

Keyifli Okumalar Dileriz

Binlerce kategoride milyonlarca PDF e-kitap, ders kitapları, dergiler ve romanlara platformumuz üzerinden ücretsiz ulaşabilirsiniz.

RESMİ WEB SİTEMİZ

<https://rantey.org>

Yedek ve Duyuru Kanallarımız

Sitemize erişim engeli gelmesi veya adres değişikliği durumunda aşağıdaki kanallardan güncel giriş adresine erişebilirsiniz:

- Telegram: <https://t.me/birkitapbir>
- WhatsApp Kanalımız : <https://whatsapp.com/channel/0029VbDHv8uE50Us4lvMoc0Y>

Bardak altlığı,
defter ve poster
hediye

BAVUL

Hayat bir yolculuktur, yanınızda bulunsun. Ağustos 2018 Sayı: 35 Fiyatı: 9 TL

küçük İskender
Şükrü Erbaş
Ataol Behramoğlu
Zülfü Livaneli
Ercan Kesal
Barış İnce
Umay Umay
İsmail Saymaz
Kaan Sekban
Ali Murat İrat
Nevşin Mengü
İrfan Değirmenci
Otisabi
Ayşen Şahin Aksakal
Emre Kongar
Haydar Ergülen
Evrin Kuran
Esin İris
Gökhan Horzum
Yasemin Sakallıoğlu
Ali Deniz Uslu
Orhan Aydın
Pinar Ergün
Özlem Esmergül
Şeref Özsoy
Vardal Canış
Sedef Orman
Nevzat Can Ünsal
Y. Emre Ceren
Derya Aydoğan
Selin Kalkan
Merve Bavra
Meral Çınar
Alpay Erdem
Önder Abay

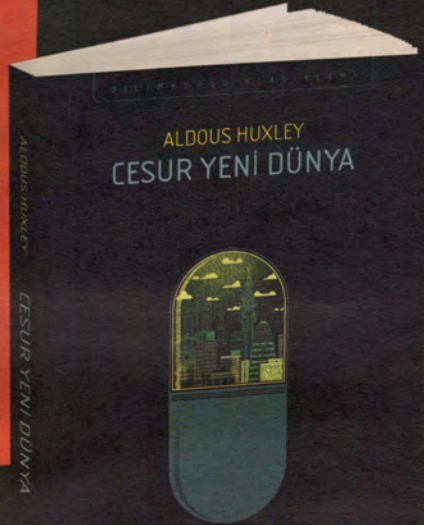
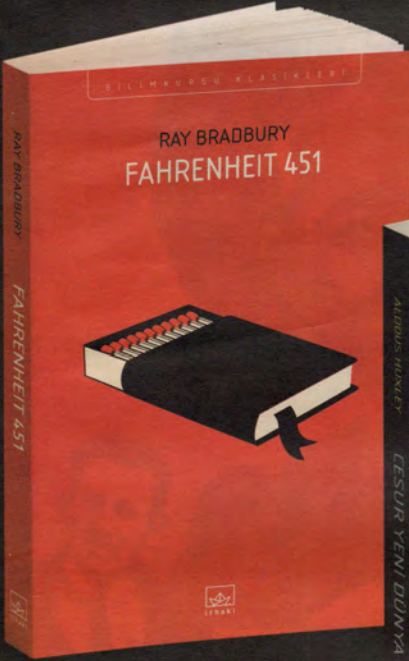
Gün olur, alır başımı giderim,
Denizden yeni çıkmış ağların kokusunda

ORHAN VELİ

Ücretsiz PDF Kitap Arşivi - <https://rantey.org>

Cesur Yeni Dünya; Fahrenheit 451
ve 1984 ile birlikte çağımızın en büyük
distopyalarından biri.

Instagram: /ithakiyayinlari
Facebook: /ithakiyayinlari
Twitter: /ithakiyayinlari

İnternet Sitesi: www.ithaki.com.tr

Genel Dağıtım

Kadınlar koğuşunda bir edebiyatçı:

Sevgi Soysal

"Londra'da Ankara'da İstanbul'da ya da Zap suyunun yanı başında nereden olursa olsun kadınları birbirine ortak eden tek bir şey vardır: hayat, sürmekte ve sürececek olan hayatın tartışılmaz emekçisi olmak."

30 Eylül 1936'da İstanbul'da doğar. Mimar bir babayla Alman bir annenin çocuğu olan Sevgi Soysal 1952'de Ankara Kız Lisesi'ni bitirir. Ankara Üniversitesi Dil Tarih Coğrafya Fakültesi'nde arkeoloji okuduktan sonra 1956 yılında Özdemir Nutku ile evlenir ve Almanya'ya yerleşir. Göttingen Üniversitesi'nde arkeoloji ve tiyatro derslerine katılır. 1958'de Türkiye'ye döner. Ankara'da Alman Kültür Merkezi ve İrtibat Bürosu'nda ve Ankara Radyosu'nda çalışır. Bu dönemde öykü ve yazıları Dost, Yelken, Ataç, Yeditepe ve Değişim dergilerinde yayımlanır. İlk öykü kitabı Tutkulu Perçem 1962 yılında yayımlanır. 1965'te TRT'de çalışmaya başlayan yazar ikinci evliliğini yapar. 1965-69 yılları arasında Papirüs ve Yeni Dergi'de öyküleri yayımlanır. 1968'de birbirine bağlı öykülerden oluşan Tante Rosa'yı yazar. 1970'te romanı Yürümek'le TRT Sanat Ödülleri Yarışması Başarı Ödülü'nü kazanır.

"İnsanları sevmemeye başladı mı insan, insan gibi yaşamayı da sevmemeye başlıyor, insan gibi çalışmayı, kazanmayı, yemeyi, içmeyi, sevişmeyi, ölmeyi."

12 Mart sonrasında Yürümek müstehcenlik gerekçesiyle toplatılır ve Sevgi Soysal, kısa bir tutukluluk sürecinin ardından TRT'den ayrılmak zorunda

kalır. Mümtez Soysal'la, Soysal'ın komünizm propagandası yaptığı gerekçesiyle tutuklu kaldığı Mamak Cezaevi'nde evlenir. Siyasal nedenlerle tekrar tutuklanır ve sekiz ay Yıldırım Bölge'de, iki buçuk ay da sürgüne gönderildiği Adana'da kalır. Cezaevinde yazdığı Yenışehir'de Bir Öğle Vakti adlı romanıyla 1974 yılında Orhan Kemal Roman Armağanı'nı kazanır. Adana'da sürgünde bulunan bir kadının başından geçen olaylar etrafında 12 Mart'ı eleştirdiği romanı Şafak, 1975'te yayımlanır. Bu dönemde Politika gazetesinde çıkan cezaevi anıları Yıldırım Bölge Kadınlar Koğuşu başlıklıyla kitaplaştırılır.

"Karton kutulara doldurduğu tabak, çanak, iskemleler, masalar, bir evi kuran bütün ayrıntılar taşındı eve. Tencerelelerin birinin içinde eski evden bir hamam böceği gizlenmiş. Tencereyi ters çevirip böceğini yere düşürdü; ezdi ayağıyla. Kaynanaların öpülen elleri, kabul günleri, ussal gelin bakışları, gülcükler, tiz bir ev kadını görünme çabaları, yuvayı yapan diş kuştur numaraları, ovulan lavabolar, tencere karaları, bir hamam böceği gibi kolayca ezilebilir mi? Şimdi ezildiği bu böcek, kim bilir, bütün tencerelelerin gizlerine nice yumurtalar bırakmıştır."

Kanser nedeniyle 1975 sonbaharında bir göğüs alınır. Hastalık izenimlerini ve 12 Mart sonrası değişimi anlatan öykülerini topladığı Barış Adlı Çocuk, 1976'da yayımlanır. Üzerinde çalıştığı romanı Hoş Geldin Ölüm'ü tamamlamadan 22 Kasım 1976'da İstanbul'da hayatını kaybeder.

Kitaplarında kadını, kadınlık hallerini ironik üslubuyla yansıtır. Toplumun kadına bakışını, toplumsal cinsiyet rollerini, kadınların bu baskı altında nasıl yaşadıklarını anlatır. Çevresiyle, kendisiyle derdi olan şehirdeki, hapishanedeki, dünyanın farklı yerlerindeki kadınların sorunlarını, yürüyüşlerini, yollarını kendine özgü, yenilikçi dille okura iletir. Bunu yaparken okura da kendi rolleriyle, ilişkileriyle ilgili sorular sordurur. Gözlemlendiği toplumu gerçekçi bir şekilde okura sunar.

İSMAİL SAYMAZ

Ah, Yasemin

“
**Yunus, yere
yiğilmadan
biraz önce,
kana bulanmış
kesik elini ve
parmağındaki
altın yüzüğü
gördü. Ve “Ah,
Yasemin!”
diye bağırdı.
Dilsiz oğlan
ömründe ilk kez
konuşabilmişti.**
”

Yunus'un babası Ahmet, bu dünyada bir gün olsun huzur içinde uykuya dalmışsa, sağır ve dilsiz oğlunu Cumhuriyet Çay Fabrikası'nda işe sokabilmeyi başardığı içindi. Yunus, doğar doğmaz yakalandığı zatürre nedeniyle bebeklik çağında ısıtme ve konuşma yetisini kaybetmişti. Ölecek diye başında Yasin-i Şerif okunurken, bir mucize eseri gözlerini aralamıştı. Fakat ömrünün sonuna kadar ısıtmeyecek ve ağzından anlamlı bir sözcük bile çıkmayacaktı. Babası, Yunus'u Trabzon'da profesörlere mi göstermedi; Erzurum'da şeyhlerinden el almış, nefesi şifalı hocaların dizinin dibine mi yatırmadı... Gel gör ki nafle; o saatten itibaren kadere boyun büktüler.

Çay ocağında işe girdi; diya fonu duymadığı için ertesi gün kapı önüne kondu, Yunus. Yahut kuşluk vakti simit satarken, diğer çocuklar gibi “Simit!” diye bağıramadığı için siftohsız döndü fırına. Oğlunun çaresizliği, babasının ciğerinde ölümcül bir ur gibi büyüdü. Kırk yılın Demirelci Ahmet, “Süleyman Bey'e” ihanet etti diye kin beslediği Turgut Özal'ın partisinin kapısında sabahlamış ve afişlerini asmak için elektrik direklerine tünemişse; şu dilsiz oğlu Yunus, kendisinden sonra aç ve açtık kalmasın diyeydi.

Nihayet, Özal kazandı ve Ahmet'in duaları kabul oldu. Seçimden sonra tekir getirerek, bir adağın kanını akıtır tazecek etini komşulara dağıttı.

Yunus, birkaç ay sonra Cumhuriyet Çay

Fabrikası'nda engelli kadrosundan işe girdi. Bundan geriye, sağır ve dilsizler okulundan “konuşup” gördüğü Yasemin ile söz kesip nişanlanması kalmıştı. Nişanda kız ve erkek tarafı, saatlerce çalan kemeçleyle horon oynayıp gılgık atarken, iki sağır aşık, Yunus ile Yasemin, tüm bu seslerden irakta, birbirlerine bakışmakla meşguldü. Çünkü ne sağır olmak, aşık olmayı bilmeye ne de dilsizlik, bir aşkı ifade etmeye engeldi. Ahmet nişan sabahı huzur içinde uyanıp “Artık ölse de gam yemem” dedi karısı Mahmure'ye.

Cumhuriyet Çay Fabrikası'nda yüzlerce işçile birlikte kapiya kart basıp içeriye girdiği gün Yunus, ustası tarafından el işaretleriyle kıvrıma makinesinde iş başı yaptırıldı. Bir bantta ısıtılarak kurutulan çay yaprakları, ikinci aşamada Yunus'un çalıştığı kıvrıma ünitesinde ezilip parçalanıyordu. Fakat Yunus zincirler ve kasnakların kulakları yırtan bir gürültüyle işledikinden habersizdi. O sadece, karartılmak üzere fermantasyon ünitesine ilerleyen milyonlarca çay yaprağının, bantta oluşturduğu renk cümbüşünü hayretle seyrediyor ve çay bandındaki yaprak kadar işsizin olduğu bu şehirde, Rize'de, iş bulabilirdiği için göneniyordu. Yunus, sol eliyle sağ elindeki yüzüğü okşadı. İçinden, “Keşke” dedi, “Yasemin beni fabrikada görebilseydi.”

Daldığı düş öyle derin ve etkileyiciydi ki, ustabaşının ne çığlıklarını duydu ne de canıhaş şekilde yaptığı el işaretlerini gördü, Yunus. Kasnak kayış, çay otları arasında gezinen Yunus'un elini bilekten koparıp aldı. Yunus, yere yiğilmadan biraz önce, kana bulanmış kesik elini ve parmağındaki altın yüzüğü gördü. Ve “Ah, Yasemin!” diye bağırdı.

Dilsiz oğlan ömründe ilk kez konuşabilmişti.

Cumhuriyet Çay Fabrikası, sigortası bile yapılmadığı için sahip çıkmadı Yunus'a; eline birkaç lira tutuşturup kapının önüne koydular. Bilek içinde, Yunus dışarda kaldı.

Babası Mehmet, oğlunun kaza haberini aldığı an yüreğine inen yumruyu kaldırmadı.

Yasemin, “Yüzüğü attım” diye haber gönderdi Yunus'a.

Yunus'a gelince...

Rize'de Kuyumcular Sokağı'nın girişinde, kesik bileğinin olduğu koluna simit sepeti geçirmiş halde “Simit” diye bağırıyordu.

“Ah, Yasemin”den sonra ağzından çıkan ikinci sözcük budur.

İRFAN DEĞİRMENCİ

Denize doğru...

Rıza, denize bakıyordu sadece, dalgaların kıyıya ulaşırken nasıl kırıldığını, denizin nasıl köpürdüğünü izliyor, teninde hissettiği rüzgârla nasıl da ferahladığını düşünüyordu. Başka bir şey düşünmeye karar vermişti Rıza. Gölgede 42 derece hissedilen sıcaklık bankada 55 dereceyi buluyordu sanki. Oysa Şebenin kliması buzhaneye çevirmişti bankayı. Rıza, 4 saat kadar önce banka görevlisinin karşısında saçından ayak bileğine kadar terlemiş, alnında biriken ter damlalarını memurenin uzattığı peçeteye silmişti. 'Kerilim yok, maas bordrom da yok ama iyi niyetim var. Borcumu günü gününe öderim. Telif gelirim var. Kısa öykülerim epey okunuyor. Bir dergiyse daha anlaşmak üzereyim' derken masanın ardındaki görevliyle göz göze gelmemeye çalışıyordu genç adam. Adı Şebnem'di bankacının, yıllık hissenin yeni döndüğü için her zamankinden daha enerjik ve güzel yüzüydü, "Ay yazar mısınız? Ne güzel. Ne üzerine yazıyorsunuz? Aşk romanlarına bayılırım" derken özellikle gözünün içine baktı Rıza'nın. Rıza utandı, "Aşk değil de sosyal sorunlar yazıyorum. Kredi borçlularını yazıyorum mesela. Sahi hiç mi şansım yok? Kredi panamım o kadar mı düşükmüş?" diye sordu fışıldayarak. Şebnem inadına yapar gibi bağırakarar yanıt verdi: "Vallahi 600 puana kredi çıkmaz gel bir de beni yemeğe çıkartı" Yan masadan Handan güldü bu kez Rıza'ya, "Kredi kartı çıkart belki ona başvurun isterseniz, karttan nakit çekerek kredi borcunu ödersiniz. Bir süre idare edersiniz" diye akıl verdi gülerken. Şebnem, "Şekerim zaten 3 dönem üstü asgari tutarı dahi ödenmemiş kredi kartı var beyefendim. Ben ne yapayım? Bir çay söyleyeyim mi? İçer misiniz Rıza Bey? Boncuk boncuk tertlediniz vallahi. Ben de

üzülüyorum böyle. Şanssızızdan bugün şube boş. Dur çözeriz Allah'ın izniyle sorunu. Al nüfus cüzdanını istersen" deyip çay ocacığını aradı. Rıza nüfus cüzdanını cüzdanına koyarken cüzdan elinden düştü içindeki her şey yere saçıldı. Genç adamın utancı daha da arttı, herkes kendisini izliyor gibi geliyordu. Şebnem, "93'lüyünüz. Benim de kardeşim sizinle yaşıt. Aslında daha olgun görünüyorsunuz" derken çaylar geldi. Rıza, cüzdanını topladı. Handan, yan masadan akıl vermeye devam ediyordu: "Rıza'yı değil mi? Rıza kardeş, üzerine kayıtlı bir cep telefonu hattın varsa kampanyalı cihaz çıkart istersen sonra sat cihazı parayı kredi kartına yatır. Puanın yükselir biraz. Faturanı ödemiyor musun her ay, az daha yüksek fatura ödersin. Belki bir kredi kartı daha çıkartıp ondan da nakit çekerek kredi borcunu yatırırsın. Böyle böyle çekip çevireceksin, ne yapacaksın? Yok mu adam akıllı bir iş Allah aşkına? Yazarlık ne ayol?" Rıza, yere bakarak çayından bir yudum aldı ve başını kaldırmadan şubedeki herkesin duyacağı şekilde yüksek sesle yanıt verdi bu kez: "Annemin iki dairesi var. Olmazsa onlardan birini satışa çıkartıp toptan çözerim meseleyi. Sizi de meşgul ettim. Kusura bakmayın." Rıza'yı bir başına büyütmüş olan annesi Aydan Hanım, bir taraftan askerden yeni dönmüş oğluna gelin adayı bakıyor, diğer taraftan da oğluna sigortalı bir iş arıyordu. Rıza'nın söz ettiği evlerden birinde anne oğul oturuyor, diğerinin kirasıyla da sofralarına yemek konuluyordu. Aydan Hanım'ın her iki daireye de dokundurtmayacağını Rıza da biliyordu ama bankada daha fazla ezilmek istememişti. Şebnem, "Anne kaç yaşında? İpotekli kredi çıkaralım olmazsa. Tapular anne üzerine mi?" diye sorarken yüzünde çok zor bir matematik problemi çözümlüğüne büyük bir mutluluk ifadesi

vardı. Rıza, her iki dairenin tapusunda da zaten ipotek olduğunu söylemeye gerek duymadı, artık yavaş yavaş gitmeliydi, çayından son bir yudum aldı, "Ben kalkayım" dedi. Bankadan çıkarken arkasından konuşulduğunu duyar gibiydi genç adam. Şebnem'le Handan, gerçekten de arkasından konuşuyordu. Şebnem, "Ay nasıl da yakışıklı çocuk. Yazık ayol. Dizilerde oynasa oynar da işte hep tanıdıkla oluyor o işler kız" derken Handan erkekte önce ayakkabılara baktığını anlatmaya koyulmuştu bile. Rıza, bankadan çıkıp güneşin altında epey yürüdüktan sonra sahile ulaşmıştı. Yolda ayakkabısının yan taraftan azıcık açılmış olduğunu fark etti içinden "İnşallah görmemiştir bankadaki kadınlr" diye geçirdi delikanlı. Askerden döndükten sonra çalmadığı kapı kalmamıştı Rıza'nın. Üniversitede antropoloji okurken bile part time bir dolu işte çalışmıştı ama şimdi kimse ona iş vermiyordu işte. Annesine kalsa dünyanın en zeki çocuğuydu ama kendini uzun süredir işe yaramaz bir aptal gibi hissediyordu Rıza, denize baktı böylece, dalgaları izledi güneşin altında. Ayakkabılarını çıkardı, sonra pantolonunun cebinden cüzdanını çıkarıp denize fırlattı Rıza, kimliği dahil cüzdanındaki her şey Akdeniz'in tuzlu sularında kaybolurken rahatlımsız hissetti. Daha çok rahatlarını diye gömleğini çıkardı, etrafta kimselerin olmadığından emin olup pantolonunu çıkardı sonra donunu da çıkartıp denize doğru yürüdü genç adam. Dalgalara kendini teslim etmeyi aklından geçirdi ama içindeki yaşama arzusu suyun içinde çırpıp durdu. Ne battı ne de çıkabildi. Tam o sırada sahile bıraktığı donu, pantolonu ve gömleğinin 12-13 yaşlarında kara kuru bir çocuk tarafından alındığını fark etti. Denizden 'hop' gibi seslendi ama çocuk ganimet bulmuş gibi mutlu koşarak uzaklaştı. Denizde çirliçiplak kalmış genç adam, gülmeye başladı kendi kendine, güneş batmak üzereydi ve hayatta olmak güzeldi. Sahilde üzerine sarılabileceği bir havlu ya da ayağına geçirebileceği sahipsiz bir şort bulsa her şeye baştan başlayacaktı...

Hayatta olmak güzeldi. Sahilde üzerine sarılabileceği bir havlu ya da ayağına geçirebileceği sahipsiz bir şort bulsa her şeye baştan başlayacaktı...

ZÜLFÜ LİVANELİ

Edebiyat ve diğer sanat dalları

Eski kitapları ara sıra tekrar okumayı, ezindin elime alıp göz gezdirmeyi severim. Çeçenlerde Umberto Eco'nun Beş Ahlak Yazısı adlı denemelerini de yine aynı tatla okumaya başladım (Aramızda kalsın, Eco'nun denemeleri romanlarından çok daha güzel).

Basın, politika gibi güncel konuları inceleyen Eco'nun sık sık "Rönesans insanı" deyimini kullandığı dikkatimi çekti. Bu önemli kavrama, yalnız Eco'da değil birçok dünya yazarında sıkça rastlanıyor.

Mutlaka bilinmesi gereken bu kavram bizde nedense kazaya uğramış, literatüre girmemiş. Ya Rönesans yaşamamış oluşumuzdan ya da az sayıda Rönesans insanı yetiştirmiş olduğumuzdan.

Friedrich Dürrenmatt'ın bir romanında yazdığı gibi "iyi bir İstanbul entelektüeli Paris'tekilerden daha üstündür." Ama bu kavrayışa sahip olanların yani evrensel düzeyde entelektüellerin sayısı pek yüksek değildir. Bu yüzden, evrensel anlamda kabul görmüş, tartışılmasına bile gerek olmayan bazı temel kavramlar bizim buralarda pek bilinmez, mantık yürüterek çözümlenmeye çalışılır.

Aşağı yukarı aynı anlama gelen "Rönesans yaratıcılığı", "Rönesans insanı", "Rönesans hümanizmi" tanımlamaları buna örnektir. Dünyanın birçok bölgesinde, hangi kökten gelirse gelsin, bu sözü duyan her aydın ne demek istenildiğini kavrar. Bu konuda tartışma gereği duymaz. Ama bizdeki mahalli aydın, "Rönesans yaratıcılığı" kavramının ne anlama geldiğini bilmediği, daha doğrusu böyle bir kavram duymadığı için tartışır durur; Amerika'yı yeniden keşfetmeye, buhar makinesini yeniden icat etmeye çalışır.

"Rönesans yaratıcılığı" insanların birden fazla disiplinle meşgul olması ve birçok dalda eser vermesi anlamına gelir. Bir şair aynı zamanda ressam da olabilir, tıp alanında da çalışabilir, müzik de besteleyebilir. Hatta ondan böyle bir insan olması beklenir. Rönesans hümanisti evrensel düşünmeli,

birkaç dil konuşmalı, felsefeyle ilgilenmeli,

şair yazmalı ve mutlaka bir enstrüman çalmalı, bu alanlarda eser vermelidir. Rönesans aydını böyle bir insandır ve tarih boyunca hiç kimse şaşırmamıştır bu duruma.

İsim Rönesans'tan geliyor ama aslında dünya tarihi Aristoteles'ten Goethe'ye kadar yüzlerce "polymath"la, yani çeşitli dallarda eser veren yaratıcılarla dolu. Mesela Ömer Hayyam hem şairdir hem astronom hem matematikçi. İbni Sina da "polymath"tır, Farabi de, El Harizmi, hatta imam Cafer Sadık da.

20. yüzyıl insanı başarıya odaklanmış bir kariyer ve uzmanlaşma saplantısı içine düştüğü için bu kavrama sırt çevirdi. Tek boyutlu yaratıcılar normal karşılanmaya başlandı. Oysa önceki yüzyıllarda böyle bir şey düşünülmezdi bile.

Nişin

Gelin, bu işin nedenini antik dönemde Sisam Adası'nda yapılan bir toplantıda arayalım.

Yaklaşık olarak 2500 yıl önce İyonya ve Helen filozofları iki kıyından gelerek Sisam Adası'nda buluştular. Günler boyunca sanattaki bilim arasındaki ilişkiyi tartıştılar. Bu uzun sempozyum sonunda ortaya çıkan bildiri binlerce yıldır unutulmadı. O bildiride, "Sanat ve bilim üst noktada birleşir, bir ve aynı şeydir" hükmüne varılmıştı.

Doğrudur, çünkü çeşitli sanat dalları ve bilim birbirini besler, yaratıcının kavrama gücünü artırır, kişiyi "evrensel insan" tipine bir parça daha yaklaştırır.

Bertolt Brecht'in eserlerini besteleyen ünlü Alman besteci Hans Eisler şöyle diyor: "Sadece müzikten anlayan, müzikten hiçbir şey anlamaz."

Değişik çağlardan birkaç Rönesans insanı örneği vermek gerekirse:

- Friedrich Nietzsche filozof-şair niteliklerinin yanı sıra bestecidir de.
- Onun torunlarından Günter Grass ise yazar, ressam ve heykeldir.
- Charlie Chaplin senaryo yazarı, yönetmen,

oyuncu, yapımcı olmanın yanı sıra bestecidir. Bütün filmlerinin müziklerini kendisi bestelemiştir.

• Leonard Cohen şair, şarkıcı ve romancıdır.

Bu listeyi saymaya kalksak sonu gelmez. Bizde de böyle insanlar yetişmiştir. Mesela "Rönesans insanı" tanımının en çarpıcı örneklerinden biri olan Abidin Dino ressam, yönetmen, yazar ve heykeldir olarak çalışmıştır. Bedri Rahmi Eyüboğlu şair ve resim alanlarında en üst düzeye ulaşmış bir yaratıcıdır. Hem şair hem de ressam olan İlhan Berk, Oktay Rifat, Metin Eoğlu ve Metin Altıok'u da sayabiliriz.

Yerel aydın terörü

İşin ilginç yanı Doğu ve Batı uygarlıklarında binlerce yıldır kabul edilmiş hatta özenilmiş olan bu geleneğe rağmen, son on yılların Türkiye'sindeki kültür ortamı, tek boyutlu olmanın övüldüğü bir çoraklığa dönüşmüş durumdur.

Bir ressamın beste yapması, yazarın heykel sergisi açması, film yönetmenin tablolarını sunması neredeyse suç haline getirilmiş.

Bu düşünce terörünün ne kadar zararlı olduğunu bir örnekle anlatmak isterim:

Rahmetli Onat Kutlar, bu ülkede tanıdığım ender "evrensel aydın"lardan biriydi. Müthiş bir hikâye yazarı olmanın yanı sıra sinemadan da çok iyi anlardı. Bir gün ona, bu kadar yaratıcı bir insan olduğu ve sinemayı da çok iyi bildiği halde niye bir film yapmadığını sordum.

"Çok istiyorum ama yapamam" dedi. Nedenini ise "Bir alanda tanınmış olan bir insanın başka alanda ünün vermesini kabul etmezler" diye açıkladı.

Film yapmak istiyordu ama bu konuda yaratılmış olan entelektüel terörden çekiniyordu. İşte size bu dar kafanın sebeb olduğu bir sanat cinayeti. Onat Kutlar çapında bir yaratıcıdan kalan bir veya birçok film yok elimizde. Belki de o güzelim "İshak" hikâyesinden uyarlamak isteyeceği bir filmde yoksunuz. Tek sebep yerel aydın terörü.

Yazık değil mi? Kim bilir kaç "Rönesans yaratıcısı" bu bilgisizlik ve önyargı yüzünden kaybolup gitti. Yıllarca bir sır gibi sakladığı, düşünü kurduğu eserleri veremedi.

Gençlere, yaratıcılara düşen, bu netameli konudaki önyargıları aşmak, fesat eleştirilerden etkilenmemek, bizim köyedeki alışkanlıkları yıkmak.

BARİŞ İNCE

Bitmemiş hikâyeler

Sen geri geldin ve işler iyice rayından çıktı çünkü soruların, argümanların, zıtlıkların yeniden kafamı kurcalamaya başladı. Çok düşünmeden kapıldığım bir hayatı senle beraber yeniden sorgular oldum. Yine her saniye yanımda seni buldum. Yaşadığım her şey, işler güçler, terk edilişler sen geldikten sonra daha çok kafamı kurcalamaya başladı. İnsanlar bendeki değişimi kaygıyla izledi. Çocuk değilim, o güzel günlere dönemem. Kimse seni görmezken varlığını iddia edemem. Çocuklar doğru bildiğini ısrarla savunma gücünü kendinde bulabiliyor. Bir çocuğa doğru olmadığını düşündüğü bir şeyi kabul ettirmek zor. Büyüdükçe insan yanlış bildiğine katlanmayı da öğreniyor. Bu da bizi içten içe çürütüyor. Sen buradasın. Kanınla canınla varsın. Benim yerimde olsan sen de kimseyi ikna edecek gücü kendinde bulamazsın.

Olmadığın zamanlarda beni tek rahatlatan, içimdeki çelişkileri boş verip dışandaki karşıtlığı keskinleştirme çabam oldu. Bazen kızsam da, kendimi aralarında bulamasam da, yanlış anlasam da, takıntılar yapsam da sevdiğim dostlarım oldu. Onlarla bir derdin peşinden koşmak,

bir mazlumun kavgasında yanlarında olmak yaşamıma anlam katıyordu. Sıradan ve sahici insanlar gördüm. Farklılıklar yoktu, kahrmanlıkları yoktu. Vapurda bir caydı, tarlada düşen bir zeytindi, yırtık bir toz beziydi, her gün aynı saatte çalan kapı ziliydi... Umutları hep nahifti.

Henüz bitmemiş hikâyelere son yazmak meşakkatli iş... Bizim hikâyemizi anlatırken de abarttım mı bilmiyorum.

Sartre'in "günce tutanlar abartır" uyarısını dikkate aldım ve günlük tutmadım, sadece aklımda kalanları anlattım. Yine de düş ile gerçek arasında kaldım.

Her şey zıddıyla kaimdir. Savaş bilmeden sulh istemeyecek, derdi çekmeyen devay bilmeyecek, hiç esir düşmemiş özgürlüğüne sahip çıkmayacak, sevgisizliği tatmayan sevgiyi anlamayacak... Gece olmadan gün, içimde bir sen olmadan da bir ben olmayacak. Yine de gitmen için, her kavgamızda, "Sakın beni bir daha arama, sakını!" diye bağırıyorum. Öfkenin içinde beklenti vardır. Azalarak biten, zamanla yiten şeylerden kork. Bu denli şevkle bağırıyorsa bir insan, bil ki içinde bitmeyen bir şeyler vardır.

(Çelişki'den)

Büyüdükçe insan yanlış bildiğine katlanmayı da öğreniyor. Bu da bizi içten içe çürütüyor.

Sustu eski kötüler

UMAY UMAI

Şu sonsuzluk anının kısacık olduğunu biliyorum. İçime orman ve deniz kokularını çekip kanatlı olduğumu ve kaçabileceğimi düşünüyorum. Sonra kaçmaya ihtiyacım olmadığını hatırlıyorum. Uzaktayım ve zaten ses yeterince kirlirken, bir de çığlık çığlığa ağlamanın anlamı ne. Bu anlam kaybı beni aşılıyor. Enginlere sığıyorum. Kendimi çiğneyip atıyorum. Bir huzur diye inliyorum.

Ufka bakıyorum. Yeşilin ve mavinin bakışı kamaştırıyor yüreğimi. Küçük, tatlı bir acı yakalıyor saçımın telini. Yarın yaşamayı umut ettiğim bir an, zamanı kurabileceğim, hissedebiliyorum; zamanı durdurabilirim de. Ama bu çığlık çığlığa bağırışlar konsantrasyonumu bozuyor. Bu umutsuzluk iştahımı kapatıyor. Umurumda değil, olsun istiyordum artık. Arkadaşlarım yaşıyorsa yetiyor olsun. Gerisi palavra olmuş bardaktan taşıyor.

Başkalarının çığlıklarını duymazdan

gelip adaya bakan bu bol duvarlı terasta kahveni içiyorum. Bir, iki, üç, dört, çok kahve. Çığlık atmanın faydasını hiç görmedim. Boşuna ses fazlalığı. Ses bile değil aslında. Tek başına da değil üstelik. Mesela çığlık çığlığa denir. Yani arkasından aynı bağırışın devamı gelmeli. Ne gerek var bu kadar gürültüye. Sorun, sorun olmadığını kabullenmemekte. Sorun yok. Kahveler şekersiz ve akşamüstünün lekeli ışıkları küçük tepelere yansıyor. Lekeli, ışıklı bir şölen. Asabımı bozmak için el ele vermiş pespaye duygular var. İşleri bu. Pis, yılanı. Nerden geleceği belli olmayan kötü kalpli misafir. Hava güzel, aşk güzel, kahve güzeldir mutlaka. Niye birilerinin olmadıkları şey için diğerlerinin çığlık çığlığa bağırışını duyuyam. Kalpleri kırılmış, içleri kan ağlıyor, olmaz olsunmuş böyle hayat. Sakin huzuru arzuluyorum. Ellerim karıncalanıyor yapabilirim heyecanından. Batıyor birilerine bu arzu.

Telefonu kapatırdım ama gerek yok. Şarjı alıp atardım ama muadili bile pahalı. Yan sanayi dedikleri. Cep telefonları dramatik olamıyor. Duvara çarpınca kırılmayanları

da yapıldı. Sadece doğa seslerini içeri alan, diğer sesleri geçirmeyen bir odacık yaptım. Acınası, kirlili, aşağılık sesleri almıyor içeri. Ama tabii havalandırma deliklerinden çığlık çığlığa bağırabiliyor insanlığı. Zaafları ve küçük düşürücü şeyleri bilen insanlığı. Havalandırma deliklerinden yakalayıp zamanı görmüyorlar içeri.

Anlamsız gürültüler ülkesinde sus pus olundu. Getirip götürerek bir selam da bulamadılar.

Ömrüm şu duvarın rüyalarına kazılmış. Definesi var. Balıklarla dolu bir akvaryum gibi duvar. Bakarken hayal etmeyi geç, hayalin kendisine dokunabilmesi insan. Hayalin kendisi olmayı becerebilmeli. Hemen orda, o an, hızla dönüştürebilmeli her şeyi.

Tabii bırakmayı öğrenmeli önce. Teslim olmak değil bu, bırak biraz, birkaç dakika; ellerini, göğsünü, bileklerini... Ama yaşamak hırsıyla çıldırıp boynuma atlayıp sulara gömmeye beni. Başını dik tut, güç al duvarlardan, kendini öne doğru bırak. Bağırma ki rüyalarından çığlık çığlığa uyanan çocuklar olmasın. Asabımı bozmadan öğren insan olmayı ve insan kalmayı. Dostlarının hali kalmadı. Sustu onlar da hep beraber. Anlamsız gürültüler ülkesinde sus pus olundu. Getirip götürerek bir selam da bulamadılar.

KAAN SEKBAN

Altın bileziğin dayanılmaz ağırlığı

Şehirli olmanın ne demek olduğunu ne kadar kavrayabildiğimizi bilmiyorum lakin bize özgü bir kavram olan büyükşehirliğin hakkını Allah'ına kadar verdiğimiz kesin. İçine düştüğümüz tüketim ve etkinlik girdabından şöyle bir sıyrılıp azıcık uzaktan bakmayı becerebilsek belki de şimdiye kadar yaptığımız bir dolu şeye burun kıvrıp yeni maceralara yelken açacağız ama yok, nafile...

Tabii yazyetinin böyle olması salt kendimizin bizzat müsebbibi olduğu bir hadise değil. Cıvalı Taş Devri'nden beri olmasa bile epeyce uzun süredir aile büyükleminizin, iki yılda bir görmemize rağmen cüretinden bir şey kaybetmemiş, en büyük hobisi boş boş konuşmak olan uzak akrabalarımızın, iyi niyetli olduğunu varsaydığımız eş dost ve arkadaşlarımızın, yap boz tahtasına dönmüş eğitim sisteminin, gazetelerin verdiği İK eklerinin, kısaca toplumun tüm katmanlarının bilinç altımızın en derinliklerine 'mukaddes' kapitalizm yardımıyla işlediği altın bilezik mesesinin ve sabit gelir fetişinin etkisi yadsınamaz.

Öyle bir sevdâ ki bu altın bilezik sevdâsı, yıllarca kendimizi camdan binalara tıkp, bizi sabahın zıkkımından gecenin körne kadar "hı hı" tabii, ben hemen hallediyorum Melda Hanım, anlıyorum evet, tabii tabii yapıyor olacağım" gibi gelgitti cümleler kurmanın "kariyer" olduğuna inandırır.

Hal böyle olunca da ortaya tuhaflar tuhafı bir plâza 'kültürü' çıktı ve hepimize karşı konulması

güç bir bağımlılık kaynağı, terkedilmesi pek zor bir konfor alanı yarattı. Beyaz yakalılar olarak bu konfor alanını o kadar sevdi, o kadar benimsedik ki onun yıllardır en büyük müdavimi haline geldi.

Bazen yakalarımızdaki beyazlık, bazen boynumuzdaki kravatın markası, bazen ayağımızdaki stilettonun topuğu, bazen de lattemiz içindeki soya sütü ya da yöneticimizin mailindeki ruhsuz bir "eline sağlık" bizi Tanrı parçacığını bulmuşçasına ehemmiyetli meselelerle uğraştığımızı inandırdı hep...

Mesela bugün kurumsal hayatta kim hayatında en az bir kere de olsa ziyadesiyle anlamsız bir raporu yine en az yirmi yedi açıdan yorumlayıp kendini özel ve değerli hissetmemiştir ki? Excel denen Allah'ın cezası icadını içine dalıp şu'su olup bu'su olmayanlar, şu'nu sağlayıp bu'nu da sağlayıp ama bilmem ne kriterine uymayan dataları çarpıstırmamıştır? (Data çarpıstırmak beyaz yakalının ata sporudur).

Ya da kim çıpık diyebilir ki; "Ben hiçbir zaman ofiste yarım günümü bir mail hazırlamakla geçirmedim hiç?" Kimi "to"ya kimi "cc"ye kimi önce kimi sonra derken vefatın eşliğine gelmeyen var mı aramızda?

Ya asansörde herkesin birbirine karşı yeni

bir rekor denemesi yaptığı "yoğunluk olimpiyatları"? "Nasıl gidiyor?" "Çok yoğun... Sizin?" "Bizim felaket!.."

Böyle bir garabet içindeyken tabii mutluluğu da bambaşka şeylerde arar olduk. Kimi zaman muhaberatın gelen "kargonuz geldi" telefonunda, kimi zaman öğlen Kanyon'da yenen kişi başı 95 liralık bir öğlen yemeğinde, kimi zaman da dört gece beş gün altı taksit yedi şehir ultra Avrupa turlarında... Ama hiçbir şey bizi yöneticinin gözüne

Her gün on saati aynı insanlarla geçirmek saçmayken bambaşka saçmalıkların tuzağına düşüp orada kaybolduk.

girmek kadar mutlu edemedi. Onun o somurtuk suratından gelecek bir onay, o özel hayat yoksunu zindan zihniyetine uyacak bir proje geliştirmek, bizim için dünyalara bedel oldu hep. Kendimizi bir kişiye beğendirmek için kırk takla attığımız ofiste farkında olmadan saçma sapan bir hırsın öylesine esiri olduk ki yan masalardaki

herkesi zamanla düşman belledik. Diğer yandan öğlen de yemeğe gidip gıybet girdabında birlikte kaybolduğumuz insanlar oldukları için düşmandan ziyade bir dost-man oldu onlar bize hep.

Zaten her gün on saati aynı insanlarla aynı lattelerle geçirmek pek saçmayken bizzat bambaşka saçmalıkların tuzağına düşüp orada bir yerde kaybolduk. Peki neydi bu saçmalıklar? İşte o da bir sonraki sayıdadı.

Hoş geldim, sefalar getirdim.

KÜÇÜK İSKENDER

Tek başına Safari

Ağustosta Ölmek İçin Rezervasyon Yaptır

Yer çekimini inkârı başarmak! İşte, tüm ömrümce hiçbir halüsinatif kullanmadan yapmaya, izlemeye, anlamaya, uçlarına yaklaşmaya ve kavramaya çabaladığım 'hakiki' sihir. Elbette, bu pseudo veya replikas tavrı eleştiriyse açık; hatta korkaklıkla dahi itham mümkün.

Her türlü limit, her türlü bilimsel / siyasi başarı, her türlü sanatsal faaliyet o sihri gerisinde bizi bekledi, bekliyor, bekleyecek. Benim savunmam paralellik kurma için ödün - gerisi hikâye.

Yeryüzünde dev sürüngenler değil de insan yaşıyorsa hâlâ, derdim belki kısmen anlaşılabilir. Yine de beni daima biz olarak hatırlamanızı isterim.

Leşin Nasihati

Ya bir hikâyeye gülüp geçeceksin ya da o hikâyede müsait bir anda öldürüleceksin. Neye yaban, neye evcilsen, ölçülerinin dayanıklılığı neyse, kypaklığın kadar hayattasın. Çünkü organizmanın tedarik edebileceği yalan ve ihanet kadar anca o kadar, gerçekle meşgulsün.

Gövdendeki her hayvana bir imparatorluk, her intikama bir tanı katı, her umuda bir düşmanlık nişanı bağlıdır. Sıradanlığının zindanlarında bir canavarı tutsak tutabilmenin tek nedeni kendi kendine taktiğin şeref madalyaları.

Oysa insan hep piçti. İzin versen bununla eğlenecekti.

Polisiye Yalnızlıklar

Akıl uygunsuzlukları nasıl inanç kurumlarının temelini atıp kanalizasyonu olarak da sınıfsal deformasyonları inceliklerle yerleştirmişse, tahrik ile adaletin çatıştığı, doğru ile yıkılın bir paydada bulunduğu her üçüncü dünya macerasında katliam olacaktır.

Sevişirken günlük tutabilen bir ırka aidiyet! Bu cümleyi kurduğumda fırlayıp uzaklaşmak, ulaşabildiğim noktada infilâk etmek arzusuna kapılmışım. Asla silâhlımadım. Avantajım budur. Sonra... sesimi kestim. Tek kişilik, manasız bir örgüt gibi kendi kendini kökертtim.

Mendel'in Laneti

Etimin 2018 yılında işgali esnasında merhamet ve vicdan yoksulluğum ziytla da yüzleşmesi, esas meselenin gen zıtlaşmaları nedeniyle oluşmadığını, asıl travmanın adresini, kan bağı sosyolojisinin kalabalığını, gürlütüsünü gösterdi. Ailenin nüfusu ne kadar çoksa o kadar hızlı çürüyorsunuz.

Evet, öncelerde, ilklere bir yerlerde 'ret butonu' var ve bu butonlara acımasızca, size sezdirilmeden, habersizce basılmış. Buna Dostoyevski Şoku demek taraftarıyım. Kemirgen kısmı açıktır.

En masum ihtiyaçlarınız, talepleriniz karşanlmıyor, eski ve kullanımlı dışı damgasıyla cezalandırılıyorsunuz. İçindeki boşluğun uzay ile dolması önleniyor.

O derece kötüler ki sizin iyi olabileceğinize kesinlikle inanmıyor, ortak refleksleriyle gözyaşı dökcekleri anıların avına çıkıyorlar.

Sirkten Korkan

Hayatın tadını çıkarmak ve hayatın boku çıkarmak: Trapez Kanunu.

Baba Yaga denen o çenebaz, dişleriyle tutunan mahlûkatla belirsizliğin, can çekişmenin altın oranında tanışmak. Bir masalın yamyamına, bir rivayetin kanlı kıskacına, kapanına yakalanmak ve seni yemeye gönüllü hayallerin, zangırdayan gücünün eridiğini, bittiğini an be an gözlemlemek: Seyrine daldığın okyanus gözünün önünde birdenbire kuruyup gidiyor - öyle.

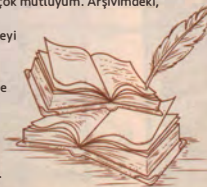
-Burada bir miktar su vardı aç özne.

Nerede?

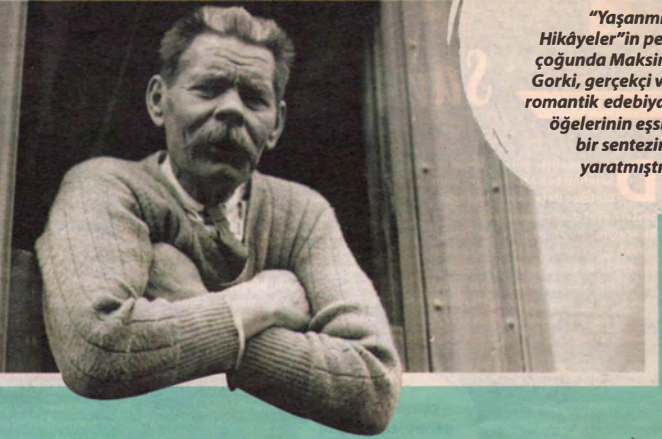
Okurlarıma

Haziran 2018'te saptanan tümörler, metastazlar, o, bu: Sancı, keyifsiz bir yolun başlangıcı benim için. Bugüne güzel geldiğimizi düşünüyorum; böyle de gittiği yere kadar gidecektir. Kaç kuşaktır sizinle olduğumdan dolayı samimiyetle söylüyorum ki çok mutluyum. Arşivimdeki, masamdaki, aklımdaki her şeyi toplamaya, yarım bırakmadan size teslim ederek fişi çekmeyi planlıyorum.

Umarım tamamlanır yeter. Dostça kalın.

"Yaşanmış Hikâyeler" in pek çoğunda Maksim Gorki, gerçekçi ve romantik edebiyat öğelerinin eşsiz bir sentezini yaratmıştır.

Maksim Gorki ve "Yaşanmış Hikâyeler"

ATAOL BEHRAMOĞLU

Büyük Rus yazarı Maksim Gorki denilince akla, ünlü romanı "Ana", birkaç ciltlik büyük destan romanı "Klim Samgin'in Yaşamı", yine "Foma Gordayev", "Artomonovlar" vb. romanları; "Çocukluğum", "Ekmeğimi Kazanırken", "Benim Üniversitelerim" başlıklarını taşıyan özyaşamsal üçlüsü; "Dipte", "Küçük Burjuvalar" vb. oyunları ve daha pek çok yapıtı gelir. Fakat bunlar arasında, "Yaşanmış Hikâyeler" (özgün adıyla "Eskizler ve Hikâyeler") başlığıyla 1898 yılında iki ciltte yayımlanan ilk hikâyeler, denebilir ki yazarın en büyük ün ve yaygınlık sağlayan yapıtı olmuştur... Özyaşamsal üçlünün ilk kitabı "Çocukluğum" şu ünlü satırlarla son bulur:

"Annemin toprağa verilışinden birkaç gün sonra dedem:

-Eh Aleksey, dedi. Madalya değilsin ki seni boynuma taşıyayım. Git ekmeğini kazan.

Ben de ekmeğimi kazanmaya gittim."

Bu ekmeğin kazanma savaşımı sürecinde genç Maksim Gorki'nin (asıl adıyla Aleksey Maksimoviç Peşkov) gördükleri, yaşadıkları ve bunların sonucunda "Eskizler ve Hikâyeler" başlığı altında toplayarak yayımladığı hikâyeleriyle Rus ve dünya edebiyatına, büyük, özgün, benzersiz bir katkı kazandı. Ekmeğini kazanmaya çıktığında 11 yaşındaydı (doğumu, 1868). Annesinden çok daha önceki yıllarda yitirdiği babası marangozdu. Annesiyle birlikte yarıma

siğindikleri dedesi, bir boya işliğı sahibiydi. Küçük Aleksey emekle kazanılan bir yaşama böylece adım atıyordu. Dükkanlarda çıraklık, bir gemide aşçı yamaklığı yaptı. Çalıştığı geminin aşçısı, o dönem Rusya'sında çokça karşılaşılan okumuş emekçilerdendi. Maksim Gorki'nin okuma tutkusu böylece başladı. Eline ne geçerse yutarcasına okudu. Bir ara Kazan Üniversitesi'ne girmeyi denediyse de olumlu bir sonuç alamadı. Canına kırmaya kalkışmasına yol açacak kadar büyük yoksunluklar içinde, hamallık, fırınlarda yamaklık yaptı. 1892'de bir taşra dergisinde yayımladığı ilk hikâyesi "Makar Çudra"yı "acı" anlamına gelen Gorki takma adıyla imzalaması böyle bir yaşamın sonucudur. Bu hikâyeyi, başkent dergilerinde yayımlanmaya başlayan başkaları izledi. 1898'de iki ciltte kitaplaşan bu hikâyeler, önce Rusya'da, sonra ülke dışında büyük ilgi uyandırdı. Yâzara dünya ölçüsünde ün sağladı.

"Yaşanmış Hikâyeler" halk yaşamından çıkarılmış gerçekçi hikâyelerdir. Bunlarda, devrim öncesi yıllarda Rus toplumunun ırtam bulunduğu yoksulluk ve acımasız ortam büyük ustalıkla yansıtılmıştır. Fakat Gorki'nin bu yapıtlarının asıl seçkin özelliğı, tümünün içerdigi insan sevgisi ve özgürlük tutkusudur. "Konovalev", "Çelkas", "Yemelyan Pilyay", "Malva" vb. hikâyelerin kahramanları, toplum dışına itilmiş kimseler, serserilerdir. Yürekleri sonsuz bir özgürlük duygusu ve yaşam sevgisiyle, insanlara karşı acıma ve sevgiyle dolu yitlik kişilerdir. Bu insanların yitip gitmesine neden olan

acımasız toplumsal koşullar, bütün bu hikâyelerde büyük bir yazarlık gücü, yürek burkan bir insan sevgisiyle anlatılmaktadır. "Konovalev" unutulmaz kahramanı, mutsuzluğunun toplumsal koşullardan değil, kendi bireysel kusurlarından ileri geldiğinde ne kadar ayak dیره diresen, genç yazar, toplumsal koşulların bu işte nasıl başlıca etken olduğunu çok iyi bilmekte ve göstermektedir... "Melva", "Çelkas" vb. hikâyelerde, köylülüğün küçük burjuva edilgen yapısına yöneltilen eleştiriler genç Gorki'nin Narodnik hareket içinde giriştiği devrimci çalışmalarda edindiğı acı gözlemlerin ve deneyimlerin sonucudur...

"Yaşanmış Hikâyeler" in pek çoğunda Maksim Gorki, gerçekçi ve romantik edebiyat öğelerinin eşsiz bir sentezini yaratmıştır. "Makar Çudra", "Kocakarı İzgengi", "Şahinin Türküsü" vb. hikâyelerde, söylence, masal, folklor öğelerinden ustaca yararlanılmıştır. Yer yer bireysel başkaldırı özellikleri öne de çıksa, tümüyle bütün bu hikâyeler, halkın yaşam ve özgürlük tutkusunun simgesi olmuştur. Sovyet Rus yazarın İshak Babel, "Yaşanmış Hikâyeler" i şu sözlerle niteliyor:

"Gerçek hayattan çıkarılmış ve bu hayatı açıkça tehdit eden kahramanları; hareket, güçlülük ve renk dolu betim araçlarıyla her şey yeni ve güçlüydü bu kitapta. Bütün bir aristokrat ve küçük burjuva edebiyatının tümünde, Gorki'nin bu ilk hikâyelerinde olduğu kadar çok güneş, parıldayan deniz, yaz ve kızgın sıcak betimlemesi yoktur..."

Dünya gözüyle göremeyecek miyim kendimi ben? Ne zaman, aslında binlerce defa hayır diyeceğim şeylere evet deme zorunluluğunu kıracağım? Huy mu bu, yoksa örneğin işimi kaybetme korkusu mu bana bunu yaptırır? Değil. İktidar bu. Kocaman bir ağı. Her ilişkiye sızıp beni her şekle sokabilen bir hiçlik. Varmış gibi sandığım aslında her şeyi bana bırakmış olan, yokluğuyla ağırlığını hissettiren bir hiçlik.

Yontulmuş, eğilmiş, şekil verilmiş halimiz bu. İş yerinde patrona, evde anne babaya, sokakta devlete, yaşamda ölüme... Uygartıştıkça daralan bir hayat mı sonumuz olacak bizim? Geliştikçe çürüten, büyüdükçe bedenimizi ve aklımızı saran zevksiz ve renksiz bir yaşam mı kaderimiz? Ne zaman ağız dolusu bir küfürle aç kapatacağım günü ben? Ne zaman nefretimi saygı duyacağım? O derin nefretimi ne zaman incelik ve nezaket denilen belayla örtmekten vazgeçeceğiz? Duygularımı, hem de hiçbirini, kısıtlamayacağım gün ne zaman gelecek? Kıskançlıklarımı başa çıkmaya çalışıp saçma sapan bahaneler üretmek kendimi kandırmak yerine onlarla ne zaman barışacağım? İyi olma zorunluluğunun kendisinin en büyük kötülük olduğunun farkına ne zaman varacağım? Dünya gözüyle göremeyecek miyim ben kendimi?

Sıkıştığım ellerdeki samimiyetsizliği bilip, güldüğüm yüzlerdeki maskeleri görüp ne zaman ellerine ve yüzlerine tüküreceğim? Her gün beş defa, on defa, yirmi defa yüzlerine gülmek, ellerini sıkamak zorunda kaldığım insanların, aslında yüzlerine tükürerek önderinden geçmek istediğini kendime ne zaman söyleyeceğim? İkna ve iflah olmaz bir modern miyim ben? Kaygılarımı tedavi etmeye değil, daha da artırmaya, kendimi ve kalbimi patlatana kadar kaygılanmanın doğruluğuna

kim ikna edecek beni? İkna olmaz bir toplumsever ve düzenperver miyim ben. Toplumun en büyük insan zararlısı olduğunu, insanın da toplumun kurdu olduğunu kendime ne zaman yüksek sesle söyleyeceğim? Gördüğüm ve göreceğim en modern, en gelişmiş, en estetik olan her ne varsa, onların, bir sabah uyanıldığında, birdenbire koskocaman bir ölüm makinesine kolayca dönüşebileceği bir sistemde yaşadığımı göremeyecek kadar

beni kör eden ne? Estetik ölümlerin, modern katliamlarla, süslü laflar ve kutsal törenlerle taçlandırıldığı bu çağ ne zaman çöküp gidecek?

Doymuyorum. Bütün mesele bu sanırım. Bazı şeylere doyarken bazı şeylere doymuyorum. Aşka doyarken, aklı doymuyorum.

Aklı doyarken, yalana doymuyorum. Yalana doyarken, gülmelere doymuyorum; dualara doyarken, Tanrı'ya doymuyorum. Elim doyarken gözüm doymuyor, karnım doyarken, aklım doymuyor. Hep daha fazlasını istediğim için değil. Öyle bir doymamak değil bu. Bedenimi ve aklımı saran başka türlü bir açlık. Bedenimin tam orta yerinde karanlık bir çukur açılmış gibi hissediyorum. Ve daha içime atılmadan bütün bilgileri, niyetleri, duaları, tanrıları, peygamberleri ve dünyayı yöneten bütün putları, bir bir öğütürük yok ediyorum. Onlara muhtaç bırakıldım ve onları yok ederek yaşamam gerektiğini biliyorum. Ama yerlerini hemen yenileri alıyor. Hiçbir peygamberin insanın içindeki bu çukurdan söz ettiğini sanmıyorum.

Hiçbir kitabın bu boşluğu yazdığına şahit olmadım. Yalnız oldukları için peygamber olan, o büyük ve kutsal yalnızlıklarını terk edip, yalnızlığın övgüsünden uzaklaşıp, kendilerine talipier bulan hiçbir peygamber ilgimi çekmiyor.

Budur bendeki ve belki

de bir başkasındaki onulmaz olan duygu, ve budur, beni adına insan denilen -ve insan olmağıyla üzerindeki lanetle ortalarda dolaşan- bir yaratık yapan o sancı. İçimdeki doymak bilmeyen ve dolmak bilmeyecek olan koca sıyah çukur kapamıyor. Modern hayat daha da açıyor, derinleştiriyor. Aklımı ve ruhumu kökünden söküyor, beni bana karşı yalnızlaştırıyor.

Dünya gözüyle göremeyecek miyim ben kendimi? Oysa, en çok kimi kandırdım, kendimi. En çok kimi sevdim, kendimi. En çok kime üzüldüm, kendime. En çok kim tuttu ellerimden, kendim. En çok kim için dua ettim bilmediğim bir Tanrı'ya, kendim. Öyleyse bilincimi kör eden, ikna olmaz ve onulmaz bir çukurla beni ortalara salan nedir? Dünyaya yaklaştıkça kendimden uzaklaşmışlığım mı?

İki şeye ihtiyacım var şimdi. Yalnızlığa ve müphemliğe. Yalnızlık insanın en insan olduğu hal, kendisine en yakın olduğu, kendisini en çok dinlediği, kendisine en çok değer verdiği. Tanrı'nın bile azade olduğu tek şey ki ben bunu yazmıştım bir yerlerde. Ve müphemlik, belirsizliğin o yaratıcı anı. Her şeyin olabileceği ve her olasılığın tartışıldığı mümkünlük hali. Bu ikisinden uzaklaştıkça kopuyorum kendimden. Doymuyorum o zaman. Toplum denen baş belası bir yanıma hep aç bırakıyor ve mecbur ediyord kendine beni. Karnımı doyursa gözüm doymuyor, ellerim doysa kulaklarım eksik kalıyor. Üzerine bulaşmış bu laneti nasıl yenecek insansoyu. Nasıl yenecek kendini ve kendine ait olduğunu sandığını.

Yıkmalıyım biraz, kırmalıyım, dökmeli ve parçalmalıyım yerine yenisini koyma amacını gütmekten. Amaç dediğin insanın sanrısı. "Düşmanlara sahip olmanın derin değerini" anlayarak yaşamalıyım artık. Nefretimi severek.

Hayal gücüm
beni hic hayal kırıklığına
uğratmadı.
ama ben onu
çok yara yaladı

bıraktım.

Sevgiliden bir denet
gışek geldi.
Dikkatli baktığımda
bir dah kopartmış gördim
ve aklım gitti:

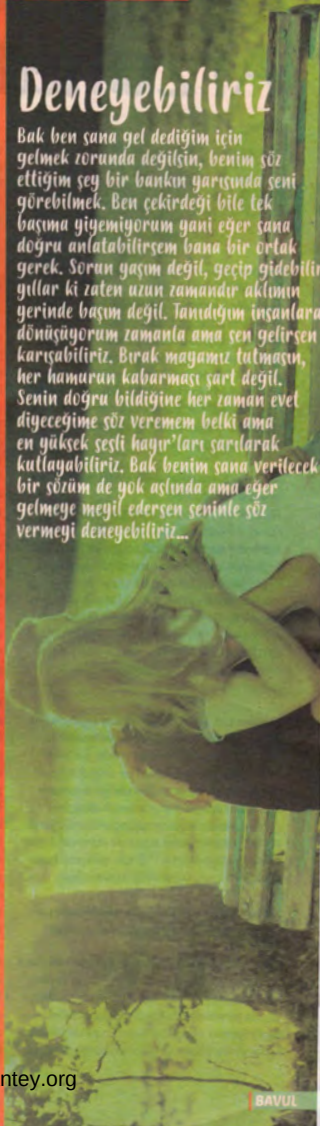
Siz
rahatsız olmayın
ben
kalırım.

Deneyebiliriz

Bak ben sana gel dediğim için
gelmek zorunda değilsin, benim söz
ettiğim şey bir bankın garısında seni
görebilmek. Ben çekirdeği bile tek
başına yiyemiyordum yani eğer sana
doğru anlatabilirsem bana bir ortak
gerek. Sorun yaşamı değil, geçip gidebilir
yollar ki zaten uzun zamandır aklımın
gerinde başım değil. Tanıdığım insanlara
dönüşüyorum zamanla ama sen gelirsen
karışabiliriz. Bırak mayamız tutmasın,
her hamurun kabarması şart değil.
Senin doğru bildiğine her zaman evet
diyeceğime söz veremem belki ama
en yüksek sesli hayır'ları sarılarak
kullanabiliriz. Bak benim sana verilecek
bir sözüm de yok aslında ama eğer
gelmeğe megil edersen seninle söz
vermeyi deneyebiliriz...

YASEMIN SAKALLIOĞLU

Cüppesiz Avukatlar: Arzuhalciler

ÖNDER ABAY

Derdimizi anlatamadığımız, anlayışsız insanlar karşısında şaşkına düştüğümüz bir dönemden geçiyoruz. Toplumun kutuplaşması, ayrılın

yazabilesin. Bazen avukatların gelip bize danıştığı konular bile olabiliyor. Cünde onlarca ayrı dava, aynı konu üzerine dilekçe yazınca mecbur öğreniyorsun.

En çok hangi davalara dilekçe yazıyorsunuz?

Evladım en fazla dilekçeyi boşanma davaları için yazıyoruz. İnaniyetli bir boşanma oranı var. Bir aylık evlilik yapmışlar bile boşanmak için başvuruyor, altmış seneyi devirmiş olanlar da. Boşanmadan sonra cinsel istismar ve şiddet dosyaları geliyor. Geniş bir suç yelpazesi var ama genelde bu üç konuda yoğunluk oluyor. Boşanma davalarının fazlalığını neye bağlıyorsunuz? Eskiden toplum içerisinde boşanmak ayıptır algısı vardı. İnsanlar son ana kadar aileyi kurtarmak için karşılıklı tahammül ederdi. Şimdi ufak bir tartışma bile mahkeme salonlarına taşıyor. İnsanların birbirine sabrı ve saygısı kalmadı. Son senelerde aile kurumu çok büyük zarar gördü, bu sebepten boşanma oranlarının çok fazla olduğunu düşünüyorum.

Peki, şiddet olayları ile ilgili ne düşünüyorsunuz? Gençler arasında suç işleme oranının çok fazla arttığını düşünüyorum. Çünkü uyuşturucu kullanımı çok fazla yaygınlaştı. Binlerce genç bağımlı durumda. Öyle davalar geliyor ki uyuşturucu parası vermedi diye anasını dövenler, babasını bıçaklayınlar... Bu konu ile ilgili önlemler alınmalı. Bakın her yere devasa adliye binaları yapıyorlar. Bu suçun ve suçlunun çok fazla olduğu anlamına geliyor. Avrupa'nın en büyük adliyesarayları bizde diyerek önlem yerine, en çok suçlu bizde diye düşünerek önlem almak gerekiyor.

Unutmadığınız bir dava veya yazdığınız dilekçe var mı?

Daha birkaç gün önce gelen bir vakadan çok etkilendim. Hatta gidip anıme, eşime anlattım, ne günlerde yazıyoruz diye. Bir adam öz kızına 13 yaşından beri tecavüz ediyormuş. Bu

“Umarım bize ihtiyaç olmayan, kimsenin kimseye dava açmadığı bir zaman yaşarız. Biz de çok eski zamanlardaki gibi aşk mektubu, mani veya şiir yazmak için insanlara yardımcı oluruz.”

durumu birine anlatırsa annesini ve ananesini öldürceğini söylüyormuş. Bu böyle bense sürmüş sonra kızın bir erkek arkadaşla olunca baba deşifre olmuş. Bir baba, çocuğuna bunu yapıyorsa dünyanın çivisi çkmış demek tir.

İnsanların bu mesleğe karşı yaklaşımı nasıl, size karşı güven sorunu yaşıyorlar mı?

Gençer konusunda çok şikâyetçiyim, hiç bilmiyorlar bu mesleği. Hatta daktilonun bile ne olduğunu bilmiyorlar. Bazıları kimliği uzatıp kopyasını yapmamı istiyor. Çünkü daktiloyu fotokopçihızı sanıyorlar. Bize karşı halkta güven sorunu yok çünkü binlerce avukat var ama toplanan on tane arzuhalci yoktur. Bizi her gün istediği zaman görebiliyor, davayla ilgili merak ettiğini sorabiliyorlar. Hatta gazeteciler bize uğrayıp ilginç bir dava olup olmadığını öğreniyor, sonra gidip o duruşmayı çekip haber yapıyorlar. O yüzden bir güven sorunu yaşamıyoruz.

Son olarak bilmek üzere olan bu meslekle ilgili ne söylemek istersin?

Umarım bize ihtiyaç olmayan, kimsenin kimseye dava açmadığı bir zaman yaşarız. Biz de çok eski zamanlardaki gibi aşk mektubu, mani veya şiir yazmak için insanlara yardımcı oluruz.

Ali amca biraz anlatabilir misin, bu işe nasıl ve nerede başladın?

Yaklaşık kırk sene oldu. Aslında daha önce Konak Adliyesi'nde gayci olarak çalışıyordum. O zamanlar arzuhalcilik çok saygın bir meslekti. Toplumun çoğu okuma yazma bilmiyordu ve birçoğunun okuma tutacak parası da olmadığı için arzuhalcilere gelirdi. Ben çaycılık yaptığım zamanda, mahkeme izleye zaten yasaları, kanunları bilirdim. Sonra ticaret lisesinin açtığı daktilo kurslarına giderek on parmak yazmayı öğrendim. O gün bugündür bu işi severek yapıyorum.

Eskiden çok fazla rastladığımız arzuhalciler artık çok yok. Size ihtiyaç mı kalmadı?

Aslında bize çok daha fazla ihtiyaç var ama avukat sayısı arttı. Eskiden bir avukat tutmak çok büyük lüksü ve sadece varlıklı insanların avukatları olurdu. İnsanlar kendi dilekçesini yazdırır, kendi davasının takipçisi olurdu. Şimdi avukat olmadan dava açılmaz algısı var. Bir de okuma yazma oranı arttığı için, şikâyetçi kendi dilekçesini yazıp başvuruda bulunabiliyor.

Siz bir avukat kadar yasalara hâkimsiniz o zaman, yeni çıkan kanunları takip ediyor musunuz?

Tabii ki hepsine hâkim olmaya çalışıyorum. Ama son zamanlarda sabah çıkılan kanun akşam kaldırdığı için çok bir şey anlamıyoruz. Dilekçe yazma süresinde bile kanun değiştirilebiliyor. Bize cüppesiz avukatlar denir. En az bir avukat kadar yasayı biliyor olmalısın ki doğru dilekçeyi

ŞÜKRÜ ERBAŞ

Uzak geleceklere onur borcumuz var

Unutmadık ama kalbimiz neredeyse kurudu.

Kalbimiz kurumadı ama aklımız zehirli bir yaraya döndü.

Gövdemiz geçmişle geleceğin çarmıhında bir utanç fotoğrafı gibi kaldı.

2 Temmuz 1993'te Sivas'ta ne olduysa, bugün bütün bir ülkede ve Ortadoğu'da, biraz kılık değiştirerek, biraz daha vahşice, biraz daha devlete dönüşmüş olarak, biraz daha üstü örtülerek aynı olmaktedir. O gün Sivas'ta özgür akıl yakılmıştır. Özgür aklın temel güvencesi olan laiklik yakılmıştır. Temel insan hakları, insanlarla birlikte yakılmıştır. İlerici kültür, sanat ve demokratik düşünce yakılmıştır. Sivas Katliamı'nı gerçekleştiren ideoloji, çok değil, katliamdan 9 yıl sonra ülkeyi yönetimini ele geçirdi ve 16 yıldır bu ülkeyi, demokrasinin bütün imkânlarını kullanarak, hayatı adım adım dinin kurallarına uyarlayarak yönetmeye başladı, yönetti, sanırım daha da yönetecektir.

Sivas'ın ilkel bir hazla yakan zihniyet, bugün emperyalizme kol kola bütün bir Ortadoğu'yu kan gölünde yüzdürmektedir.

Sivas, Roboski olarak sürmektedir, Reyhanlı'daki kanlı bomba olarak sürmektedir, Gezi sürecinde öldürülen çocuklar olarak sürmektedir. Sivas, Soma olarak, Ermenek olarak, Suruç ve Ankara Garı Katliamı olarak, Sivas bütün okulları neredeyse imam hatip okullarına dönüştüren eğitim sistemi olarak, 'din alimleri'nden referans alan bir adalet sistemi olarak sürmektedir. Köktendinci sermayenin nasıl büyüdüğünü, okullarını nasıl kurduğunu, yargısından emniyette devleti nasıl çok sağdığını, nasıl bir yıkıcı arzuyu, kendinden olmayanların hayatlarını kendilerine benzetmeye çalıştıklarını, hepimiz kendi hayatlarımızdan, gözlemlerimizden çok iyi biliyoruz.

Acıyla bir daha söyleyeyim: Uçamıyor ateşe konan kuşlar / Uçanlarsa konacak yer bulamıyor.

Unutmak, kişisel acılarımız için belki bir yaşama gücü verir bize ama toplumsal acılarda unutmak, ipimizi kendi elimizle cellâdımıza teslim etmekten başka bir anlam taşımaz. Bu akıl almaz katliamın birikip geldiği siyasi ve sosyal nedenleri, gerçekleşmesindeki ürküntü verici insan düşmanlığını, bu köktendinci vahşeti gerçekleştirenlerin ruh ikizlerinin 25 yılda ülke yönetimini nasıl ele geçirdiklerini, bir

siyasi bilince çevirmedeğimiz süreç, bu bilinci bir tutuma, eyleme dönüştürmediğimiz süreç, yapacağımızı her 2 Temmuz anması, vicdan çitilemeyi andıran yıllık bir ritüelin ötesine geçmeyecektir. Bu sorun, bu büyük felaket, ne kadar acısını duyarak ve inanarak konuşursak konuşalım, yılda bir gün yapılacak anımlarla önu alınacak bir siyasi ve sosyal gerçeklik değil artık. Hayatımızda boylu boyunca bir karabasan. Bu nedenle bizden, gün yirmi dört saat, devrim ve demokrasi düşüncesini odak alan, özgür aklı ve bilimi odak alan, adalet duygusu ve eşitlik bilinciyle davranan, temel insan haklarına saygılı, dünyanın bütün canlı-cansız varlıklarını kendi varlığının tamamlayıcıları olarak gören, uzun soluklu ve çok yönlü bir mücadele ister.

Otuz üç insana otuz üç hayat borcumuz var. Çağdaş bir ülke borcumuz var. Yazılmamış onca şiir, söylenmemiş onca türkü borcumuz var. Sevgi borcumuz var. Düşüncelerini, emeklerini, rüyalarını uzak geleceklere taşıma borcumuz var. *Bu aşkı, bu kavgaı bu kederi bize bırakan kardeşimize yaşama sevinci borcumuz var. Ben bu dünyada bir pitrağım diyen ağabeyimize bir gülistan borcumuz var. Ve kendimize haysiyetli bir hayat borcumuz var...*

O günlerde söylemiştim. Acıyla bir daha söyleyeyim: Uçamıyor ateşe konan kuşlar / Uçanlarsa konacak yer bulamıyor.

ERCAN KESAL

Bir fotoğrafın kerameti...

Yıl 1986 falan olmalı. Mecburi hizmetin 2. yılı. Ankara'ya yakın, dünyaya uzak bir ilçede Sağlık Ocağı hekimiyim. Hafta sonları Mermerler Seyahat'ın yolunu gözlüyorum.

"Cumartesi sabah erkenden yola çıksam, ilk geçen otobüse atlayıp Ankara'ya gitsem!"

Cep telefonu falan yok tabii ki. Kızılay Onur İş Hanı'ndaki diş hekimisi arkadaşımın muayenehane telefon numarası odacı Kasım'ın ezberinde, acil bir durum olursa arayacak. Acil durum ne? "Kaymakam sorarsa," "adli vaka," "savcı ararsa ve otopsiye gidilecekse" ya da Sağlık Müdürlüğü'nden birileri gelecek olursa.

Onur İş Hanı'ndaki muayenehane pek şenlikli. Aziz Nesin, Yalçın Küçük, Tahsin Saraç daimi konuklar. Arada sırada Ruthkay Aziz'i görüyorum. Esin Afşar sonra. Cevat Geray hoca Mülkiye'den. O günlerde Aydınlar Dilekçesi verilmiş faşist general Kenan Evren'e. Başbakan da Turgut Özal. O da darbecilerden icazetli, konuşuyor öyle kırta kırta.

Aydınlar Dilekçesi'ni imzalayanlar yargılanıyor. Ofisin müdavimlerinin başı dertte haliyle. Ama canları sıkkin değil ve keyifler yerinde. Aziz Bey'in önderliğinde akşamları Mülkiye veya Tavukçu'da uzun sofralar kurulmaya devam ediliyor.

Böyle hafta sonlarının birinde, Diş Hekimi Nuri abiydi galiba, "Nükleer Savaş Karşı Hekimler Derneği diye bir dernek kuracağız. Kuruculardan biri olur musun?" dedi. Kurucular arasında sağlıkçıların efsane ismi Nusret Fişek hoca da var, Dr. Behçet Sefa Aysan da, Dr. Özen Aşut da... Ekip sağlam yani. Hemen kabul ettim tabii ki. Dernek kuruldu, kısa bir süre sonra da "Halkı panîşe sevk etmek" gibi tuhaf bir suçlamayla hepimizin hakkında dava açıldı. Hapsimiz isteniyor. Gittik, ifade verdik falan. Bu arada, Derneğin periyodik bir yayın organı da var, adı "Son Reçete" Derginin sloganı: "Nükleer bir savaş çıktığında doktorunuzu aramayı, size yardım edemeyiz!"

Tam o günlerde çalıştığım sağlık ocağından sürdüler beni. Apar topar, kışın ortasında yeni görev yerimde mesaiye başladım. Kalacak yer yok, lojman dolu. Sağlık ocağının bir odasında yatıp kalkıyorum haliyle. Banyo falan hak getire. Yemekleri kasabanın tek caddesinin ortasına konuşlanmış, Merkez Lokantası'nda hallediyoruz. Akşamları da Şehir Kulübü'nde rakı sohbetleri başlayınca kasaba gözümde güzelleşmeye de başladı.

Sağlık ocağı ayrıca bir işe daha yarıyordu. Ayda bir kez yayınlanan **Son Reçete**'nin İstanbul, İzmir ve yurtdışında birçok adrese gönderilmesi gerekiyordu. O iş de benim üzerimde. Derginin çıktığı aylarda, hafta sonu 200-300 dergiye yüklenip kasabaya döndüğümde, pazartesi günü hemşirelerin boş vakitlerinde yaptıkları iş, benim **Son Reçete**'leri zarfa koyup, adres yazıp pullamak. Bu işler bitince de doğru kasaba postanesine. PTT Müdürü'ne yarım ağız bir selam ve dergiler teslim...

Kasabalarda çok fazla müdür vardır. Malmüdürü, Ziraat Bankası Müdürü, Nüfus Müdürü, Yazı İşleri Müdürü, Milli Eğitim Müdürü, Emniyet Müdürü, okulların müdürleri vs... Bayram törenlerinde, ön sırada ki koltuk ya da sandalyelere yana yana oturan onlarca müdürde, yine PTT'de çalışan muzip bir personelin şakasını hatırlıyorum. Bürokrasinin sıralandığı sıranın en başından bağırır: "Müdür Bey merhaba!" Tüm sıra koro halinde(hakkı olarak hepsi de müdürd) kafalarını ondan yana çevirecek "Merhaba!" nidasını koyverirdi... Bu müdürlerden birisi de PTT Müdürü'ydü ve beni pek sevmediğini de iyi bildirdim. Sebebi malum, "Doktor Bey, iyi hoş da, biraz gomonis." Akşamları kulüpte karşılaştığımızda özellikle bakışmamaya gayret ettiğini, bulunduğum masalara da oturmadığını bildirdim.

Yıl 1986-87. Seçimler falan yapılmış, ama birçok şey hâlâ göstermelik. Siyaset yasağı bir biçimiyle hâlâ devam ediyor. İki-üç parti var galiba. Birisi SODEP, başında İsmet İnönü'nün oğlu Erdal İnönü var. Meclis'te de ANAP ve Halkçı Parti var (Necdet Calp başkanı). Bir de Doğru Yol Partisi var. Başında da Süleyman Demirel.

Ağustos ayıydı ve 6 Ağustos Hiroşima yıl dönümü ile ilgili özel bir sayı hazırlamaya çalışıyorduk. Bununla ilgili, Dr. Özen Aşut, Diş Hekimi Nurettin abi ve benim olduğum grup siyasi parti liderlerini ziyaret ederek konuşacak, onlardan görüş alacak ve dergide yayımlayacaktık. SHP Grup Başkanvekili Deniz Baykal'la bir söyleşi, arkasından DYP Genel Başkanı Süleyman Demirel'e.

Güniz Sokak'taki Demirel ziyareti çok keyifli geçti. Tam bir iletişim uzmanı olan Demirel, söyleşeceklerini söyledikten sonra, her tarafı irili ufaklı ve değişik materyallerden yapılmış kırat heykelleriyle dolu odasında, "Hadi bakalım, bi' de fotoğraf çektiRELİM" diyerek, bir yanına beni, diğer yanına da Özen Hanım'ı ve Nuri abiyi alarak fotoğraf çektiRMİŞTİK. Fotoğraf, diğer yazılarla birlikte **Son Reçete**'nin son sayısına kondu. Yine bir hafta sonu sırtlandım 200 dergiye ve ertesi gün abonelere, diğer şehirlerdeki satış noktalarına göndermek üzere etiketlemeye başladım. İsimiz bitti, dergiler kasabanın mütevazı postanesine gönderildi her zamanki gibi. Ayda belki de toplam 300 gönderisi olan postaneye bir günde 200 dergi gelecek haliyle Müdür Bey de ilgilenmiş bu durumla ve dergilerin içeriğine kadar giden bir araştırmaya tabii tutmuş. Olası bir zararlı yayın vs...

Akşamın geç saatlerine kadar atışli bir çocukla uğraşmış, isim bitince de yorgun argun Şehir Kulübü'ne gitmişim. Kapiyu açınca yüzüme savrulan sıcaklık ve gürlülüyle yorgunluğum uçtu gitti sanki. Neşem yerine gelmişti hemen. Her zamanki

**Kapiyu açınca
yüzüme savrulan
sıcaklık ve
gürlülüyle
yorgunluğum
uçtu gitti sanki.**

masama doğru ilerlerken, pencerenin yanında genellikle Malmüdürü'yle oturan PTT Müdürü'nün birden heyecanla ayağa kalktığını ve ceketinin alttan bir düğmesini ilikleyerek bana doğru yürüdüğünü fark ettim. Bir an arkama doğru baktım, doğrusu, tüm bu itibarın bana gösterilmesi mümkün değildi. Müdür Bey sırtarak ve kalan iki düğmeyi de iliklemeye çalışarak yakınım kadar geldi durdu. Bir süre baktık. Hafif bir şaşkınlıkla gülümsedim.

"Merhaba Doktor Bey, hoş geldiniz" dedi, PTT müdürü.

"Sağ olun Müdür Bey, hoş bulduk" dedim. Kelimeler biraz yapışık ve dökülür gibi çıkmıştı ağzımdan.

"Buyuramaz mısınız, bizim masaya? Birlikte oturalım" dedi. Allah Allah!..

Olacak şey değil.

"Yok. Sağ olun..." diyerek hızla etrafı tarassut ettim. Salonun dibinde Savcı Aykut'u gördüm. Her zamanki dalgın haliyle tek başına sigara içip, televizyona bakıyordu.

"Aykut Bey'le bir işim var. Adli bir raporla ilgili, onunla konuşacağım" dedim.

Müdür Bey, hayal kırıklığıyla baktı yüzüme. Döndü Aykut'un masasına baktı. Savcıya gücü yetmezdi haliyle. Yerinde şöyle bir kıpırdandı.

"Ne yapalım!" dedi. "Artık, yarın otururuz inşallah" diye devam etti. Bu sırada kapının önünde durmamız giderek tuhaf bir manzara da yaratıyordu. Aykut Bey'in masasına doğru gider gibi bir hareket yaptım.

O da benimle hareket etti. Bir yandan da deminden beri kafamdaki soru işaretini açıklayacak cümlelerini art arda sıralıyordu.

"Bugün bizim memurlardan Necati, sizin dergiyi getirdi sağ olsun. Tesadüfen zarfı yırtılmış, onu yapıştırırken, merak etmiş şöyle bir karıştırmış mecmuayı ve sizin fotoğrafınızı da görmüş. Sayın Genel Başkan'ımızla yan yana, hem de evinde fotoğrafınızı görünce göğsüm kabardı inanın, iftihar ettim. Duygulandım haliyle. Necati de aynı şekilde. Tabii, insan dışardan anlayamıyor, kim kimdir bilemiyor. Kasabamızın doktorunun Sayın Demirel'le samimiyeti bizi de çok mutlu etti. Bundan sonra beni bir kardeşiniz bilmenizi isterim. Bir emriniz olursa Allah aşkına çekinmeyin."

Yelkovan kuşlarının peşi sıra

MERVE BAYRA

*"Gün olur alır başımı giderim
Denizden yeni çıkmış ağların kokusunda
Şu ada senin, bu ada benim
Yelkovan kuşlarının peşi sıra"*

Sair Orhan Veli böyle anlatmış Yelkovan kuşlarını. Nereden geldikleri ve nereye gittikleri yıllardır bilinmeyen gizemli kuşlar... Akdeniz ve Karadeniz arasında durmak bilmeyen tuzlu, iyot kokan ve insana hiç bitmeyecekmiş hissi veren bir yolculuk onları. Hakkında onlarca sorunun cevapsız kaldığı Yelkovanlar, İstanbul'un en vefalı misafirlerinden aynı zamanda. Karadan asla uçmayan, suyu yalarcasına birkaç santim üstünden yolculuk yapan Yelkovanlar, İstanbul Boğazi'nden süzülürken gözünüze mutlaka takılmıştır. Onlar için karadan nasıl görünüyoruz biliyor muyuz ama pek çoğumuzun sırlarla dolu bu kuşların bir kaç hikaye diyarda götüreceğini bilmeden peşi sıra gitmek istediğini biliyorum. Yelkovan ağız kuşbilimci Dilek Şahin de bu insanlardan biri. İnsanın ayak bastığı herhangi bir kara parçasına asla yanaşmayan bu kuşları çıplak gözle en detaylı görebileceğiniz tek yer, İstanbul Boğazi. 2010 yılında gözlem yapmaya başlayan Dilek Şahin, Yelkovanlardan, "Acayip bir kuş," diyerek bahsediyor. Bir elinde dürbünü, diğer elinde not defteri ve kalemiyle saatlerce Boğazi kıyısında Yelkovan sayan Şahin, 8 yıldır verdiği meği, "Bu iş kafaya takma işi. Bu iş tutku işi," diyerek açıklıyor.

"Ben maymun iştahlıyım. Annem 'bir iki seneye bunu bırakırsın' dedi. 8 yıl oldu. Yelkovanı gördüğümde beri Yelkovan açışım ben. Hayatımı güzelleştirdi."

Şahin'in bu tutkusu, Yelkovan hakkındaki bilimyenlerin gizemiyle başlamış. Bir gün aldığı bir mektup ile merakı iyice kabaran Şahin, "Kimse çözemedi. Ben bunu çözerim arkadaş," diyerek İstanbul Boğazi'nda üç arkadaşıyla birlikte Yelkovan saymaya başlıyor. "O gün bugündür hâlâ aynı soruların peşindeyiz," diyen Şahin iç çekerek şöyle devam ediyor, "Çözemedik. İzledikçe daha fazla soru sorduk. Çözdüğümüz şey şu, artık ne bilmediğimizi biliyoruz." Şahin, göç döneminde İstanbul Boğazi'nda dört saatte 90 bin birey Yelkovan saydıklarını anlatırken, ben şaşkınlığımı gizleyememiş olacağım ki, gülümseyerek aklından geçen "Nasil saydınız o kadar kuşu yahu?" sorusunu şöyle yanıtlıyor:

"Size baştan anlatayım. Boğazi'da iki tarafınız da açık. Halihiyaz sayımı en az iki kişiyle yapmanız gerekir. Bir Kuzeyden, diğeri Güneyden gelenleri sayıyor. Sayım teknikleri var. Genellikle ikiserli sayıyoruz. Eğer kalabalıkla beşerli sayıyoruz. Çünkü insan gözü beşi daha çabuk yakalıyor. Daha kalabalık ve çok hızlı gruplarda ise 10'arlıyoruz. Gördüğüm grubu önce uzaktan tarteiryon ve görüş alanına girdikleri andan görüş alanından çıkana kadar hızlıca sayıyorum ve hemen not alıyorum. Genellikle 30 kilometre hızla uçuyorlar ve görüş alanınızda en fazla 40 saniye kalıyorlar. 90 bin bireyi saydığımız gün o kadar bitmediler ki, tüm kaslarını ağrıdı o gece." Avrupa'da erişilmez kuşlar olarak görülen deniz kuşlarını İstanbul'un orta yerinde, arka planda girdiklenler ve çok ilerle fotoğraflayabileceğimiz bir şehirde yaşıyoruz. Jeopolitik açıdan inanılmaz bir habitat çeşitliliğine sahip olan Türkiye'de insanların doğayı tanımadığından, ondan uzak yaşadıklarından yakın Şahin ile İstanbul'un bir çok kuş türünün dünya popülasyonu bakımından önemini, kendi sınıpı nasıl hazırladığını, Orhan Veli'nin peşi sıra gitmek istediği Yelkovanları ve daha pek çok

şeyi konuştuk:

"Tamamen doğayı tüketmek üzerine yaşıyoruz; kendi kıyametimizi hazırlıyoruz"

"Bütün Avrupa kıtasının bitki çeşitliliğinin üçte ikisi Türkiye'de. Bitki, bütün canlılara yaşama ortamı sağlıyor. Dolayısıyla bitki varsa başka canlılar da vardır. O yüzden Türkiye'deki sorumluluk sadece Türkiye'nin kuşları ve canlıları için değil. Biz çok büyük habitat kayıplarına neden oluyoruz. Acayip bir şehirleşme, hızlı bir nüfus artışı... Yeşil Yollar, nükleer santraller, Kanal İstanbul'lar, yeni havalimanları... Her şeyi bilyoçeşitlilikten üretiyoruz. Ve onları kendi elimizle yok ediyoruz. Bazen çok romantikleşiyoruz ama tamamen doğayı tüketmek üzerine yaşıyoruz. Kendi sınıpımızı kendimiz hazırlıyoruz. Kıyameti kendimiz çağırıyoruz.

"3. havalimanı göçmen kuşlar için tehlike arz ediyor!"

Dünyada birkaç tane önemli büyük kuş göç rotası var. Bunlardan biri Türkiye'nin de dahil olduğu Afrika-Avrasya göç yolu. Bu rotada leylek, kartal, şahin gibi geniş kanatlı kuşlar Türkiye üzerinden göç ediyor. Bu kuşlar için gelecekteki en büyük olas tehlikelerden biri yapılmakta olan üçüncü havalimanı. Orası Karadeniz üzerinden gelen birçok kuşun Boğazi'ye geçmeden önce rastladığı, dinlenmek için kullanılabileceği büyük bir yeşil alan. Bu alana havalimanı yapılması birçok türün bırakın yerel nüfusunu, dünya popülasyonuna zarar verebilir. Bu projeye girişen şirketlerin aşırı özgülü ve kör gözlü olduğuna düşünüyorum. İçlerinden biri çıkıp, "Biz zaten onların göç yollarını değiştireceğiz," dedi. Böyle bir şey olabilir mi? Şaşıma ben özgüven. Bu tamamen insanın hâkimiyet sorunu.

**Bu kuşları
çıplak gözle
en detaylı
görebileceğiniz
tek yer,
İstanbul
Boğazi.**

"Kanal İstanbul çok daha büyük bir alanı etkileyebilir"

Kanal İstanbul ise ayrı bir komedi! Karadeniz ve Marmara, Akdeniz Havzası içinde çok üretken sistemlere sahip. Bu projenin bu iki üretken sistemi bitirmesi çok olası. Muhtemelen bu Yelkovanları da etkileyecek çünkü Yelkovanlar için Karadeniz ve Marmara en önemli beslenme ve yaşam alanlarından. Dünyada hiçbir şey izole ve mekanik bir şekilde var olmuyor. Zamanında Süveyş Kanalı açılmış ve doğa bir şekilde dengeye oturmuş kendini. Bu da oturacaktır ancak Yelkovanlar biyolojileri gereği yavaş üreyen ve gelişen, dolayısıyla yavaş evrilen hayvanlar. Yeni sisteme hızlıca adapte olabilecekler mi, bilmiyorum. Dünya kendini bir şekilde bir dengeye oturtuyor elbet ancak o dengeye oturana kadar kim bilir kaç canlıyı kaybedeceğiz. Mesela bu proje ile muhtemelen Karadeniz hamsisi büyük zarar görecektir. Bu ihtimali değerlendirsek de her yıl beslenmek için Karadeniz'e giden Yelkovanları kaybedebileceğimizi söyleyebiliriz. Artık mantıksızlığı aşan bir durum var ortada. Kanal İstanbul olduğundan çok daha büyük bir alanı etkileyebilir. Çığır proje gerçekten!

"Gece yarısı, sıfır ışık, dayamışım sırtımı falezlere..."

İnsan birçok şeyi topluluk olarak değiştirebilir gücüne sahip. Ama bizler bazı şeylere layıkıyla ses çıkarmadığımız için şimdi Türkiye'de çok şeyler değişiyor! Bu kaostun içinde yaşayan bireyler olarak doğa bilinci çok önemli. Bir kuşun ilgilendiği sızı bunalıcı bir metrobüs yolculuğundan tutup çıkartabilir, camın kenarından gördüğünüz bir serçe o yolculuğunuzu daha anlamlı kılabilir. Benimkisi çok farklı bir tutku, tarif edemediğim bir şey. Gözümü kapattığımda aklıma gelen, beni huzurlu hissettiren tek şey adadaki deniz kuşları. Bu aidiyetle ilgili. Benim denizle, deniz kuşlarıyla aramda farklı, tarif edemediğim bir şey var. Yelkovanları çalışmak için Malta'ya gittiğimde bir koloninin önünde otuyorduk. Saat gecenin bir yarısı. Sıfır ışık. İçeride kuşlar yatıyor. Ben dayamışım sırtımı falezlere. Kuluçkadaki kuşlar ara sıra ses veriyor. Hah, o ses var ya, ben o sesi duyduğça gözlerimden yaşlar incek gibi oluyorum. O şey işte bu. Bende kalp çarpıntısı yapan şey. Açıklayamadığım. İşte o duyguyu bulduğunuz zaman bırakamıyorsunuz."

"Hiçbir engel yok, doğa her yer"

Dilek Şahin, bir Yelkovan veya doğa gözlemcisi olmak için bir biyolog olmamıza gerek olmadığını söylüyor. Yaşanan birçok şey rağmen doğa gözlemciliğinin yavaş yavaş yaygınlaştığını, insanların bilinçlendiğini anlatan Şahin, "Yeter ki değişikliğe açık olalım," diyor. Ve ekliyor, "Önünüzde hiçbir engel yok. Çünkü zaten oradan geliyoruz. Doğa her yer. Git ve bak."

bavulumda sevda sözleri

Ülkem bölündü bu öğlemi sana ayırdım
Ben kentlerimi hep sana bakarak yapardım
Gecene derin kadirgamlarımı bırakır
Öpüşünün o ıssız kentlerine varırdım
İlhan Berk

Ben nerde bir çift göz
gördümse
tuttum onu güzelce sana
tamamladım
Cemal Süreya

Bakakalırım giden geminin
ardından;
Atamam kendimi denize,
dünya güzel;
Serde erkeklik var,
ağlıyamadım.
Orhan Veli

Amanın bana bir hal oldu
Bir hal oldu a dostlar
Amanın beni bir rüzgâr aldı
A dostlar bir rüzgâr aldı
Bu rüzgâr ne rüzgâr
Amanın sevda rüzgârı
Sevda rüzgârı a dostlar!

Melih Cevdet Anday

Karanlık göklerde aysın,
Kurak ovalarda çaysın,
Bir tek inandığım şeysin,
Uzattım sana elimi...

Sabahattin Ali

Haydarpaşa Tren
Gari'nin İstiklâl
Savaşı tarihimiz
açısından da
unutulmaz bir yeri
vardır; o ünlü söz
burada söylemiştir:
Geldikleri gibi
giderler!

Simge olarak Haydarpaşa: "Geldikleri gibi giderler!"

EMRE KONGAR

"Haydarpaşa" sadece Kadıköy'de bir semt, ya da bir tren garı binası değildir...

"Haydarpaşa", Anadolu ile İstanbul'un kucaklaştığı bir buluşma noktasıdır. Pek çok Anadolu'nun İstanbul'a ilk kez ayak bastığı, pek çok İstanbul'un ise Anadolu'ya doğru ilk defa yola çıktığı bir tren istasyonudur.

Bu niteliğiyle sadece Osmanlı İmparatorluğu'nun değil, Cumhuriyet Türkiye'si'nin de ulusal simgelerinden biridir.

İstanbul'a ilk kez gelen pek çok Anadolu'lu, gar kapısından çıkıp merdivenlerin başında, önündeki Marmara Denizi'nin muhteşem görüntüsü

ile karşılaştığı anı unutamaz.

Anadolu'ya uzun süreliğine ilk kez giden birçok İstanbullu için de, arkasından bıraktığı peronda el sallayanlar, yürek yakan ayrılık görüntüleri olarak belleklere kazınmıştır.

Benim için Haydarpaşa, çocukluğumda, babaannemin elini öpmek için bayramlarda Kartal'a gittiğimiz banliyö trenine bindiğimiz bir tren garıydı; İstanbul'un ayrılmaz bir "Bayram şenliği" parçasıydı.

Tren saatine göre kendimizi ayarlar, Karaköy'den, Köprü'nün Kadıköy-Haydarpaşa iskelesinden, bizi trene yetiştirecek olan vapura biner, Kartal'a doğru bayram gezmesine başlardık.

Güzel havalarda, vapurun arka güvertesinde, ilave ücret ödeyerek "Lüks mekî" denilen açık yerdeki koltuklara kurulur, püfür püfür esen rüzgârla, denizin keyfini çıkarırdık. Vapur, Haydarpaşa iskelesine yanaşınca, trende yer bulabilmek için gar binasının merdivenlerinden hızla çıkar, o zamanlar

geniş ve çok rahat olan karşılıklı maroken koltuklara yerleşirdik. Beni, tren ve her türlü taşıt aracı tuttuğundan, mutlaka yüzüm gidiş yönüne doğru oturdum.

Babaannemden dönüştü de, iskelede tren yolcularını bekleyen köprü vapurunda yer bulmak için koşuşturduk.

Babaannemle özdeşleştiğinden, Haydarpaşa Garı, bende uzun süre, her bayram yediğimiz kaymaçına tatlısı çağrışımı yapardı.

Kaymaçına, Arnavut Türklere olan babaannemin, her bayram, büyük bir bökrek tepsisi içinde yaptığı özel bir tatlıydı. Esas olarak şimdi krem karamel denilen tatlıya benzerdi ama onun daha koyusu, daha kıvamlısı ve üzeri daha kızarmış olanıydı (Bugün İstanbul'da bu tatlıyı en güzel yapan kişi rahmetli Şakir Eczacıbaşı'nın yıllarca asistanlığını yapmış olan sevgili Ful Duran'dır).

1940'ların sonunda ve 1950'lerin başında Haydarpaşa benim için, bir süreliğine, Ankara'da yaşayan en küçük teyzem

Coğrafya Öğretmeni Sabahat Yavuzalp'a, eniştem (sonradan general) Nazmi Yavuzalp'a ve kızları Meral'e gittiğim ve İstanbul'a gelişlerinde onları karşıladığım istasyon oldu.

Böylece kaymaçına çağırışımın yerini Ankara'daki teyzem ve onun ailesi aldı. Daha sonra, 1959'da Ankara'da Siyasal Bilgiler Fakültesi'ni kazanınca, Haydarpaşa, benim için de, "gurbete giden tren" ve "eve kavuşturan demiryolu" niteliklerinin simgesi oldu.

28-29 Nisan 1960'ta Menderes'in Tahkikat Encümeni Sivil Darbesi'ni protesto etmek için yapılan İstanbul ve Ankara'daki üniversite gösterileri sonrası okullar kapatılıp bizler de "memleketlerimiz" sürülünce, üçüncü mevkî kompartımanında, tahta bagaj raflarında nöbetleşe uyuyarak, Karga Hazer, Fare Okan, Tahsildar Turgut, Karbon Altın ve Maymun Ertunçla birlikte İstanbul'a yaptığımız tren seyahatini hiç unutamam.

Ne yazık ki bu güzelim tren garı binası, artık sadece nostaljik anıların konusu olabiliyor. AKP iktidarı döneminde, Ankara-İstanbul arasındaki hızlı tren projesi bağlamında geçici olarak, yeniden kurulmak üzere iptal edilen ama sonra da bir türlü devreye sokulamayan Haydarpaşa-Pendik banliyö hattının başlangıç noktası olarak boşaltılmış bulunan bina, şimdilerde Kadıköy Belediyesi tarafından, benim de her yıl katılmaya özen gösterdiğim ve Bavl Dergisi yazarlarıyla birlikte de imza günü yaptığım bir kitap fuarının mekânı oldu.

Haydarpaşa tren garının inşaatına II. Abdülhamit döneminde, 30 Mayıs 1906'da başlanmıştı. Proje Otto Ritter ve Helmuth Cuno tarafından hazırlanmış, inşaatta Almanlarla birlikte İtalyan taş ustaları da çalışmıştı. Tam ikinci Meşrutiyet'in ilanı olan 24 Temmuz tarihinden sonra 19 Ağustos 1908'de hizmete girmiştir. Bu anlamda bir "özgürlük simgesi" de sayılabilir.

Bir rivayete göre binanın bulunduğu sahaya III. Selim'in paşalarından Haydar Paşa'nın, bir rivayete göre de burada mezarı bulunan Bektaşî Babası Yeniçeri Haydar Baba'nın adı verilmiştir.

Binayı, Anadolu Bağdat Alman Demiryolu şirketi inşa etmiş, ayrıca garın önünde bir de mendirek yapılmıştır.

I. Dünya Savaşı sırasında gar deposunda bulunan cephaneler 1917'de yapılan bir sabotajla çıkan yangın sonucu binanın büyük bir bölümü hasar görmüş, yeniden onarılan bina bugünkü şeklini almıştır.

Haydarpaşa Tren Garı'nın İstiklâl Savaşı tarihîmiz açısından da unutulmaz bir yeri vardır; o ünlü söz burada söylemiştir:

Adana'dan trenle gelen Mustafa Kemal Paşa, 13 Kasım 1918 çarşamba öğle saatlerinde Haydarpaşa Garı'na iner. İtilaf Devletleri'nin donanması İstanbul limanına demirlemiştir.

Haydarpaşa Garı'nın iskelesinde kendisini bekleyen Kartal

istimbotuyla Galata rıhtımına doğru giden Mustafa Kemal, bu manzara üzerine yaveri Cevat Abbas'a döner ve:

"Ağlama çocuk!

Geldikleri gibi

giderler!" der.

Evet sevgili okurlarım,

hiç unutmayın:

Geldikleri gibi

giderler!

**Dağlarda tek
ateşler yanıyordu.**

**Ve yıldızlar öyle ışıltılı, öyle
ferahatlar ki**

**şayak kalpaklı adam
nasıl ve ne zaman geleceğini
bilmeden**

**güzel, rahat günlere inanıyordu
ve gülen bıyıklarıyla duruyordu ki
mavzerinin yanında
birdenbire beş adım sağında onu
gördü.**

Paşalar onun arkasındaydılar.

O, saati sordu.

Paşalar: "Üç" dediler.

Sarışın bir kurda benziyordu.

**Ve mavi gözleri çakmak
çakmaktı.**

**Yürüdü uçurumun başına
kadar,**

eğildi, durdu.

Biraksalar

**ince, uzun bacakları
üstünde yaylanarak
ve karanlıkta akan bir
yıldız gibi kayarak
Kocatepe'den Afyon
ovasına atlıyacaktı.**

Nâzım Hikmet

İtalyan edebiyatının
bu en tanınmamış,
en gizli kalmış, hatta
İtalyanlar tarafından
bile tanınmayan ve
hatta hiç yaşamamış
ya da en azından biraz
önce ismi doğan şairi,
ben olmasaydım var
olmayacaktı.

GÖKHAN HORZUM

Guiseppe'nin hal-i pürmelali

Gecenin bütün müstahkem mevkileri ele geçirdiği bir saatteyim. Gün ışığı tüm cephelerde yenik. Bir yerlerde gücünü topluyor. Top mermileri taşıyor köylü kadınlara ve on beşlik şarapnelin koyunda çocuklar uyuyor. Bense işgal ordularını bekleyen biri kadar hain ve mutluymum. Her halükârda sabahın olacağını bilmezlikten gelerek geçiyor zamanım.

Ne diyorodu ünlü İtalyan şair Guiseppe D'arranciana 2.Dünya Savaşı'ndan hemen sonra:

*Eskiden muhteşem hâkimiyetinden
Yıldızları göremediğim belediye sarayının
Yıkıntıları üstünden seyrediyorum
Tüm gölgelerini ayın.*

İtalyan edebiyatının bu en tanınmamış, en gizli kalmış, hatta İtalyanlar tarafından bile tanınmayan ve hatta hiç yaşamamış ya da en azından biraz önce ismi doğan şairi, ben olmasaydım var olmayacaktı. Ve sana, bana ve evrendeki her şeye iğrenç bir Paranoym Matrixum (Ulan Acaba?) virüsü

bulaştırmayacaktı.

Belki de baba tarafından Karşılydı Guiseppe. Gizli dindar ve homoseksüeldi. Tuvalette herkesten gizli kudüm çalardı. Libya'da savaşmıştı ve sırf arkadaşlarına erkekliğini ispat etmek için birlikte olduğu kömür gözü, iri memeli bir Arap fahişeden frengi kapmıştı. Belki de Mussolini'yi İtalya'nın adını hatırlayamadığım bir yerinde idam edip bir ağaca astıklarında, parmaklarını uzatıp acımadan Duce'sinin gözünü çıkaran da oydu. Tamam Guiseppe, beynimin dehlizlerinden çıkabilirsin artık.

Roseanna'nın başında, bir ip cambazı simsiyah giysileri ve üzüntü makyajı içinde ipin üstünde yürür, yürür, yürür. Bir noktaya gelince durur. Elindeki gül yapraklarını boşluğa bırakıverir. Yaprakların düştüğü yer bir mezardır. Sirkleri bir şehirden diğerine giderken bir arkadaşları trafik kazası geçirmiş ve ölmüştür. Onu bu şekilde uğurlarlar.

Rembetiko'nun sonunda ise onlarca buzuki Marika'nın mezarının başında "Stou Thoma"yı söyleyip dans eder (Allah rızası

için öldüğümde beni böyle gömün).

Şişli Camiinde, cenazesi bol sabahlarda, portatif masaları ve matbu makbuzlarıyla, eğitim vakıfları, körler derneği, iktidarsızlar dayanışması gibi civil civil toplum örgütlerinin görevlileri olur. Masalarını açarlar, makbuzlarını özenle yerleştirirler, bir boka benzemeyen madeni çelenklerini en görünür yere koyarlar, çelenklerin üstüne yazılacak hayırsever isimler için harflerini hazırlarlar. Sonra cenaze töreni ve namazın gelmesini beklerler. Beklerken de at yarışı dinler, cep telefonuyla önemsiz görüşmeler yaparlar

-Alloo... Camideyim... Sen neredesin?-

Ya da birbirleriyle şakalaşıp gülerler. Sonra ölenin yakınına yavaş yavaş gelmeye başlar. Biraz önce kikirdeyenlerin yüzünde ciddi bir ifade oluşur hemen. Saygılı hatta üzgün. İşleri bitince de... Aman off bana ne ya.

Sinema hayattan daha güzeldir.

Di mi Guiseppe?

Sait Faik

Bu mektuba Sait Faik'in verdiği yanıt da Papirüs Dergisi'nin Orhan Veli özel sayısında, Ocak 1967'de yayımlanır:

"14 Mart 1941

Sevgili Kardeşim,

Yazıhaneyi bıraktığım için mektubunu bugün alabildim. Sarıncı nam eserle birlikte Semaver'i de gönderiyorum. Sarıncı'tan su çekip Semaver'i kaynata kaynata otursun. Buraya geldiğin zaman ise herhalde bir 'fiç'i' da verirlir. Aleko'ya yazılan şiir, Semaver'in kapağına da yazılmıştır, okuyacaksınız: Bir ikinci defa yazıyorum. Burada eski tas eski hamam. Cumartesi günleri Nisua'z'da üdeba toplanır. Kararlar verilir. Ben ise bir birahane köşesi bulur üdeba meclislerinin, ediplerinin, kötü şairlerin dinlerini.... bira içerim. Öteki işten elhamdülillah yakayı sıyrıldık. Ama epeyi üzüldüm doğrusu. Boku bokuna yanacaktık. Gözlerinden öper, o fevkalade şiirlerini ara sıra bir iki satırla beraber gönderirsen ihya edersen kardeşim.

Yeni adresim: Şişli Bomonti Kazancı Sok. İkbal Apt. No:4

Sait Faik"

Orhan Veli

Orhan Veli'nin sık sık mektuplaştığı kişilerden birisi de Sait Faik'tir. İşte Sait Faik Müzesi'nin arşivindeki Orhan Veli mektuplarından biri:

"Ankara, 29.2.1941

Aziz ve kıymetli dostum Sait Faik,

Ankara'dan ayrıldığın günlerde senden haber bekliyordum. Daha sonra mahkeme kararını öğrenince haber yollamak bana düştü. Aynı günde Sabri Esat'ı gördüm ve sana yıldırım telgraf çektiğini öğrendim. Bunun üzerine bir mektup yazmak, hiç olmazsa tebrik etmek istedim. Bugüne kadar o da nasip olmadı. Mafafih bu arada, Çelme hikayesini buldum ve okudum ve başına bu işi açanlara küfredtim. Harika hikaye azizim. Bana bir de 'Sarıncı' nam şaheserden gönderecektin. Tariz yapmıyorum. Tahattura vesile olur ümidiyle. Ama şahidimsin ki mezkur şaheser Ankara'da mevcut değil. Her neyse, gecikmiş bir işi yapmak

vesilesiyle hatırlını sormuş oluyorum. Bundan dolayı memnunum. Senden bir ricam daha var, bana Aleko şiirini göndermeni istiyorum. 'Bir Aleko şiiri için de dünyanın zahmetine girilir mi' deme. Benim için ehemmiyeti büyük. Birkaç ay sonra İstanbul'a geleceğim. Ya Balıkpazarı'na yahut da Rıhtım'a gider şarap içeriz. Abidin'i görüyor musun? Bugün ona da bir mektup göndereceğim. Bu itibarla selam filan yazmıyorum. Hasret ve muhabbetle gözlerinden öper, cevabını beklerim.

Orhan Veli"

İki mavi adam: Orhan Veli, Sait

HAYDAR ERGÜLEN

Belki de Sait Faik'in şiirlerini Orhan Veli yazmıştır! Sait Faik'in şiirlerini sevmediğimden değil, uzupun ama Burgazadası'nın gölgesi bile olamayacak bir yazıyla anlatmaya çalışmışım şiirlerini. Güzeldi, uçucuydu, rüzgârlıydı, adaya bağlıydı, güneşliydi, esrikti, sevdalıydı, şiire bazen bağlı bazen bağısızdı, insan neden olmasın tutar Sait'in şiir kayığına atlar, kürekleri çekerek yakamozlu sulara adaya ulaşmak hülyasıyla denize çıkardı, belki varır belki varamazdı ama hiç olmazsa sözcüklerin bazen mavi olabileceğini anlardı. Sait'in anlattığı da bundan başka neydi? Mavinin çok şeyin yerine geçtiği. Sözcüklerin, gençliğin, sessizliğin, neşenin, iyiliğin, kavak yellerinin, arkadaşlığın, cömertliğin, tabii unutmuyorum ama siz zaten içinizden çoktan seçmişsinizdir, en çok da o içinizden geçen sıcacık şeyin ki mavinin en sıcak tonudur...

Bunlar yalnızca mavi yerine değil, Sait'in şiirlerinin yerine de geçen ve onun şiirlerinde geçen şeylerdir. Hatta Sait'in de yerine... Çünkü bir insanın şiir yerine geçebileceği gibi bir şiir de insanın yerine geçebilir. Sait'te hangisi hangisidir, karışık değilse de, ayrılması olanaksızdır.

Dedim ama, insan hiç kuşkusuz Sait Faik'ten daha iyi şiirler bekliyor. Beklermişim meğer! Büyük, öncü romancıların, öykücülerin şiirleri hep tartışılır. Genellikle yazarlıklarının doruğundayken yayımlarlar bu 'gençlik hevesleri'ni. Şiir de bir gençlik hevesi değil midir zaten? Böyle sorabilirsiniz. Yanıtını da vermiş olursunuz zaten. Öyledir de o heves süreklilik ister. Diğer türlü ise sevgiyle, gülümsemeyle ve anılardan bir demet olarak anlayışla, hoşgörülle karşılanır geçer. Sait Faik öyle büyük romancı, hikâyeci olmak

hevesiyle yazan bir adam olmadığı için, onun şiirlerini de ayrı tutuyorum.

Sait Faik, sanki 'yolluk' olarak yazmıştır şiirlerini. Geceden kalkarken, gözler rüyayı ararken, dilde de adeta şarkı gibi bu şiirler dursun, yeri gelince, belki daha da çok yersizlikle söylensin diyedir.

Kalkarken, unutulmuş bir şey de, son anda akla gelmiş gibi öylesine söylenmiştir.

Sait Faik için meyhaneden kalkarken ikram edilen (ya da talep edilen) 'yolluk' ne yerine geçmez ki? Geçer de, buradaki 'yolluk' meyhanedekinden hayli farklıdır.

Kendisi için değil, başkaları için sunulan yolluklardır bunlar. Adaya giden son vapuru kaçıran birinin şaşkınlığına bir ödül gibi. Öykülerini okuyanlar kadar öykülerinde yaşayanlara sunduğu bir yolluk. Hem öykü olmasın ama hem de öykülerinden fazla

Biri adada, biri karada iki hülyalı adam. Belki de bu özlemdendir hemen tüm 'duygu işi' şiirlerini denize dair yazması.

Faik

uzaklaşmasın ki okuyanlara da tanıdık gelsin, yabancılık çekmesinler diye bir yolluk. Eski ada vapurlarında çilingir sofrası kuran ya da iki tek ataların 35'lik rakılarını sardıkları kağıtlara bile yazılacak kadar yakın, sentibenli, yolluğa ayıp olmazsa bazen onun da yanına meze olabilecek türden şeyler. Meze küçümsenir mi? Rakı yemekle değil, mezeyle içilir. Şu şiir, "Bir Masa" örneğin, yolluk niyetine yazılmış bir şiir olarak da okunabilir pekâlâ: *"Bize bir masa ayrı Yanakimu/ Aleksandramla benim için/ Bir masa/ Üstü çiçeksiz/ Örtüsü gazeteden/ Şarabı aşktan/ Hem hülâyadan/ .../ Aleksandram mızıkla çalsın/ Siyaha çalar parmaklarıyla/ Güftesi bayağı şarkılar/ Adi havalar/ Meyhane acı zeytinyağı koksun/ Sen hoşnut ol Yanakimu"*. Rakının yolluğu olabilecek bir şiir ancak, yoksa Sait Faik'eyakışan bir şiir değil! Yaşamadan öyküye, romandan şiire taşıdığı Aleksandra'sını şiirde o kadar iyi ağırlayamamış! Oysa Nâzım Hikmet'ten İlhan Berk'e, Atilla İlhan'dan Cemal Süreya'ya ustaları hatırlatan ve *"İnsanlar köprüden geçmediği zaman/ Acaba köprü düşünür mü?"* dizeleriyle başlayan uzun anlatı şiiri "Köprü" öyle midir ya? Kim bilir tıpkı öykü kişileri gibi bu şiirdeki kişiler de kendini daha yakın hissettiğinden belki de, şiir de öyküye yakın olduğundan Sait Faik'e daha çok yakıştırırsınız bu şiiri.

Yolluk ve meze. İnsan şiiri yolda okur ve şiir meze olarak bence güzel gider. Şiiri yüceltip mezeyi küçümsemek, herhalde en çok da Sait Faik'i üzerdi. Bir de kim? Kimi olacak, elbette Orhan Veli'yi, "tarifsiz kederler içindeki Veli'nin oğlu"nu yani. Tam da şiiri 'meze' olsun diye, 'meze' niyetine yazan adam! Şiiri küçüten, ama küçümsemeyen şiiri. Nefs bir 'meze' olarak şu dizeleri yazan şairi: *"Bakakalırım giden geminin ardından;/ Atamam kendimi denize, dünya güzel;/ Serde erekkilivar, ağılayamam."*

Biri adada, biri karada iki hülâyalı adam. Biri karadan denizi özleyecektir hep, diğeriye denizler içindeyken bile. Belki de bu özlemendir hemen tüm 'duygu işi' şiirlerini denize dair yazması. Duygu ve özlem dolu. Orhan Veli'nin şiirlerine bakalım: *"Cemliğe doğru/ Denizi göreceksin,/ Sakın şaşırma."* Her

şeye şaşkınlıkla bakan ve şaşkınlıkla yazan Veli'nin oğlu, sıra denize gelince şaşkınlıkla beraber adeta bir kutsalın, ulaşılmaz, erilmез olanın karşısında büyülenmiş gibi duracaktır. Karadayken bol bol geçtiği dalga belki de deniz de onun boyunu aşacaktır. "Denizi Özlüyenter için" şiirindeki özlemin yakıcılığına tıpkı Orhan Veli şiirlerinde rastlanmaz örneğin: *"Gemiler geçer rüyalarımızda,/ Allı pullu gemiler, damların üzerinden;/ Ben zavallı,/ Ben yıllardır denize hasret,/ Bakar bakar ağlarım."* "Gün Olur", "Hürriyete Doğru" şiirleri de birer deniz şiiri klasığıdır Orhan Veli'nin. Karadan kurtulamayan adamın düşleri sonunda şu dizelere dönüşecektir: *"Heeey!/ Ne duruyorsun be, at kendini denize;/ Geride bekliyenin varmış, aldırma;/ Görmüyor musun, her yanda hürriyet;/ Yelken ol, kürek ol, dümen ol, balık ol, su ol;/ Git gidebildiğin yere."*

Yazının başında, "Belki de Sait Faik'in şiirlerini Orhan Veli yazmıştır" derken, bu şiirlerin gerçekte Sait Faik'e daha çok yakıştığını düşünmüştüm ama, yazının sonuna doğru bu düşüncemden vazgeçiyordum. Keşke daha çok deniz şiiri yazsaymış Orhan Veli! Hatta belki de en güzel

şiirleri denize dair yazdığı bu birkaç şiirdir.

Sait Faik yazmasa mıydı peki? "Yazmasam delirirdim" diyen bir adam için bunu akıldan geçirmek bile ayıp! Onun yolluk niyetine yazdığı ve *Şimdi Sevişme Vakti* kitabında toplanan şiirleri, sevimli şiirlerdir, ama asıl şiirleri öyküleridir. Ve onların hemen hepsi de deniz kokuludur. "Sinağrit Baba" öyküsündeki şu cümlelere bakın: *"Otuz sekiz kulaç suyun altındaki derin sessizliğe, dibindeki dalı budaklı kayaların arasına yedi rengin en koyusu girer mi şimdi? Sinağrit Baba döner mi avdan? Pırıl pırıl eleğimsağma rengi pullarıyla ağır ağır, muhteşem, bir ilkçağ kralı gibi zengin, cömert, asil ve zalim mantosuyla dolaşır mı kim bilir? Altını, zümrütü, incise, mercanı, sedefi lacivertliğin içinde yanıp sönen sarayını özlemiş acele mi ediyordur?"*

Şiiri yolluk ve meze yapan iki mavi adam, Sait Faik ile Orhan Veli. Akılları fikirleri mavide, tıpkı Sait'in dediği gibi: *"Bazı akşamüstleri, oturur,/ Hikayeler yazardım,/ Deli gibil/ Ben hikaye yazarken/ Kaftadaki insanlar/ Balığa çıkarlardı."*

MUSTAFA KÖMÜR

Orhan Veli, şiiri bilen ve geliştiren bir şairdir

Orhan Veli Şiir Evi bir dönem Beyoğlu'nda şiir sevenlerin oldukça uğradığı mekânı. Ancak bu mekân Tarla başındaki kentsel dönüşüm nedeniyle üç yıldır kapalı. Şiir evini açan ve Kanık'sadığım Biri Orhan Veli isimli kitabın yazarı Şeref Özsoy ile Orhan Veli'yi ve şiir evini konuştuk. Özsoy "Ben Orhan Veli'yi okuduğumda ilkokul öğrencisiydim seviyordum, bugün okuduğumda da hâlâ seviyorum. Eminim 70 yaşına da gelsem çok seveceğim yanları olacaktır" diyor.

Özsoy şiir evi içinse "Kentsel dönüşüm, buranın dönüşümüne de sebep oldu ve daha fazla sürdürülemedi" ifadelerini kullanıyor.

Orhan Veli'yi Türk edebiyatı ve Türk şiiri açısından bir okur olarak nasıl görüyorsunuz?

Bu daha çok akademisyenlerin ve şiir üzerine çalışma yapanların üzerine konuşacağı bir şey. Sonuçta yaşarken de değeri bilinir ya

da sevilen bir şair olması ve de ölümünün üzerinden neredeyse 70 yıl geçmesine rağmen hâlâ ünlü bir şair olması değerini gösteren sebeplerdir. Onun için şöyle önemli, böyle önemli demek yerine buna bakmak daha kıymetli bence.

Amma şunu söylemek isterim ki şiiri bilen bir insan. Okul hayatı, ailesi, arkadaşlarıyla yaptığı çalışmalar onun şiiri bilmesini sağlıyor. O, şiiri hep geliştirmiştir. Keza Melih Cevdet ve Oktay Rifat'la birlikte şiiri çok farklı noktaya taşımışlar. Yaşasaydı bugün şiiri geliştirmeye devam ederdi, bundan eminim. Ben Orhan Veli'yi okuduğumda ilkokul öğrencisiydim, seviyordum, bugün okuduğumda da hâlâ seviyorum. Eminim 70 yaşına da gelsem çok seveceğim yanları olacaktır. O kısa hayatında yazdığı şeyler bana

böyle hissettiriyor ki birçok insan için de bu böyledir.

Türk edebiyatında çok önemli şairler var. Ama özellikle Orhan Veli'yi seçmişsiniz. Sebebi nedir bunun?

Değişim gibi ilk kez ilkokulda okudum. Sonra harçlıklarımı kitaplarını almaya başladım. Lise hayatımda ve üniversitede koleksiyona yönelmeye başladım. Onunla ilgili ilk baskı kitaplar, çalışmalar, imzalar, yayımlanmamış el yazısı şiirler vs... Elimde hacmi büyük bir koleksiyon oluştu. 2000 yılında Kemal Sunal'ın ölümünden kısa bir süre sonra Galatasaray'daki Vakıfbank Sanat Galerisi bir gün içinde Kemal Sunal Sanat Galerisi oldu. Önce çok hoşuma gitti. Ama sonra yapılan tek şeyin isim değiştirmek

Orhan Veli'yi okuduğumda ilkokul öğrencisiydim seviyordum, bugün okuduğumda da hâlâ seviyorum. Eminim 70 yaşına da gelsem çok seveceğim yanları olacaktır.

olduğunu anladım. İçeride Kemal Sunal yoktu. O zaman şiiri sevdiğimi düşündüm. İşte Sait Faik Müzesi var, Nâzım Hikmet'le alakalı birçok şey var, Necati Cumalı için eşinin yaptığı bir yer var. Orhan Veli için hiçbir şey yoktu. Elimde de birçok birikim vardı. Kız kardeşimle görüştüm. Sonrasında da burayı açtık. Hikâye böyle bashedi.

Garip akımı şairlerine gelen "şiirselliliği kolaylığa kaçmak için terk ettiler" şeklinde bir eleştirisi var. Siz ne düşünüyorsunuz bununla ilgili?

Orhan Veli yine Balık Pazarı'nda otururken bir adam geliyor masalarına. "Sen Orhan Veli'sin değil mi?" deyip sizin söylediğiniz eleştirileri yapıyor. Biraz da ileri giderek şiiri ayağa düşürdünüz, ölçü bilmiyorsunuz vs. diyor. Orhan Veli de nereden çıkırıyorsunuz bilmediğimizi, diye cevap veriyor. Bu eleştirileri yapan adam da şair ve aruzla şiirler yazıyor. Orhan Veli isteyince kendi şiirlerinden birini

okuyor. Orhan Veli adama iyi ama 4'üncü ve 7'nci dizelerde ölçü hatası yaptınız diyor. Birlikte yazıyorlar ve tek dinlemeyle hata anlayabilecek kadar aruz bildiğini ortaya koyuyor.

Nurullah Ataç, Türk edebiyat tarihinin en önemli eleştirmenlerinden birisidir. Onun söylediğini ciddiye almak lazım. Kaldı ki Orhan Veli'yle son dönemlerinde kavgalı olmalarına rağmen Ataç, onu her zaman savunuyor.

Biraz şiir evini konuşalım. Uzun bir dönem oldu kapatalı. Neden kapandı, ne oldu tam olarak anlatır mısınız?

En başta ben tam yapmak istediğimi yapamadığımı da söyleyeyim. Burada bir şiir kütüphanesi oluşturmak ve Orhan Veli'yle ilgili tüm bilgi ve belgenin toplanmasını sağlamak amacı. Onlar bir arada bulundu, kaynak gösterildi, çeşitli yayınlar yapıldı benim koleksiyonumdan kullanılarak. Ama burası

bir cafe olarak işliyordu. Bende buradan bir para kazanıp bir şiir kütüphanesi oluştururum, burayı ona dönüştürürüm ümidi vardı ama bu gerçekleşmedi. Çünkü kazanıyağı öyle değilmiş. O zamanlar başka bir yerde sahafım vardı. İkinci el kitap satıp oradan yaşamımı sürdürüyordum. Ama Tarlabası'ndaki kentsel dönüşüm buradaki birçok tarihsel yapıya da zarar verdi. Çünkü Tarlabası'nın aşağı doğru kayan bir zemini var ve oradaki binaların hepsi birden yıkılınca zeminde oynamalar oldu. Taksim'deki binalar Tarlabası'na doğru kaydı. Kiminin fayansı çatladı, borusu patlayan oldu, bizim de tavanımız çöktü. Daha sonra yazırmak da mümkün olmadı. Kentsel dönüşüm, buranın dönüşümüne de sebep oldu ve daha fazla sürdürümedik. Tavanı yapmaya kalksak tamamı çökebilir. Basit bir tavan da değil en ufak parçası birkaç yüz kiloluk. 1800'lerde yapılmış bir bina bu bina. Tavan da dönemin ağır alçılarıyla yapılmış. Şu an sadece depo gibi kullanılıyor. Diğer sahaf kapanınca da burayı ofise çevirmek zorunda kaldım.

Orhan Veli'yle Sait Faik'in yakın bir dostluğu var. Birbirleriyle de çok güzel anıları olmuş. Orhan Veli'yi yakından takip etmiş ve araştırmış biri olarak sizden birini dinleyebilir miyiz?

Melih Cevdet ve Oktay Rifat erken evlendikleri için ya da yurtdışına çok sık gidip geldikleri ve Orhan Veli de İstanbul-Ankara arasında yaşadığı için çevresinde onlar daha az bulunmaya başlamıştı. Çevresinde yaşam şekli ve hayata bakış açısından bakıldığında

en yakın kişi Sait Faik'ti. Bir araya geldikleri zamanlarda da edebiyat konuşturlardı. Birçok ortamda birlikte bulunuyorlar. Bunlardan birisi de bulmaca çözmeye yarışması. Daha çok Balık Pazarı'nda oturuyorlar. Birlikte yemek yiyip rakı içerken Cumhuriyet gazetesinin bulmacalarını çözüyorlar. Her seferinde Orhan Veli kazanıyor, Sait Faik hesap ödemek zorunda kalıyor. Bir gün, üç gün, beş gün derken en sonunda Sait Faik "Tamam iyisin ama ben de iyiyim. Bu kadarı

da olmaması lazım" diyor. Kendi kendine kızıyor. Orhan Veli de "Başka bulmacalar olsa sen kazanırsın ama bu bulmacada kazanamazsın. Çünkü bu bulmacaları ben hazırlıyorum" diyor.

Ama şöyle bir şey var ki ne Cumhuriyet gazetesi yetkilileri ne de Orhan Veli'nin kız kardeşi, Orhan Veli'nin bulmaca hazırladığına dair bir şey bilmiyorlar. Yani Orhan Veli büyük ihtimalle arkadaşının moralini düzeltmek için masum bir yalan söylüyor.

Ağız tadıyla dalaşamadıktan sonra dost mu sayılırız azizim?

Dalaşmak da dostluğa dahil...
Dostluk kuvvetli mevzu kabul...

Açılınca kapanması mümkün
görülme bir konu muhakkak...

Noktasız bir tartışma...

O yüzden, kimsenin dostluktan ne anladığını
neşter vuracak değilim.

Hem ben kime ne kadar dost olabilmişim
ki şimdiye kadar, bir de işin ameliyatını
yapayım...

Bir kere iyi dostlukların, iyibir dalaşma
kültürüne sahip olmakla çok ilgisi var.

Nereden mi biliyorum?

Orhan Veli'den...

Daha doğrusu Orhan Veli'yle Sait Faik'in
aralarındaki o yakışıklı dostluktan.

Yahu azizim! Hırgürü bile bu kadar mı dostla
düşmana ibret olacak tatlı bir içtenlikle
yaşar insan...

Dostlukları sadece iyi günle, kötü günle
değil, bildiğiniz kavgayla, çatışmayla,

dalaşmayla sinanıyor düpedüz. Akla zarar
birvaka...

İyi dalaşan değil, çabuk unutan kazanıyor!

Kıscası bugünden o güne
bakacak olursak, gayet tuhaf
gibi görünen bir ilişki
var aralarında. Enikonu
acıtıyorlar birbirlerinin
canını. Özenle seçilmiş
o nahif kelimelerin harf
aralarına gömülmüş
kinayeler, bıçaktan
keskin... Dostluk da
neymiş ki, uzaktan izleyene
iki hasım, bilemedin birbirine
öfkeyle dolu iki kışkaç
kapışması gibi bir temasları var çok zaman.

Ama gelin görün ki bu afili adamlar,
dalaşmayla düşmanlığı ayırmışlar
birbirinden. Çünkü onların nazarında
"dalaşmak" da dostluğa dahil... Hem insan
dalaşmadığında nasıl gelişir, nasıl törpüler
kendini, nasıl sınar bilgisini, nasıl ölçüp biçer
dehasını, nereden bilebilir kim olduğunu,
nasıl yüzleşebilir içindeki ötekiyle...

İşte Orhan Veli'yle Sait Faik, dalaşarak
birbirlerini besleyen iki dost olarak yaşayıp
gittiler kısıcak hayatları boyunca. İki huysuz

keçi izlenimi yaratmalarına rağmen, sınıksı
bir dalaşma kültürünü emsal bıraktılar yeni
nesle...

Acımasızca eleştirtiler birbirlerini, zaman
zaman kırdılar, kimse lafını
esirgemedi, diyeceğini
yutmaya kalkmadı
hiç... Çünkü ancak bir
dost söyleyebilirdi
acıyı... Birbirlerini
incitmek pahasına bile
vazgeçmediler dostluk
etmekten... Zira ikisi de
iyi bildirdi ki dalaşarak
açtıkları yaralar, sadece
bir kadeh çınlamasıyla
iyileşiverirdi.

*"O halde namuslu
insanlara içelim"
dedi Orhan.
Kadehlerini
kaldırdılar birlikte.*

O eşsiz dalaşmalarından bir tanesini
anlatayım lütfen...

Bir kadeh çınlaması bile yeter barışmaya...

Orhan Veli'nin askerden dönüşü Sait Faik'i
çok mutlu etmişti. Bir akşam buluşular
Cumhuriyet Meyhanesi'nde. Tesadüf o
ki aynı gece Rifat ilgaz da var aralarında.
Sanatoryumda yatmaktan sıkıldıkça izinli
çıkıp Beyoğlu meyhanelerine damlıyor
Rifat... İşsizlikten de, hastalıktan da iyice
bunalmış. Yanında da bir dolu şiirle ayrılmış

hastaneden. Anlayan birine okuyabilme hevesiyle kalkıp gelmiş meyhaneye.

Meyhanenin duvar dibindeki masalarından birinde oturuyorlardı. Nevzat Hatko da bir tesadüfle görüp geliyor yanlarına. Şiir dolu keyifli bir gece yaşayacakları besbelli...

Kadehler dolup boşalırken, her zamanki gibi Orhan Veli'den bir şiir okumasını istedi Sait.

"Yenilerden olsun" dedi. "Oku bir tane."

Rifat da istekli olduğunu gizlemedi.

"Lütfen oku Orhançığım, rica ederim" dedi. "Özledik..."

İsrarların samimiyetinden emin, hiç nazlanmadı Orhan Veli. Ceketinin yan cebinden küçük bir defter çıkararak açtı sayfaları.

"Delî eder insanı bu dünya, bu gece, bu yıldızlar, bu koku, bu tepeden tırnağa çiçek açmış ağaç..."

Ne var ki şiirini okumayı bitirdiğinde kimse övgü dolu tek kelime etmedi. Orhan Veli masadakilerin fikirlerini almak beklentisiyle baktı hepsinin yüzüne ama ne bir memnunkluk ifadesine ne tatlı bir teşekkür... Şiirin arkası gelecekmış gibi bir iştahla şairin yüzüne bakıyorlardı hepsi.

"Bitti" dedi Orhan Veli. Bozulduğunu belli etmeyerek kaldırdı defterini.

"Ağzına sağlık Orhan'cığım" dedi Rifat. "Nefs bir hissiyat..."

Sait'in ilgisiz Rifat'a yöneldi bundan sonra. "Bir tane de sen oku bel" dedi. "Sen de yenilerden oku. Duymadığım bir şey olsun."

"Hay hay" dedi Rifat, bu teklifi bekliyormuş gibi heyecanlı... Sait'inkine benzeyen sarı bir defteri vardı onun da. Cebinden çıkardı hemen. Üst üste birkaç şiir okudu istek üzerine.

Orhan Veli ilgilenmiyor gibi görünerek sessizce öcünü alıyordu herkesten. Lakin Sait, büyük bir alakayla dinliyordu Rifat'ın şiirlerini. Her mısradaki, coşkulu, her vurgudaki dalgalanan hissiyatı da belli ediyor, aldığı zevki bazen efkârli bir gülümsemeyle, bazen elini havada sallayarak açık ediyordu ulu orta.

"İnsanları alabilirdiğine sevmeyi, bırakmazlar yanına.

Böyle çekersen cezasını

Üç duvar bir kapı arasında;

Onlardan ayrı

Böyle onlardan uzak.

Yasak sana, boylu boyunca sokaklar,

Bahçeler, yalı kahveleri.

Dostlara şimdî mektup değil,

Bir selam yasak!

Kapılar demir sürgülü, çifte kilitle,

Kapalı, hürriyete giden yollar"

Sait, özellikle de bu şiirlerden sonra iyice coştı. Kadehinin dibini masaya vurarak sen yudumu diktî kafaya. "Enfeste" dedi. "Harikolade... Ağzına sağlık Rifatçığım..."

İçkinin de verdiği rahatlıkla Orhan Veli'ye baktı sonra. "Sen de yazsana böyle şiirler" dedi Rifat'ı işaret ederek. "Bak ne güzel yazıyor. Şiir yazmasını bilmeyen adam değilsin ki. Yaz işte böyle şiirler..."

Bunun üzerine Orhan Veli elindeki kadehi masaya bırakıp kimseye bir açıklama yapma gereği duymadan kalkıp gitti. Sait Falk, kırdığı potun farkında olmayarak "Nereye gidiyor bu adam yahu?" dedi. "Kızdı mı yoksa?"

Nevzat Hatko, Orhan'ın peşinden fırladı dışarı. Kapının önünde yakaladı onu. Kırk dereden su getirerek masaya dönmesi için ikna etti.

Rifat, tatsızlığa sebep olduğunu düşündüğü sarı defterini çoktan kaldırmıştı ortadan. Orhan Veli, hiçbir şey olmamış gibi az önce masaya bıraktığı kadehinin dibindeki son yudumu da içip Nevzat'ın rakı doldurmasını bekledi. İnadı inattı ama... Göz göze gelmiyordu Sait'le.

Şiir konusu çoktan kapanmıştı artık.

Sait, Orhan Veli'ye gizlice iltifat eder gibi namuslu insan olmanın ne demek olduğu hakkında bir tartışma başlattı masada.

Herkesin bir fikri vardı tabii. "Yaptığın işin içinde zulüm yoksa namuslusundur zaten" dedi Sait. "Bir işin içinde başkasına zulüm yoksa, o iş günah olmaz..."

"Zulümden kastın nedir ki?" diye sordu Nevzat.

"Haksızlık" dedi Sait. "Haksızlık, zulmetmektir mesela. Gönülsüzlük de öyle. Bir şeyi gönülsüz yapmak da günahtır. Öcnü olmayı sevgiye zorlamak, gönü olmadığı halde bir işte çalışmak, gönü olmadığı halde birleyle aynı yatakta uyumak..."

"O halde namuslu insanlara içelim" dedi Orhan. Kadehlerini kaldırdılar birlikte. Aralarındaki kırgınlıklar birkaç kadeh çnlamasıyla dağılıp gitmişti bile.

İyi dostlar, kadeh çnladığında barışmış otururlar... Çünkü dalaşmak, dostluğu dahil...

Melih Cevdet Anday
Orhan Veli'yi anlatıyor

Orhan Veli İçin [III]

Orhan Veli'nin şiirlerinde özdenlik aramak boşunadır: hiç olmazsa en "tanınmış" şiirlerine bakarak onu lyrisme'den kaçan bir ozan saymak yanlış olmaz sanırım. Çünkü Orhan Veli, şiirlerine kendini katmamaya özenir. Onun şiirlerinde çeşitli duygular, kendi duyguları değil, çizdiği kişilerin duygularıdır. Orhan Veli, çoğun, bir tiyatro yazarı gibi, sadece yarattığı kişileri konuşturur, onların gerçekliğini bozmamak için de kendi duygularını araya katmamaya bakar. Bu bakımdan onu, lyrisme'den ayrı bir yolun ilk örneklerini veren eski Yunan tragedya yazarlarına benzetmek yanlış olmaz sanırım. Gerçekten de Orhan Veli'nin şiirlerinde, iyi çizilmiş, belirli birçok kişi vardır; bu kişiler, üstelik de kendi ayrı yazıtları içinde çırpınır dururlar. Başka bir deyişle, onun yarattığı şiir, dramatik bir şiirdir. "Şoförün Karısı", "Dedikodu", "Kitabe-i Seng-i Mezar", "Kaside", "Efkarlanırım", "Sakal", "Altın Dişlim", "Şanolu Şiir", "Cimbızlı Şiir", "Kapalı Çarşı", "Altın Dağ", "Sucunun Türküsü" ... buna örnek olarak gösterilebilir. Orhan Veli'nin kişiliği derken, onun ozan kişiliği anlaşılmalı.

Yeditepe, 1-15 Aralık 1960

Dünya Kupası'nı bir de benden dinleyin

SEDEF ORMAN

Günlerce, haftalarca futbola yattınız, futbola kalktınız. Dünya Erkek Futbol Şampiyonası, erkek spikerlerden dinleyip, erkek yorumculardan takip ettiniz. O da yetmedi erkeklerin hazırladığı spor sayfalarını okudunuz. Ama yine de bir dünya kupasının ardından benim engin fikirlerim ve eşsiz yorumlarımdan mahrum kalmanıza gönlüm razı olmadı, ne yapayım.

Öncelikle... Her kupada kafadan Almanları tutanlara inat tüm ihtimaller alt üst oldu ve ne güzel oldu. Favoriler fos çıktı, ummadıklarımız baş yarıdı.

Ronaldo'lar, Messi'ler erkenden evine dönerken Japonların, tüm zarafetleriyle hâlâ sahada kalması da ayrı bir yazı konusu olur. Zarafet deyince gerçek anlamda zarafet ve saygı şampiyonu vardı kupada. Gitmeden soyunma odasını buldukları gibi bırakıp bir de Rusça teşekkür notu yazan Japonlar...

O notu alan Ruslar ise benim tüm görmezden gelmelerime inat takır takır oynadılar, yalan yok. Futbolları bana keyifvermedi ama çeyrek finale kadar gelmeleri ülkeleri adına göz doldurdu. Hele de şampiyonanın ev sahibi oldukları bir kupada...

Sahadaki yüzlerce milyon dolarlık starlara ve dev futbol sermayesine karşı hâlâ amatör lig ruhuyla oynayan Kosta Rica, İran, Peru gibi takımlar bize futbolun borsada değil, arsada oynandığı güzel günleri hatırlattı. Benim için futbolun romantikliğini temsil eden bu kahramanlar gerçek anlamda kupaya renk kattı, inanılmaz keyif verdi. Hep bozulmadan böyle kalsınlar diye onları sarıp sarmalayıp pamuklar içinde koruyasım var.

Her aşkta hayal kırıklığı yaşanır
Romantizm aşkı getirir derler ya, hani her aşkta da hayal kırıklıkları yaşanır ya, işte kendi adıma itiraf etmem gerekirse grup aşamasında tüm takımlar ve dolayısıyla dünya Kupası hayal kırıklığıydı benim için.

İtalya'nın yeri göğü mavimsi boyamadığı bir kupa yeterince tatsızken bir de Hollanda'nın eksikliği iyice belli oldu, hevesim kaçtı.

Tabii ki sabırsız ben, hayatımın her alanında

yaptığım gibi, yine erken karar vermişim ve büyük konuşmuşum çünkü elemeler başlayınca futbol zevki geri geldi.

Mesela Belçika... Tarihinin belki de en iyi kadrosuna sahip Belçika; Lukaku, Mertens, De Bruyne, Hazard gibi oyuncuların geleceğin altın çocukları diye 16 yıl önce haber yapan Belçika gazetesini haklı çıkarıcısına, kelimenin tam anlamıyla tarih yazdılar.

İtalyanları unutan taş olur

Tarih deyince... 1982 Dünya Kupası'nda henüz çocuk olmama rağmen İtalya Milli Takım kadrosunu ezberliyordum. Futbol ilgisinden ziyadedir bu durum ki o efsane yaklaşık İtalyanları unutan taş olur taş!

Paolo Rossi attığı gollerle efsane olmuştu, o ayrı ama Cabrini, Gentile, Conti... Bir takımın hepsi mi yakışıklı olur yahu! Aha burada söylüyorum. Bence dünya kadın popülasyonunun İtalyan erkeklerle olan hayranlığı o yıllarda başladı.

Öyle bir fotoğrafık hafızam var ki

sonraki yıllarda da dünya futbol şampiyonalarını kimin kazandığını değil belki ama en yıldız futbolcularını ya da en havalı formlarını eksiksiz hatırlamaya devam ettim.

Moda ve formlar

Şimdi yazımın girişine bakıp benden teknik ya da taktik futbol yorumları bekliyor olamazsınız değil mi? Ha ha hayır olamazsınız! Şurada biz bize iki lafın belini büküp, iki dedikodu da yapmayalım mı?

Hem ben olmasam tartışmaz en sık en trendy forminin Nijerya'nın olduğunu, hatta modacılar ilham verecek kadar konuşulduğunu ya da İspanya'nın kırmızı üzeri morlu sarılı baklavası ve altı mavili uyumsuz mu uyumsuz, modadan uzak formlarının rüküşlüğü kim çekebilecekti size?

Ya da Dani Alves ve Julian

Draxler'in enlenip ülkelerine dönmekten önce iki arada bir dereye yarı çıplak halleriyle Rus Vogue dergisine dünya güzeli Natalia Vodianova ile beraber poz verdiklerini nereden bilecektiniz?

Ya da aklıda kalan kupanın yakışıklılarına? İsviçre'nin Alpler'inden kopup gelmiş bir Yann Sommer ya da Almanya'nın son birkaç yıldır en göz dolduran Mats Hummels'ini mesela... Baktim Vogue dergisi de uzun uzun Nicolas Tagliafico ve Cavani övmüş, pardon Cavani'nin 6 değil 8 değil, 10 baklavasını övmüş. Gerçi onların yalancısıyım. Şu yakışıklılar listesine en son bir Heung min Son ve Kylian Mbappe koyayım da ırkçı falan demeyin.

Bizim için başarı ölçüsü ne?

İşte tüm bu olan bitenle final maçına geldiğimizde gönlüm tabii ki hemşeculuktan Hırvatlar'dan yanaydı. Hem bizim Vida da final kalınca, etti mi sana 30 milyon avro, daha ne olsun. Gerçi masa örtüsü benzeri damalı formları olmayaydı iyiydi ama neyse.

Karşılaşma finale yakışır nitelikte olsa da sonuç benim için hüsran tabii. Fransa adeta metafizik kanunlarını zorlayarak sadece kaleye 2 şutla, 4 gol attı ki, silihbazlık numarası gibiydi mübarek. Ve Hırvatlar 4 gollü güzel bir Fransız öpücüğü ile kupaya veda ettiler.

İkincilik de onlar için başarı tabii. Tıpkı bizim 2002'deki dünya üçüncülüğümüz gibi! Sahi bizim Milli Takım için başarı ölçüsü ne artık? Şenol Güneş'li üçüncülükten sonra finalere kalabilmek mi? Yoksa uzun zamandır hiçbir varlık gösteremediğimiz kupada yine var olmak mı? Bizim de Belçika gibi, bugünden en az 10 sene sonrasının starı olarak gösterebileceğimiz gençlerimiz var mı? Onlara yatırım yapıyor muyuz? Yoksa yine hep bildik isimlerle kupaya katılmaya devam mı edeceğiz? Ağlamak istiyorum sayın seyirciler, ağlamak istiyorum...

Akhilleus'un Yazgısı

Paris'in Yargısı

Deniz kızlarının en ünlüsü Thetis, kimse ile evlenememiştir, çünkü üzerinde dolanan kehanete göre doğacak oğlu, babasından çok daha ünlü ve güçlü olacaktır. Bu yüzden, Zeus bile bu kehanetten korkup Thetis'e yanaşmamıştır. Peleus'un eşinin ölmesi üzerine Thetis hiç gönlü olmamasına rağmen tanrıların rızası üzerine Myrmidonların Kralı Peleus ile evlendirilir. Düşünleri Olympia'ta, tanılar sofrasında yapılır. Bütün tanrı ve tanrıçalar bu düğüne davet edilir, ancak birisi hariç: Gece'den doğma, azgın yürekli, kavganın, kargaşanın tanrıçası Eris.

Düğün düzenlenirken, tüm tanrı ve tanrıçaların ortasında Eris çıkagelir. Tanrı ve tanrıçaların masasına üzerinde "en güzeler" yazan bir altın elma bırakır. Düğüne davet edilmeyen Eris, yapabileceği en kötü şeyi yapar. Üç güzel ve üç kıskanç tanrıçayı birbirlerine karşı kıskartır. Bilgeliliğin ve savaşın tanrıçası Athena, güzelliğin tanrıçası Aphrodite ve baş tanrıça Hera bu elmayı almak için karşı karşıya gelirler. Bunun üzerine "en güzel kim?" sorusu Yerin ve Göğün Kralı Zeus'a yöneltilir. O ise soruya cevap verirse arada kalacağını fark eder ve karar, adaletiyle nam salmış, Truva Kralı Priamos'un Paris adındaki, doğda çobanlık yapan oğlunun vereceğini söyler. Zeus, Hermes'e elmayı Paris'e götürme emri verir.

Paris doğmadan evvel, annesi Hekabe korkunc bir rüya görür, bütün Truva yamaktır. Hemen baş kâhine danışır ve baş kâhin de "çocuğun doğması üzerine, Truva'yı kötülüğün geleceğini" söyler. Kral Priamos çocuğun ölmesini için Truva'dan gönderir. Çobanlar bakar ona, çoban olarak büyütülür Prens Paris. Bir gün İda Dağı'nda çobanlık yaparken, Hermes, elinde altın elmayla belirir. Altın elmayı sunar Paris'e ve bir yargıda bulunmasını ister. Ardından da üç güzel tanrıça çıkagelir ve üç güzeller turnuvası başlar. En güzel halleriyle görünürler Paris'e, soyunurlar tüm yalınlıklarıyla, hatta ödül tekiler ederler. İlkten Hera, yeryüzündeki bütün insanlara hükmedeceğini, onların kralı olacağını vaat eder. Ardından Athena, bilgeliliği, savaşta zaferi vaat eder ve en son Aphrodite, Paris'e dünyada yaşayan en güzel insanı, Sparta Kralı Menelaos'un kızı Helen'e'yı vaat eder. Paris'in seçimi Aphrodite olur, Helen'e'yı seçer ve altın elmayı "en güzeler" verir. Aphrodite ise Helen'e'yı Paris'e aşık eder ve Menelaos, dedesinin cenazesi için Girit'e gittiğinde, Helen'e'yı Lakedaimonia'dan Truva'ya kaçırlar.

Tanrıça Thetis ile ölümlü Peleus'un düğünü Eris'in müdahalesine rağmen gerçekleşir. Kehanet gerçek olur. Şunu tanrıları gölgede bırakan "aslan yürekli," "orduları darmadağın eden" Akhilleus, bu evlilikten doğar. Annesi Thetis, oğlunun Peleus gibi ölümlü olacağına üzülür, oğlu için ölümsüzlük arayışına girer. Styks Nehri'ne gider, oğlunu sağ topuğundan tutar, sokar nehrin içine. Bir tek sağ topuğu kalır hızlı akan nehrin dışında. Akhilleus'u hünerli at adam Kheiron yetiştirir. Bu çocuğa bildiği ne varsa öğretir ve koşmada, savaşmada, kargı atmada usta hale getirir.

Truva Savaşı'nın hazırlığı sırasında, annesi Akhilleus'un ölümünden korkup onu Skyros Adası'na yerleştirir. Kadın kılığında, kralın kızlarını arasına karışır. Ancak Akhaların kâhini Kalkhas, savaşta Akhilleus katılmazsa savaşın kazanılamayacağını söyler. Bunun üzerine İthake Kralı Odysseus, Akhilleus'u her yerde aramaya başlar. Skyros'a varınca

satıcı kılığına bürünür, kumaş alır ve sarayın kadınlarının yanına çıkar. Boşcasını açar, içinden bolca kumaş ve birkaç silah çıkar. Akhilleus dayanamaz elini silahlara yöneltilir, böylece kimliği açığa çıkar ve ikna edilir. Thetis, Akhilleus'a gelecekte iki seçeneğe sunar: Ya Truva'ya gidip savaşacak, sonsuz ırmı kavuşacak, ancak ölecektir ya da savaşta reddedecek ve çok uzun yıllar baba toprağında yaşayacaktır. Akhilleus kendi yazgısını kendisi seçer, savaşta katil ve savaşın seyrini değiştirir.

Akha Donanması Aulis'te toplanır ve yola çıkarlar, Truva'ya vardıklarını sanarak yağmaya girişir. Sonra yağmaladıkları yerin Mysia olduğunu anlayınca gerisin geri denize dönerler. Ters esen rüzgârlar onları tekrar Yunanistan'a sürükler. Bu kez donanmayı Argos'tan kaldıracaklar rüzgâr kesilir. Rüzgâr esmeyince Agamemnon, Akhilleus'a kendisiyle kızını nişanlayacağı yalanını söyleyerek kızı Iphigenia'yı gemiye getirir. Ancak kızını rüzgârın esmesi için tanılara kurban eder. Rüzgârın esmesiyle birlikte,

Truva'ya doğru hareket ederler.

Truva önlerine varırlar, 9 yıl kalırlar orada. Akhilleus, civar köyleri yağmalar, pek çok yigidi öldürür, pek çok kişiyi tutsak eder. Agamemnon'a kızlığını giderek artar. Ancak ipleri koparan nokta Akhilleus'un bir baskın esnasında ele geçirdiği genç Briseis'e Agamemnon tarafından el konulmasıdır. Savaşın 10. yılında savaşta çekilir. Agamemnon, Akhilleus'a ne isterse verir. O ise, tekrar savaşa alanına dönmeyi yitirdiğine sigırdamaz. En yakın arkadaşları Patroklos, Akhaların yenilmelerine ve Akhilleus'un namının kirlenmesine dayanamaz. Akhilleus'a haber vererek onun zırhlarını giyer, silahlarını kuşanır, savaşa çıkar. Truva önlerinde pek çok kişiyi öldürür, sonra Apollon müdahale eder savaşta ve karşısına Hektor'u çıkarır. Hektor da karşısındakinin Patroklos olduğunu bilecek saldırır. Öldürür haberini gelince Akhalar, Patroklos'un ölüsünü Truvalılardan almak için savaşır. Savaş ara verilir, Patroklos'un anısına yarımşal düzenlenir ve cenaze töreni yapılır. Annesine Hephaistos'un kendisine tanrısal silahlar vermesi için yalvarır. Sonra da gider Truva Surlar'ın önüne, Hektor'a meydan okur. Hektor korkup kaçır. Sonra utanır, savaş alanına döner. Dövüşürler Truva önünde. Hektor kaçır, Akhilleus kovalar; şehrin etrafını üç kez dolanırlar. Sonra tanrılar İda Dağı'nda kimin kazanacağını tartışırlar. Zeus terazisini kurar, bir taraf Hektor'un ölümünü, ötekine Akhilleus'un ölümünü koyar. Hektor'un ölümü ağır basar. Athena ise kendisini seçmeyen Hektor'a kin gütmektedir, Hektor'a kardeşi Deiphobos olarak görünür. Hektor da kardeşinin kendisiyle beraber savaştağın düşünerek ışıl ışıl parıldayan Akhilleus'a karşı koymaya çalışır. Karşı koymaz, tanrıça Athena onu aldatmıştır. Can verir Truvalıların gözlerinin önünde. Akhilleus, Hektor'un ölüsünü arabasına bağlar, yedi kere dolaştır şehrin etrafında ve ölüsünü götürür. Onu, arkadaşları Patroklos'un ölüsünü vermeyi reddeden Truvalılara vermek istemez. Ancak cadınara gelen Kral Priamos'un gözyaşlarına dayanamaz ve verir cenazeyi. Cenazenin ardından savaş devam eder ve Akhilleus'un yazgısı kendisini bulur. Eğer savaşta Şafak Tanrıça Eos'un oğlu Memnon'u öldürürse, Akhilleus heleni orada ölecektir. Akhilleus, Truva Surları önünde Memnon'u öldürür. Paris, Memnon'un ölümüyle Akhilleus'a bir ok atar ve silahın tek işlediği yerden, sağ topuğundan vurur onu ve Akhilleus yazgısı burada sona erer. Phloktetes de attığı bir okla Paris'i kasından vurur, oracıkta can verir yargısıyla savaş başlatan prens. Ne savaş başlatan Paris ne de savaşçı kazandıran Akhilleus, Truva'nın düştüğünü görür.

NEVŞİN MENGÜ

Yüzü bol tüylü, çoğu eli tespihli, ya nargile cafe ya da club müdavimi, bu çocuk/erkekler, kendilerini kazara seven gariban bir kıza güç gösterisi yaparak geçirirler hayatlarını.

Çocuk adamlar

Doğar doğmaz bir şey öğretir bize, aile kutsal denir. Her şey bir yana, aile bir yana. Baba evin direği, anne şefkat kaynağı falan filan... Aile, güven veren, sığınacak sıcak bir yuva bir yanıyla tamam ama bir de cendere öbür yanıyla. Kişinin kişi olmasına izin vermeden, daracık bir korse gibi insanın göğüs kafesini nefes alamayacak derecede sıkın, midasını sırtına yapıştıran bir korse bazen.

Bu dağılmaz, parçalanmaz aile meselesinin bedeli var. Hiçbirimiz hemen hemen, neredeyse ölene kadar büyümüyoruz. Çocuk kalıyoruz hepimiz, hep ergenlikte yaşıyıp gidiyoruz. Hele Türk toplumunun erkekleri... Her şeyden önce gelen aile, yarı çocuksu, yarı şiddet dolu, kof ve acımasız bir maçoğu mahkûm ediyor erkekleri. Hiç büyümüyorlar aslında, büyümeyi de hôt zôt etmek sanıyorlar. Sorumluluk alamıyorlar asla, evin hiç büyümeyen paşa oğlu olarak kalıyorlar, amaınca şiddet saçarak kendilerini ispat ediyorlar etrafa.

Memleketimin çocuk adamlarından biri daha; bir zamanların, eski Türkiye'nin İmparatoru İbo'nun oğlu İdo... İdo, uzuncana boylu, esmer, ilk bakışta çocuk mu, adam mı karar veremediğiniz, sesini de aslında pek bilmediğimiz ama görüşünü, kocaman güneş gözlükleri ve şapkanın arkasına sakladığı yüzünü ya da yüzünün bir halini tanıyabildiğimiz bir ünlü. "İmparator" çocuğu kontenjanından ünlü olan bir adam/çocuk.

İdo bazen nahif bazen yarı karikatür halleriyle Türk erkeğinin bir özeti aslında. Adı bile babasının adının tuhaf bir mutasyon geçirmiş hali, adı gibi kendi de öyle.

Kız arkadaşını Instagram'a dekolte

fotoğrafını koyunca, sinirlenip fotoğrafı kaldırtmasıyla! yine gençlerde gündem olmuş İdo. "Babasının oğlu" manşetiyle vermişti Posta gazetesi haberi. Ne yapsaydı ya çocuk/adam İdo, memesi fotoğrafta görünen kız arkadaşına izin! mi verseydi? Kadınların kendi bedenleri de maalesef çocuk adamların zimmetinde bu cendere, gelenekçi sistemde.

Kız arkadaşına, maçoğuk gösterisi yapan İdo'yu, bilmem birileri tehdit mi etmiş ne gençlerde ve kendi jenerasyonunu hemen her erkekten beklediği gibi, o da babacığının yanında alıvermiş soluğu.

İdo'nun maceraları bu kez şöyle yansdı gazete sayfalarına:

"Geçtiğimiz günlerde İbrahim Tatlıses'i arayan bir kişi İdo'yu öldürmek ile tehdit etti. Tehdidin ardından İbrahim Tatlıses savcılığa başvurdu ve şikâyetçi oldu. İdo bu konu hakkında, 'Babam gerekeni yaptı ve savcılığa başvurdu. Benim açıklama yapmama gerek yok zaten. Kimin tehdit edildiği önemli değil önemli olan böyle bir konunun yaşanmasıdır' dedi."

Yüzü bol tüylü, çoğu eli tespihli, ya nargile cafe ya da club müdavimi, bu çocuk/erkeklerin sığınacakları baba limanları vardır hep. Babalar gereğini yapar, babalar yardım eder. Baba kanatlarının altında da bu çocuk/erkekler güçlerinin yettiğine -karşılaştıkları bir garibana, kendilerini kazara seven gariban bir kıza- güç gösterisi yaparak geçirirler hayatlarını. Aslında güçleri yoktur hiç, çocuktur çünkü hepsi. Hayatta ne, ne yapacaklarını bilirler ne de nereden duracaklarını. Ve Türk kadınının da çilesidir aslında hayatlarını bu çocuk/adamları avutarak geçirmek.

BİLE İSTEYE

Kırlıgan gülüşleri vardı dilencilerin
Nefesini tutmuştu asfalt
Kralın geçiş için cinayet kütası kapatmıştı yolları
Hep bildikleriyle, asla öğrenemeyeklerin
Pencereye tünleyen karganından dokuluyordu
Bir günü daha öldürmek için oturmuştu sofraya
Yarın zorla dirileceğimizi bildiğimiz halde.

Bitmeyen gecelerin, geçmeyen günlerin
rövanşydı bu
Şiirlerde, şarkılarda geçmezdi yaşadıklarımız
Sirtımızı dayadığımız düserdi
Dünya kayardı ayaklarımızın altında
Umutsuzluğu def etmek için oturmuştu sofraya
Yarın yeniden kaybedeceğimizi bildiğimiz halde.

ALİ DENİZ USLU

ESİN İRİS

Hayvanlar aleminde bir işgünü

Uzak evlerin ışıkları hikâyeler anlatıyor. Sen, saçını tırıyorsun. Bugüne dek üstüne taş gibi yağdırılan küfür, şiddet, haksızlık, taciz, yargılama, aşağılama, küçük görme, öfke, tiksinti, haset, kıskançlık, şeyir... Şehir saçlarından dökülüyor sen taradıkça. Gecenin sarı, beyaz, turuncu ışıkları sana, büyüdüğünde olmak istediğin her şeyi hatırlatıyor tek tek. Nörolog olacaktın. Şarkıcı ve başbakan. Roman yazarı, uzay fizikçisi, astronot, dansçı. Anne olacaktın hem. Hepsini olamayacağını kestiriyordun aklın. Yine de kendine biraz torpil çekmek istiyordun özgüven konusunda. Çocukluk, çocuk olmanın arkasına saklanmak için harika bir zamandı.

Okulu bitiremedin, çalışmak zorundaydın, olsun. Bulunulşın içinde. Çalışkansın. Hassassın.

Hassassın. Dünyanın bütün dertlerini bir sünger gibi emiyorsun. Derinden içine doluyorşıyan her varlığın hissettiki her aci. Çuğmızın en zengin insanı sen olsan, yine mutlu olmazsın. Dünya değişsin istiyorsun çünkü. Dünyanın, içini ferahlatacak kadar çok değişmeyeceğini biliyorsun, sen hayattayken. Göremeyeceğin günlerin umudu hayatta tutuyor seni biraz. Biraz da sevdiğinler...

Hayatı içine çekmeyi, nefes gibi ciğerinde tutmayı, üfleylep bırakmayı seviyorsun. Hikâyeleri, gülümseyen insanları, hayvanları, ağaçları, aileni, sevgilini, arkadaşlarını, huzuru seviyorsun. Ancak bütün bunları sıcaklıkla anlamayı bilen biri dünya değişsin ister. Uzak evlerin ışıklarındaki hikâyelere dalar saçını tararken, başkalarının hayatlarını düşünür ara sıra. Düşmanca değil, arkadaşça.

Huzur içinde uyuyorsun. Yorgun uyanıyorsun. Duş alıyorsun. Giyiniyorsun. Kahvaltı etmeden evden çıkıyorsun. Otobüse yetişiyorsun. Çok kalabalık. Binmiyorsun.

Eteğin sana çok yakışıyor. O yüzden giydin. Dışarı çıkarken sana atılabilecek lafları duymamak için kulaklık taktın. Taksii bindin. Taksiiyle pek konuşmadın. Kısa mesafeden şikâyet etti. Cevap vermedin.

Yürürken sana nasıl baktıklarını biliyorsun. Bazılarının bilek arkandan yürüdüğünü, bazılarının karşından gelirken sana kolyula sirtünmeye çalışacağını... Makaslaya makaslaya geçiyorsun hepsini. Gerçek bir tacizden sakınma uzmanısın. Bunun içine doğdun.

Daha çok çalışıp daha az maaş aldığın işine gidiyorsun. Daha akıllı olup daha az saygı gördüğün iş arkadaşlarıyla öğle yemeği yiyorsun. Ailesi daha zengin olduğu için hayatı sana göre "medium level"da oynayan insanlarla iş yapıyorsun. Evine dönüyorsun. Yolda yürürken biri sana yaklaşıp küfrediyor. Duyuyorsun. Eteğin yüzünden olduğunu söyleyecek. Eteğin yüzünden değil, biliyorsun. Onun yüzünden.

"Bana bak seni!" diye bağıyorsun. Sana bakıyor sırtarak. Kafandan düşünceler son hızda geçiyor. Seni dövmeye kalkabilir. Etraftakiler duydu mu? Kimse yardım etmeyebilir. Bağırarak konuş. Birı duyar. Seni döverse, birileri de onu döver.

"Terbiyesiz! Utanmıyor musun yoldan geçen insanı taciz etmeye?"

"Bas git..." gibi bir şey geveliyor ağzında, sırtarak dönüp gidiyor. Bir iki insan durup bakıyor, bir iki kişi "cık cık"lıyor, herkes olayı gözlemliyor.

Bütün sinirin boğazında kalıyor o an. Her şeyi düşünüyorsun bir saniyede. Ne giyeceğine, ne yiyeceğine, ne iş yapacağına, kaç çocuk doğuracağına, doğurup doğurmayacağına, nasıl konuşman, nasıl yürürken, nasıl davranmanın gerektiğine, başarmak istiyorsan, para kazanmak istiyorsan nasıl oynayacağına birileri karar vermek istiyor. Seni yolda görüp taciz edebilecek, başkasını sıkıştırarak, evlendiği kadını, sahiplenecek, çocuğu oluncu malı gibi korumak isteyecek kadar şıg birileri... Seni bir insan gibi görmeyi beceremeyecek kadar aptal birileri... Senin potansiyelinden, özgürlüğünden, hele ki onu ve onun yollarını seçmeme özgürlüğünden korkacak kadar özgüvensiz, zayıf birileri...

Kafası senin kadar çalışmayan, ruhu senin kadar derin olmayan, dünyası dar birileri, senin her şeyine karar vermek istiyor!

Herkes olabilir onlar. Sevgilin oluyor, baban oluyor, abin, dostun, patronun,

arkadaşın, tamamen bir yabancı olabiliyor... Seni sevmeyi bilmiyorlar. Seni anlamayı bilmiyorlar.

Senden çok korkuyorlar, biliyorsun değil mi? Potansiyelinden, gücünden, sabrından, dayanıklılığından, çalışkanlığından, üretkenliğinden, onarsız para kazanmaktan, onların egosuna meydan okumandan,

özgüvenlerini yaralamandan, onların istediği gibi olmamandan, yeteneklerinden, düşünme şekline, kendini geliştirmenden, daha çok şey öğrenmenden, denemeye açık olmandan, daha iyisini bulmaktan, aklından, vücudundan, saçlarından korkuyorlar.

Korku, hayvanlar aleminde güçtür. İnsanlığın bu arada kalmışlığı, henüz erişmesi gereken bilgelige ve barışa kavuşamamışlığı, seni derinden yaralıyor. Uzak evlerin ışıkları hikâyeler anlatıyor, sen yarın sabah yeniden şehrin yüzüne yüzüne savurmak için, gecenin saçını tırıyorsun.

Uzak evlerin ışıkları hikâyeler anlatıyor, sen yarın sabah yeniden şehrin yüzüne yüzüne savurmak için, gecenin saçını tırıyorsun.

EVİRİM KURAN

Sen bir alet değilsin

Bu duyguyu en son 12 yıl önce hamile bir kadının yaşamıştım. Toplumumuzda hamile kadınlar adeta kamulaşırlar. Yollar gibi, meydanlar gibi, ormanlar ve kıyılar gibi kamu malı haline alınırsınız; karnızın belirlenmeye başladığı andan itibaren kamu, sizin üzerinizden sosyal taleplerini ortaya koyabilir. Hiç tanımadığınızı insanlar kaç aylık bebe olduğunuzu, bebeğinizin cinsiyetini, hangi ismi koyacağınızı, jinekoloğunuzun kim olduğunu, doğumu normal mi sezaryen mi yapacağını, epidural anestezi düşüp düşmediğinizi, bebeğe kimin bakacağını sorarlar, sorarlar ve sorarlar. Eğer bebeğinizin cinsiyeti belli değilse bizim ülkemizde ultrason masrafına mahal yoktur; zira memleketi yürüyen ultrason makineleri doludur. Hiç tanımadığınızı insanların karnızın şekliyle veya canınızın ne çektiğinden yola çıkarak cinsiyet tahmini yapabilirler. Hiç tanımadığınızı insanlar ne yemeyen, hangi kitabı okumanızı, nasıl doğurmanızı gerektiklerini anlatır, anlatır ve anlatırlar. Bu durum bebek dünyaya geldikten sonra da izin verdiğiniz ölçüde devam eder. Hiç tanımadığınızı insanlar gönlünü ebeveynlik çoçunuz olabilir. Bizim ülkemizde hiç tanımadığınızı insanlar bir anda her şey olabilir.

Ben şaşırdım çünkü gelişimde ve acemi anneliğimden henüz (Türkçesinin ne olduğunu kimsenin bilmediği ama sanırım mantığı *anne olmamaya veda partisi* gibi bir şey olan) "baby shower" saçmalıkları icat edilmemişti; sosyal medya da yoktu; en azından bugünkü tımarhane formunu almamıştı. Bugün yeni nesil ebeveynlik kodları sosyal paylaşım hesaplarında yazılıyor. Sadece ebeveynliğin mi? Eldienden merdivene, sanattan eğitime, felsefeden lojistiğe, sağlıktan siyasete, yayıncılıktan otovedek parçacılığına varan evrende aklınıza gelebilecek tüm uzmanlık alanlarının kodları sosyal ağlarda yazılıyor. Dört tarafı

denizlerle ve her tarafı sosyal medya fenomenleriyle çevrilmiş ülkemizde, her dileyen kolaylıkla her şeyin uzmanı olabilir. 51 milyon aktif sosyal medya kullanıcısı olan ülkemizde sizin de en az bir sosyal medya hesabınız varsa kamu malı olmanız kaçınılmaz oluyor.

Epey bir zaman önce, yaşadıklarımı, sevdiğilerimi, öğrendiklerimi kendime ait bir dijital arşiv tutabilmek adına katıldığım sosyal medya platformlarının bugün geldiği noktayı endişe verici buluyorum. Şükürler olsun ki fenomen değilim; aktif olarak kullandığım twitter ve instagram hesaplarımda on binli takipçi sayılamıyorum. Bu sayıyla deneyimlediğim absürtlüklerle baktıkça milyon takipçili ünlü kişiler akl sağlıklarını koruyabildikleri için takdir ediyorum (Evet, akıl dedim. Milyonlarca insanı etkileyebilmek için akıl gerektiğine inanacak kadar saf olabilirim).

Nurdan Gürbilek, *Mağdurun Dili* kitabında "her şeyi anında parodileştiren, akıl yürüterek yenemediğini, şakanın gücüyle değersizleştiren, inancsızlığı başkalarını eştirmeye değil, küçük düşürmeye adanmış sinik alaycılık" tan bahseder. "Bir bakış açısı bir başkasına yaslanarak geçersizleştirmeye dayanan bir 'ne desem yalan' halini, her problem hakkında bir sözcük oyunuyla gelen bir hafifseme tekniğini, doğruyla bağıni çoktan koparmış bir maske düşürme merakı"nı anlatır. Bu hali en çoklu biçimiyle sosyal medyamızda görebilirsiniz. Hangi hobilerimi bırakıp hangilerini devam etmem gerektiğini, yeni kitabımı ne zaman yazmam gerektiğini, oğlum Ali'ye nasıl davranmam gerektiğini, ne tür müzikler dinlemem gerektiğini sosyal platformlardaki bu "meraklı"lardan

duydum. Güzel insanlarla tanışmama vesile olmuştusa da, ne yalan söyleyeyim, bu akıı durdurun

mecralardan epey yoruldum.

Tarifi kolay olmayan bu yorgunluk türünü en iyi Jaron Lanier anlatır. Lanier "sanal gerçeklik" (VR) terimini

yaaynlaştıran, bu alanda öncü olan bir bilimsini. Teknoloji dünyasında yüzlerce başarı hikâyesi olması bir yana, aynı zamanda bir klasik müzik bestecisi ve nadir çağlı koleksiyoncusu. Hepsinin üzerinde ve ötesinde, bence o bir çağdaş düşünür. Akıllı cihaz zorbalıklarının, dijital linçlerin çağında, insana yakışını insana hatırlatan bir tekno-filozof.

Lanier ile tanışmam 2010 yılında yazdığı ve bizi yakın gelecekte nasıl bir delilik halinin beklediğini haber veren (bir tür *kendini gerçekleştirilen kehanet* de diyebileceğiniz) *You are not a Gadget* (Sen Bir Alet Değilsin) kitabıyla oldu. Lanier bu kitapta, internetin yarattığı petek zihniyetin kalabalığı nasıl da bireyin önüne geçirdiğini anlatıyor ve birey olmanın tanımının değişmekte olduğunu haber veriyordu. Anonim blog yorumları, ruhsuz video şakaları, hafif içerikli internet derlemeleri ilk bakışta masum gelse de bunların bireyler arası ilişkilere zarar verdiğini söylüyordu.

Jaron'a göre bir alet gibi davranmaya başlamıştık ve birbirimizle olan ilişkimizi algoritmaların belirlemesine izin verdiğimiz bir "dijital maddeleştirme" hastalığından mustariptik. Bu yeni online toplumların ve kitlesel vasatlığın içinde özgün sesler boğulmaya başlıyordu. Lanier, yıllar önce yazdığı bu kitapta söz konusu durumu totaliter rejimlere benzetiyor, dijital komünitelerin otoriter düşünce tarzlarının tehlikelerine dikkat çekiyordu.

Aradan geçen yıllar içinde, dijital topluluklar ve sosyal ağlar daha da güçlendi. Demokrasisi ve ekonomisi gelişmiş ülkeler değil ama bizimki işleri henüz gelişmemiş olan ülkeler sosyal ağ kullanımı sıralamalarında ilk sıralara yerleşti. Uzun lafın kısısı, Lanier'in kehaneti gerçekleşti. Takipçi sayısı artan zalimleşti. Birini sosyal medyada takip eden, kendine linç hak gördü. Ve hep olduğu gibi ilk taşı en masum olanlar atmadı.

Bu çılgınlıklar devam edegelirken Jaron Lanier gibi el vicdanında teknolojiler uyarılarını artırdılar. Tristan Harris, Silikon Vadisi'nin devindeki muhteşem kariyerini bıraktı ve insanı önceleyen bir grup teknoloji şirketleri liderini daha yarına alarak 2013 yılında Center of Humane Technology (İnsani Teknoloji Merkezi) isimli merkezi kurdu. Harris ve arkadaşlarına göre sosyal medya platformları insanı bağımlılığa sürükleyen mekanizmalarla tasarlanmış bir sistem parçasıydılar ve teknolojinin

Benim çocukluğumda ve ilk gençliğimde sosyal medya yoktu. Bu yokluk, ilgi alanlarıma dair lezzet sahibi olmamda yoksunluğa sebep olmadı.

Ücretsiz PDF Kitap Arşivi - <https://rantey.org>

Mehmet Ali & Akşam Sefası

insan dikkatinden para devşirme amaçlı kullanımı akıl sağlığımıza, demokrasimize, sosyal ilişkilerimize ve çocuklarımıza zarar vermekteydi. Kariyerlerini insan davranışını teknoloji aracılığıyla modifiye etmek üzerine kurmuş bu dehşetli adeta ikrar ettile ve bu merkezde Time Well Spent (Yerinde Harcanan Zaman) isimliyle bir hareket başlattılar. Harris ve arkadaşları, an itibariyle, teknoloji şirketleri, hükümetler, tüketiciler ve çalışanlar düzeyinde, insanı manipüle eden değil, insana hizmet eden bir teknoloji kültürü yaratmak için gönüllü çalışmalarına devam ediyorlar.

Durumun vahametinin farkında olmak bir hal, harekete geçmek bir başka hal. Benim için harekete geçirici en pragmatik hamle mayıs ayının son günlerinde yine Jaron Lanier'den geldi. Lanier, okuması çok kolay, uygulaması çok basit önerilerle dolu "Ten Arguments for Deleting Your Social Media Accounts Right Now" (Sosyal Medya Hesaplarınızı Hemen Şimdi Silmeniz İçin 10 Neden) kitabını yayımladı. Dilerim kitap yakında Türkçeleşir; ancak o zamana dek on nedeni açıklayan on bölümden oluşan kitabın on maddelik özetini buraya bırakayım:

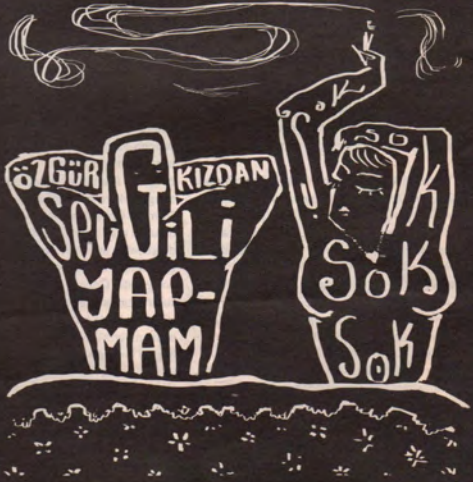
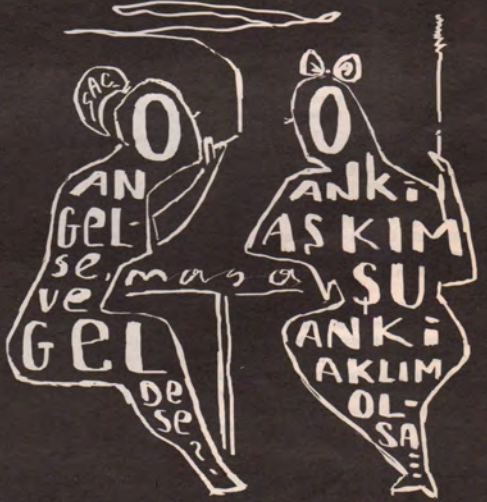
- 1) Sosyal medyada özgür iradeni yitiriyorsun.
- 2) Sosyal medyayı bırakmak çağımızın delliğine direnmenin en iyi yolu.
- 3) Sosyal medya seni aptallaştırıyor.
- 4) Sosyal medya gerçeğin altını uyuyor.
- 5) Sosyal medya söylediklerini anlamsızlaştırıyor.
- 6) Sosyal medya empati kapasitene zarar veriyor.
- 7) Sosyal medya seni mutsuz kılıyor.
- 8) Sosyal medya ekonomik saygınlığa sahip olmanı istemiyor.
- 9) Sosyal medya siyaseti imkânsız hale getiriyor.
- 10) Sosyal medya, ruhundan nefret ediyor.

Şimdi bu yazıyı okuyup başlığın fotoğrafını çekip sosyal medyada mı paylaşırsınız yoksa hemen hesaplarınızı mı kapatırsınız bilmiyorum ama bu alanda yapılan her çalışma, söylenen her söz düşünmeye değer.

Benim çocukluğumda ve ilk gençliğimde sosyal medya yoktu. Bu yokluk, ilgi alanlarıma dair lezzet sahibi olmamda yoksunluğa sebep olmadı. Sosyal medyanın olmadığı yıllarda yaşadığım Ankara'da kitapçılarda çok vakit geçirir, şehre imza gününe, söyleşiye gelen edebiyatçıları, sanatçıları sanal değil gerçek hayatta takip eder, onlarla selfie çektiirmek değil de ağızlarından çıkan bir sözcüğü duyabilmek için kalbim yerinden oynardı. O yıllarda Hitit Güneşli Ankara'ya her geldiğinde peşinden koştuğum, izlerini takip edip nice derinlikler bulduğum, yıllar sonra Bavl'da kucaklaştığım, mahlası küçük kendisi dev İskender buğünlerde iyi dileklerimizle şifa buluyor. "Sen şilrine yakışan bir hayatın emanetçisi, bekçisi ve tek sahibisin." Seni çok seviyorum İskender.

VARDAL CANIŞ

MERAL ÇINAR

Denizde tehlikeli meslek: Sünger avcılığı

Araba Cunda'ya vardığında hıncahın insan dolu bir meydanla karşılaşıyorum. Ege kıyılarının simgesi mavimsi beyaz gökkuşağı renkleri eşlik ediyor. Taş evlerin sardığı dar sokaklardan yel değişimine doğru çıkmaya başlıyorum. Değirmene varmadan son yokuşta küçük bir tezgâh çarpıyor gözüme. Tezgâh dediğim de sandalyelerin önünde kovalar ve kovaların içinde süngerler. Süngerleri görünce Yaşar Kemal'in 'Süngerçiler'i geliyor aklıma: Güçlü, denize sevdalı, güneş renkli tenli, çoğu zaman öfkeli süngerçiler. O süngerçilerin izini bulmak umuduyla tezgâha yaklaşır Orhan Özalp ile tanışıyorum.

Tarihçi Oppianus şöyle demiş: "Hiçbir çile sünger avcılarınınkinden daha korkunç, hiçbir çaba onlarınkinden daha zor değildir." Türkiye coğrafyasında süngerçilik uzun bir dönem iyi bir ekonomik kaynak olarak görülmüş. Ancak 90'lı yıllarda süngerle bulaşan bir hastalık yüzünden süngerlerin azalmasıyla devlet bu avcılığı yasaklamış. Buna bir de ekolojik kirlenme, kötü avlanma ve işin tehlikesi de eklenince sünger avcılığı kaybolma noktasına gelmiş. Biz de Orhan ile süngeri ve sünger avcılığını konuştuk.

Deniz kıyısında sanırsanız...

Son beş-altı yıldır sünger çıkarmaya başlamış Orhan, henüz yirmili yaşlarının başındayken yani. Doğma büyüme Cunda'da yaşamış. "Burada doğup büyüdüncə deniz ister istemez işler içine. Denizden ekmegini kazansan da kazanmasan da hayatının kıyısına köşesine gelip vurur o dalgalar. Sonra da seni alır çeker kendine. İsim de bu değil aslında da bu işin ihtiyacı olunca ona göre iş yapıyorsun," diye başlıyor anlatmaya Orhan.

"Garsonluk yapıyordum önceleri. Zaten burada öyle çok farklı işler de yapamamış ki. İmkân neyi gösteriyorsa o. Sonra peyzaj işine sardım. Girdim bahçeye, başladım çiçeği, ağacı, taşı, toprağı kaldırıp indirmeye. Sünger de aslında biraz bakaş çıkırdı kısıma. Yaz sıcaklarına insan zor dayanıyor. Ağacı, çiçeği ne etsin? Süngerleri alıp ağaçların köklerine sarıyordum ben de. İçlerine de su veriyordum. Ağaçlar daha uzun su almış oluyor böylece, nemini falan koruyor. Bazen de süs amaçlı içlerine ışıklar koyar bir yerlere asarım. Güzel renklerden önertrafta öyle yapınca. Eskiden Cunda'daki Rumlar temizlikte falan da kullanmış bunları," dedikten sonra teftaşe "Çoşturan kızına bakıp anlatmaya devam ediyor; "Bir Ahmet abimiz var bizim. Diyordu zaten sünger çıkar arada iyi para kazanırsın diye. Onun

yanında gide gele öğrendim biraz işi. Ee zaten ben bahçe için kullanıyordum. Kalanları ne yapayım derken getirip evin yakınında buraya koydum. Tatilde, bayramda, seyranda ne işe işte eşimle kızım duruyor başında genelde süngerlerin. Onlar da harçlıklarını çıkarıyorlar. Yoksa zaten sadece bu işle geçinemeye insan. Günde 50 lirayla ev mi döner?"

Sünger belli mevsimde çıkarılır

Süngerin belli mevsimde çıkarıldığını anlatan Orhan için denize dalmak biraz korkutucuymuş. Vurgun yemek fikri içindeymiş hep. Bu yüzden aksınlar akındaymış sürekli. Bu yüzden dalmakla çok uğraşmamış. Yaşadığı bölgenin avantajını kullanarak sünger çıkarmaya başlamış. "Burada Cunda'ya bağlı ama biraz da uzak olan Patrice köyleri var. Sünger de genelde üçüncü Patrice köyünde çıkar. Hem küçük bir adadır aslında orası hem de koy gibidir. Öncelerievler de varmış ama sular altında kalmış. Denizde 100-150 metre yürürsünüz de hâlâ derin olmaz, sonrasında ansızın derinleşir. Oraya gittiğinizde suya binileri bir şey atmış dersiniz. Gördüğünüz sünger olduğunu anlamazsınız belki. Hâlbuki canlıdır o. Nasıl ki döne döne rüzgâr oluyor, deniz gide gele bünyesinde bunları oluşturlar. Baharla birlikte dipten gelen dalgalarla daha sık yerlere kadar geliyorlar. Ben de oralardan çıkıyorum. Kişin üretir kendini, baharda da bize gelir. Bu yüzden

mevsimi de geçiyor."

Vurgun yiyen çok olur

Sünger çıkarmak görüldüğü kadar kolay değilmiş. Çıkarmak için kullanılan demir eleğin ağırlığına bir de suyla dolu süngerin ağırlığı eklenince dikkati hâd safhaya çıkarmak gerekirmiş. "Bunları çıkarırken önemli olan koparmamaktır. Her boyda sünger vardır. Büyüklerini çıkarayım derken

küçüklere zarar vermemek lazım.

Sünger için balık süzgecine benzeyen bir su eleği

vardı ama demirdendir

bu. Bu yüzden o kadar

ağırlıklı suya dalmak

korkutmuştur beni,

dalış tehliktir. Dalıp

da vurgun yiyen, boğulan

çok kişi olmuştur.

Ama o eklede de süngeri

koparmadan çıkarabilirsiniz.

Çıkardığımda da canlıdır aslında,

sonrasında güneşte kurur. Hepsi aynı sürede

kurumaz tabii. Sonuçta suyla on kilo gelen

sünger kuruyunca iki kilo ya kadar düşer."

Şimdilerde bu işi yapan çok az kişi olduğunu

söyleyen Orhan kendisinin de eskiler gibi

yapmadığının altını çiziyor. Yaşar Kemal'in

süngerçileri, kitap sayfalarında kalıyor.

Hayat, insanı her zaman en başta kendiyile sunar.

Denizin içinden seniz dostunuz da düşmanınız

da sizsinizdir. Orhan'ı geride bırakırken

düşünüyoruz. Her huzurla, umutla anlatan,

özgürlükle ilişkilendirilen deniz, ekmeginin

derdinde olan için mahkûmiyet olabiliyor.

"Hiçbir çile sünger avcılarınınkinden daha korkunç, hiçbir çaba onlarınkinden daha zor değildir."

ÖNDER ABAY BIRAK SOKAKLAR ANLATSIN BİZİ

Bu kitap
İstanbul'un öteki yüzünü
Hepimizin içinde yuvarlandığı
keşmekeşi
Bozulan silüetimizi, kaybolan
değerlerimizi
Her biri bir roman olamasa da iyi bir
romana konu olabilecek hikâyelerle
sokağın karakterlerini anlatıyor.

İstanbul...
Vedat Türkalı için kirlili yüzü
çocuklar ve karanlık sokaklar
Nâzım için hasretle ulaşılacak
istenen limandır.
İstanbul
Andersen'in masalına gözyaşı
sokabilen
Yaşar Kemal'i Galata Köprüsü'nün
altında kartonların üzerinde yatan
En namli kabadayılar dışları
arasında çiğneyen
İmparatorlukların hatırasını sırtında
taşırken
Bir de müteahhitlerin yükünü
ensesiyle kaldıran şehir...
Bu şehir elbette ki herkese her şeyi
yapabilir.

AYŞEN ŞAHİN AKSAKAL

Bir fotoğraf üzerinden kendime dersler

Fotoğraf bastırır mısınız? Ben hep bastırırım. Tab ettirmek derdik eskiden. Ne çektiğini bilmezdim, kara film bitip de tab edilene kadar.

Sabra bakar mısınız? 36'lık bir film takıldırı makineye. Sayılı olduğun için de zırt pirt her gördüğün çekilemezdi.

Sonra fotoğrafçıya film teslim edilir, tab edileceği gün için randevu alınır.

Bir an, bir kare yakalayıp onun hayalindeki gibi görünüp görünmediğini anlamak için onca aşama, onca süre...

Şimdi dijital her şey, her şey telefona, her şey bilgisayarda. Tak çekiyorsun, beğenmediğini çal siliyorsun. İki parmak hareketi ile rengini ayarlayıp, işiğin açıyor, belini inceltip, yüzünü pürüzleştiriyorsun. Tamam çok güzel oldu. Böyle kaydet, dursun. Çok beğendiysen bir de bilgisayara aktar, yetmedi "hard disk"e yedekle, olmazsa bulut üzerinde bir yerde daha depola.

Ama eninde sonunda her şey; telefon çalınana, bilgisayarı bozulana, hard disk yere düşene, interneti yasaklanana kadar. Onca çabaya bakarsın hop elinden uçuvermiş anılar.

Fotoğraf işinden sabrı çıkardık, yerine yetkilemenin emeğini koyduk. Tamam dünya değişiyor ama bir fotoğrafı elde tutma hissinin unutmamak liydi. Siz hiç çok özlediğinizde ekrana sarıldınız mı? O parlak kağıdı göğsünüze yasladığınızdaki hissi hiç yaşıadınız mı? Ekrana öptünüz mü hiç? Ben çoktığümde çok öpmüşümdür fotoğrafları.

Aklımda geçmiştin kalan anlar, ne sosyal medyaya, oraya buraya yüklenenler ne de bilgisayardaki klasörler. Sayılı seçip bastırıldığın, kimisini özene bezene tarih sıralamasıyla albüme dizdiğim, kimisini kutularda sakladığın fotoğrafta gizli en unutulmaz anlar.

Çünkü bir şekil hep elimе geliyor, karşıma çıkıyor. Evet taşınırken biraz yük oluyor ama

insan da o yük arttıkça "yine iyi yaşamışım, bunca anı da az değil" diyor.

Uzun zaman oldu, günleri heyecanla karşılamayı unuttuk. Sabah ola hayrola sözünün ezberi bozuldu. Günler "daha kötü ne olabilir ki?"nin cevabına döndü.

Sanki deniz eski deniz değil, ağustos böcekleri müziği bırakmış gibi, karncalar da işi. Yaz bile ayıbmızı grakış oldu, kızarmış patateslerin kokusu bile iştah açmıyor. Onca insan üzüldü ki bunca yılda, kahkahamızdan utanır olduk, milyonlarca gülcük yutuk. Yaşadığımız güzel anları da paketi açılmamış bir kutu lokum gibi bayatlasın diye kenara koyduk.

Elim gitmiyor nicedir dijitalde saklı fotoğraf klasörlerini açmıyor. Herkes gibi ben de geçmişte kalan ve gün be gün elimizden bir bir kayan her şeyle yüzleşmekten korkuyor gibiyim. Bilgisayaradki bir fotoğraftı kazaara bulamıyor insan ama dolapta bir şey ararken tab edilmiş fotoğrafları yerlere kazaara saçabiliyor. Saçmışken de oturup bir göz atayım diyebiliriz. O zaman işte bir fark ediyorsun ki, herbat geçtiği sanılan bir yıldan geriye kalan, ne kadar çok güzel fotoğraf var. Ve aslında güldüğünü sandığı yıllardan ne çok yara saktanmış basılı anılara.

Bir fotoğrafa gözüm takıldı. Ben bunu görmeye dayanamadığımdan albümün jelatınleri arasında, başka bir fotoğrafın ardına saklamışım. Düşürünce aradan bir yıldan Mardin'i dip bucak gezdiğimi hatırladım bakınca. Kasımiye Medresesi'ndeki gözleri yemyeşil ufak kız çocuğunu. Çok sevdim, çok cana yakın, çok minikti. 3 yaşında ya vardı ya yoktu. Oynadık, dondurma yedik, saçlarını ufaklık ördüm. Sonra bir kadın geldi "çok sevdiysen al bunu götür madem" dedi. Şaka yapıyor sandım. Güldüm. "Kimsesi yok bunun. Biz bakıyoruz komşular sırayla, al götür sevaptır" dedi. "Bunun nüfusu, analı babası, kimliği, çocuk esirgeme kurumu, sosyal hizmetleri, valisi bir şeyi... Yok mu devletin bu çocukla hiç ilişkisi?"

Yokmuş. Daha kimlik kağıdı çıkmadan kalmış böyle ortada. Mahalleli bakarmış sırayla. Bir onun evinde yatarmış bir bunda. Gündüz kimin aklına gelirselemek verimmiş eline. Arada da Hacer Abila yıkarmış sevabına. "Al git valla" dedi bir daha.

18 yaşındayım ben, memleketi gezeceğim diye düştüğüm yoldan, tutup elinden küçücük bir çocuğun, eve nasıl döneceğim? Ben okumaya diye çıkmışım evden, en büyük şehre yerleşmişim. Yalnız başıma başarmaya çalışırken, o okulu bekar anne olup nasıl bitireceğim? Ben nasıl çocuk bakacağım? Bu bebeyi nüfusuma nasıl alacağım? Cep telefonu yoktu daha. Yine de telefon kartı buldum bir yerlerden, annemi arayayım dedim. Böyle saçma sapan anlar, bir çocuğu alıp eve götürmeye niyetlenince, kafanın üzerinden kurşunlar vızıldamaya başlayınca ya da aşık olup kalbin ağzına gelmişse anne anarın. Telefonu bulmam zaman aldı, ankesörlü telefon jetonlu çıktı. O arada bizi manastıra götürün şoför mızıldamaya, hava da karamaya başladı. 18 yaşındaydım. Mardin'e ilk gidişimdi. Çocuk sahibi olmakla ilgili fikrim yoktu. Yavruyu öptüm, koynumda sımsıkı sarıp, çantamdaki tüm tokaları, kalemi, süslü yemeniyi, naneli şekerleri ve kağıt parayı verdim. Ağlayarak otobüse bindim.

Yapamadım. Orada iki arada, bir tur otobüsü ile geldiğim şehirde, bir şaatten az gördüğüm bir çocuğu, kimselere sormadan, devletin hiçbir merciinden onay da almadan, resti çekip, gemileri yapıp, elinden tutup, yanımda götürmedim.

Basılı fotoğrafı yok etmek zordur. Yakması bir törendir, çöpe atmak bile bir "an" dır. Hatırlamanın acı verdiği anları, bir tuşla

ekrandan silmek kolaydır da, çöp kovası dibinde, üzerinde kurumuş çay yaprakları ve izmaritlerle görmek yine de yürek ister.

Atamamışım, atamıyorum. Kasımlıye önünde oturmuşum, kucağımda bir kız çocuğu. Belli değil; hangimiz daha çok yaşamış bu hayatı. İçinde pişmanlığım, kendime sorgularım, kaçtığım keşkelerim saklı.

Diyorum neresinden ne ders çıkarayım kendime de, nefes alayım?

Şimdi buradan bakınca kendime ve de yaşadığım ülkeye; bir daha hiçbir sahiplisiz çocuğugiderde bırakmayacak kadar cesaretlendim ve bir

çocuk için devlet kurumlarının hepsinden hallice yeterli olduğuma dair tecrübelendim.

Aldığım yaşların bir faydası da bu oldu, atamadığım fotoğraflardan çıkan özet budur.

Şimdi bulduğum güçle, sanal ortamdaki fotoğrafları tek tek elden geçirip baskıya hazırlıyorum. Bir yandan bakıyorum, hiç gülemem dediğim andan sonra ne çok gülebilmişim, öte yandan gülüyorum sanırken ne çok incinmişim. Kendimcesur sanırken titrek, bittim sanırken aslında bir demmişim.

Anılarıma elim değsin istiyorum, beklenmedik anda önüme saçılınsın. Bana geçmişti hatırlatsın ve her seferinde yeni bir ders versin.

Kalıcı şeyler iyidir. Tavsiye ederim.

Sir Arthur Conan Doyle

Ben beynim, Watson. Geri kalanım sadece ilave.

Filizlendikten sonra bir fikri asla öldüremezsin.

Kitap, cebinde taşıdığın, sihirli bir bahçe gibidir.

Yaşam insan beyninin icat edemeyeceği kadar karmaşık ve sonsuzdur. Ona katılmaktan başka bir şey yapamam.

İnsanın gerçek büyüklüğünün kanıtı, kendi küçüklüğünü fark etmesinde yatar.

Her kadının günlük davranışlarının ardından bir roman yazar.

Ben dâhi değilim, sadece önyargısız bir şekilde gerçeklerin beni götürdüğü yere gitmeyi öğrendim.

Davasında haklı olanın gözünde korku olmaz.

AFORİZMALAR

Franz Kafka

Doğru yol yüksekte değil, yerin hemen üzerinde gerili bir ip boyunca ilerler. Üzerinde yürünmek değil de, insanı çelmelemek içindir sanki.

Belirli bir noktadan sonra artık geriye dönüş yoktur. İşte bu noktaya erişmek gerekir.

"Sahip olmak" değil, sadece "olmak" var, sadece son nefesi, boğulmayı özleyen bir "olmak".

Sonsuzdur yol, ne kısaltılacak ne de eklenecek bir şey vardır, ama yine de herkes kendi çocuksu arşını tutar yolun üstüne. "Gerçekten de bu bir arşınlık yolu gitmen gerek, bu sana hatırlatılacak."

Kötü bazen insanın elinde bir alet gibidir; bilerek ya da bilmeyerek, istenirse itirazsız bir kenara konulabilir.

Kimseyi aldatmamalı, kazandığı zaferden dolayı dünyayı bile.

Dünyayla arandaki savaşında, dünyadan yana ol.

KUKLA SÜREYYA

KAPADOKYA

Bize kısa bir seyahat rotası oluşturur musunuz?

•**Göreme:** Birbirinden ilginç peri bacalarını görmek için mutlaka Göreme Açık Hava Müzesi'ne gitmeli ve Aşk Vadisi'ne uğramalısınız.

•**Avanos:** Daha fazla peri bacası için Paşabağ Vadisi'ne ve son derece etkileyici bir köy olan Çavuşin'e gitmelisiniz. Ayrıca birçok çömlek yapım atölyesi de Avanos'ta bulunuyor. Hem çömlek yapmayı deneyebilir hem de evinize buradan bir hatırayla dönelirsiniz.

•**Ürgüp:** Üç Güzeller adıyla ünlü peri bacaları ve eğer hala ilginizi çekiyorsa Asmalı Konak burada bulunuyor.

•**Zelve:** Daha çok peri bacası!

•**Ortahisar:** Ortahisar Kalesi ve soğuk hava depoları ilginizi çekecektir.

•**Uçhisar:** Bölgede gezip bir çay ve gözleme molası verebilir, sonra da harika bir manzarayla karşılaşmak için Uçhisar Kalesi'ne çıkabilirsiniz. Güvercinlerle dolu Güvercinlik Vadisi'ne de mutlaka uğramalısınız.

•**Yeraltı Şehirleri:** Eğer kapalı alan korkunuz yoksa Derinkuyu, Kaymaklı ve Mazı yeraltı şehirlerinden en azından birini mutlaka görmelisiniz.

•**İhlara Vadisi:** Vadiye ulaşmak, vadiyi gezmek ve geri dönmek saatler alacağı için buraya yarım günden fazla zaman gerekiyorsa ama her dakikasına kesinlikle değer.

•**Balon turu:** Bir gün önceden rezervasyon yaptırıp ertesi sabah 5'te hazır bulunmanız gereken balon turları bir saat boyunca size asla unutamayacağınız bir deneyim yaşıyorsa. Ama dikkat edin, eğer azıcık da olsa yükseklik korkunuz varsa binmeyin derim. Balon havalanınca sepetin içinde bayılan çok kişi gördüm :)

Dünyanın konuştuğu yer: Kapadokya

Bu sefer nereye?
Yurtdışında gezerken tanıştığım insanlara Türk olduğumu söylediğimde en çok duyduğum yere: Kapadokya'ya!

Neden bu kadar hayranlar Kapadokya'ya?
Kapadokya'da neler bulacağınız?

Kapadokya gerçekten büyüleyici. 60 milyon yıl önce volkanik dağlardan püsküren lavlarla oluşan tabakaların milyonlarca yıl boyunca aşınmasıyla oluşan Peri Bacaları bölgesinin her yerine yayılmış durumdadır. Üstelik Göreme Açık Hava Müzesi de UNESCO Dünya Mirası Listesi'nde yer alıyor.

Nasıl gidilir Kapadokya'ya?

En kolay uçuşla Nevşehir ya da Kayseri'ye gitmek. Bana sorarsanız Kayseri'ye daha çok uğak olduğu için Kayseri'yi tercih ediyorum.

Uçaktan sonra?

Kapadokya'ya ulaşmak için bir araç

ihtiyacınız olacak ama merak etmeyin, havaalanı çıkışlarında uygun fiyata toplu taşıma mevcut.

Kapadokya nasıl gezilir? Yürüyerek gezebilir miyiz?

Gezilecek yerler birbirlerine yakın değil. Yürüyerek gezmeniz imkânsız. O yüzden mutlaka bir araca binmeniz gerekecek. Araba kiralayabilir, toplu taşıma kullanabilirsiniz. Eğer kalabalık bir grupta gezerseniz de yerel halka sorup uygun fiyata şoförlü bir minibüs kiralayabilir, şoförün rehberliğinden de faydalanabilirsiniz.

Ne yerir, ne içilir?

Kapadokya'nın testi kebabı meşhur. Bir de şarapları.

Kaç gün ayırmak lazım Kapadokya'ya?

Sıkı bir programla 3 günde görülmesi gereken her yeri görebilirsiniz.

SELIN KALKAN

Ütü buharlarının arasındaki yüzler

Radyodan yükselen müzik sesleri... Müslüm Gürses, Bergen, Ferdi Tayfur şarkılarının makine seslerine karıştığı atölyeler... Ütü buharlarının arasından beliren onlarca yüz. Sıra sıra yığılmış, dikilmeyi, katlanmayı bekleyen kumaşlar... Tozlu ve karanlık dört duvarda elinde işi, aklında geçim sıkıntısı olan bir sürü insan... Tekstil atölyeleri, konfeksiyonlar ve fasonlarda çalışan onca işçi. Sektörün çoğunluğu ise kadın işçilerden oluşuyor. Çoğu çocukluğundan itibaren aileleri tarafından bir atölyeye eli iş tutsun diye verilmiş kadınlar. Sonrasında ise daha iyi bir seçenekleri olmadığını düşünerek, bildiğimiz iş sonuçta diyerek çalışmaya devam eden işçiler. Tekstil atölyelerinde çalışmanın ağır koşullarını, kadınların tekstil piyasasındaki yerini konuşmak için Fatih'in Zeyrek mahallesindeki bir atölyeye giryorum. Bahsettiğim ağır koşulların insan üzerinde oluşturabileceği negatif enerjiler karşın atölyenin kadınları beni güler yüzle karşıyor. 17 yıldır bu atölyede çalışan Zeynep, bir yandan üretimini yaptıkları önlüklerin dikimine devam ederken bir yandan da benimle sohbet etmeye başlıyor.

burada çalışıyorsunuz. Başka iş bilmeyiz, şükür ki bildiğimiz bir iş var deyip devam edeceğiz.

Çocukluğundan beri çalışıyormuşsun, işi bırakmayı ya da ara vermeyi düşünmüyor musun hiç?

Hayal ediyorum ama düşünmüyorum. Geçim derdi bitmeden işi bırakamayız ki. Bir tane kızım var, on beş yaşında, okuyor. İnsanın çocuğu olduğu sürece geçim derdi de kolay kolay bitmez zaten.

Kızın atölyeye yardıma geliyor mu tatillerde?

Yok, valla bir tane iş bile yaptrıramıyorum. Hemen sıkılıyor, zor geliyor haliyle bizim işimiz. Anzından tatillerde yardım etsin istiyorum ama kabul etmiyor. Tatil yapmak benim hakkım diyor. Ne yalan söyleyeyim haklı da söylediğinden. Şimdiki gençler bilinçli, biz anemize bizim tatile hakkımız yok mu diye soramazdık.

Eşinin ne iş yapıyor?

Eşim de bu atölyede çalışıyor, ütü yapıyor. 20 yıl önce tanıştık biz. O zamanlar karşılıklı atölyelerde çalışıyorduk. Çay molarına çıkarken, günde beşer onar dakika görerek sevdi birbirimizi. Sonra da evlendik. 17 yıldır da aynı atölyede çalışıyoruz. Tekstilde çalışan kadının eşi de tekstilden çıkıyor tabii, özellikle o zamanlar hayatımızda evden işe, işten eve

gitmekten başka bir şey yoktu ki. E haliyle bizi öğretmenin, doktorun bulacak hali yok elbet tekstilci bulacak. (Zeynep gülüyor bunları anlatırken.)

Suriye'den gelen göçmenlerin daha ucuza ve zor koşullarda çalışabiliyor olması sizin sektörü nasıl etkiledi?

Türkiye'den Suriyelileri göndersinler, örneğin 1000 tane atölye varsa bunun 400'ü kapanır. Her yerde Suriyeli ve Pakistanlı işçiler çalışıyor, onlar idare ediyorlar atölyeleri. Yerliler çalışmak istemiyor, işi beğenmiyorlar. Daha çok para kazanarak daha az çalışmak istiyorlar. Haklılar da bir yerde. Bizler 12 saat ayakta durarak çalışıyoruz, herkesi bu ütinün başına dikemeyiz. Akşama kadar makinede iğnenin ucuna bakarak insanın beli bükülüyor, gözleri yanıyor. Bu şeklide çalışmayı kabul ettiremezsin. O yüzden geçim sıkıntısı olan, başka çok fazla seçeneği olmayan yani anlayacağınız mecbur kalan çalışıyor.

Ellerindeki 600 tane önlüğün akşam saat sekize kadar hazır olması gerektiğini bildiğinden işlerini daha fazla yavaşlatmamak için sohbetimizi burada bitiriyoruz Zeynep'le. Zeynep'in ve diğer çalışan kadınların bu iş yüküne rağmen keyifle çalışıyor olmalarına, mutluluklarına ve huzurlarına imrenerek ayrılmıyor yanlarından. Tam atölyeden çıkacakken Zeynep geliyor yanıma ve beni geri çevirip son bir şey söyleyeceğim diyor "Sen, sen ol eşinle aynı iş yerinde çalışma sakın," diye fısıldıyor kulağıma. Zeynep'in bu tavsiyesi de aklıma kazıyarak uzaklaşıyorum Zeynep'ten.

Kaç yıldır tekstil atölyesinde çalışıyorsunuz Zeynep, seni biraz tanıyabilir miyiz?

Babamın beni ve kardeşimi okutacak gücü yoktu, annem de ikimizi birden tekstile verdi. 12 yaşındayken başladım, 26 yıldır da çalışıyorum tekstil atölyelerinde. İlk başladığımızda getir götür işi yapıyorduk, kumaşların üzerindeki ipleri temizliyorduk. Zaman geçti makine kullanmayı, dikim ve kesim yapmayı öğrendim. Şimdi atölyedeki her işi yapabiliyorum, tam donanımlıyım.

Tekstil sektöründeki çalışma şartlarının ağır olduğunu ve buna rağmen birçok işçinin burada çalıştığını biliyoruz. Sen neler söyleyebilirsiniz çalışma şartlarınızla ve işin zorluğuyla ilgili?

En büyük problemimiz çalışma saatlerimizin uzunluğu. İş yükü çok olduğu için çalışma saatlerimiz de çok uzun oluyor. Sabah sekizden akşam sekize kadar çalışıyoruz. Teslim etmemiz gereken işi yetiştiremeyeceğimizi anladığımız durumlarda sabahlara kadar bile çalıştığımızı biliyorum. Masaların altında azar azar uyuyarak işi yetiştirmeye çalışıyoruz, kolay değil tabii. Ama yapacak bir şey yok, bizler okuyamayanlarız, 12 yaşından beri

Victor Hugo ve 50 yıllık bir aşk

DERYA AYDOĞAN

Paris'te Victor Hugo ile "Yas Evi" denilen daireden buluşmak için yola çıktım. Eve gittiğimde

Hugo henüz gelmemişti. Evin salonunda beklerken Juliette'i görmek için dışarıya baktığı pencerenin camından dışarıya baktım. Sonra hemen aklıma bu evde yaşayan karısı Adèle geldi. Muhtemelen Adèle, Hugo pencerenin kenarındaki arkasında endişeli ve şüpheli bir şekilde onu seyrediyordu... Yatak odaları sanki yalnız bir adamın odası gibiydi... Kütüphaneyi incelediğim sırada Victor Hugo geldi. Biraz sevdiğiyazarlardan konuştuktan sonra özel hayatı ile ilgili merak ettiklerimi sordum.

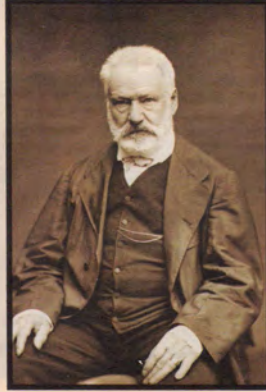
Sanki allenizle birlikte değil de tek başınıza yaşıyormuşsunuz hissine kapıldım. Bu eşyaları siz mi seçtiniz, yoksa eşiniz mi?
Her şeyi Adèle seçti. Kitaplar ve bazı yemek takımları bana ait.

Eşiniz Adèle Foucher'ı anlatır mısınız?
Adèle... Çocukluk arkadaşımı. Annemin vefatından bir yıl sonra evlendik... Hiç kendini düşünmeyen hep başkaları için yaşayan bir kadındı... Ne düşündüğünü hiç anlamadım hatta hiç merak etmedim, 46 yıl böyle sessiz ve iletişimsiz sürdü evliliğimiz.

Eşinizi aldattığınızı biliyorum. Herkes biliyor. Peki o bu durumu öğrendiğinde ne yaptı? Gitmek istemedi mi?
Bilmem belki gitmek istemişti ama gitmedi. Sanki her zaman biliyordum benim bir gün bir başkasına aşık olacağımı. Hatta beni benden bile iyi tanıyordu diyebilirim.

Bir de sevgiliniz Juliette var.

Sizin için dikkat çekici olan bu hikâye benim tüm hayatım... 50 yıl süren bir yasak aşk... 1829'dan sonra zamanın en iyi şairlerinden biri olarak ünlendim. Herkes şiirlerimi ezbere biliyor, nereye gitsem tanınıyordum. Hayatım Juliette Drouet'le tanışınca değişti. Ona aşık oldum. Onu sahnede ilk gördüğümde anlamıştım ondan uzak kalamayacağımı... Hakkında söylenelere kulak asmadım. İstediyi adamlara beraber oluyordum sonra bir daha yüzlerine bile bakmıyordum. Başkalarının onun hakkında ne düşündüğünü onun için hiç önemli olmadı. Beni sevdiğini biliyorum. Aramızda geçen her anı hafızama kilitledim. Birbirimizden ayrı kaldığımız, zamanın durduğu günler olsa da tam 50 yıl sürecek bir hikâyeydi bizimkisi. Şiirlerimin çoğunu onun için yazdım. Her mısra da ona rastlamak mümkün olsun diye.

“ Birbirimizden ayrı kaldığımız, zamanın durduğu günler olsa da tam 50 yıl sürecek bir hikâyeydi bizimkisi. Şiirlerimin çoğunu onun için yazdım. Her mısra da ona rastlamak mümkün olsun diye.

”

Amamı da aldattınız.

Evet, başka kadınlarla da birlikte oldum.

Notre Dame'in Kamburu da o yıllarda mı yayımlanmıştı?

Evet. Paris şehir planlamacıları Katedrali bakımsızlığından dolayı yıktırmak isteyince, ben 'Notre Dame'in Kamburu'nu yazmaya karar verdim ve halkın ilgisini çekmeyi başardım. Roman tahminimden daha büyük bir ilgi gördü ve Katedral'in kurtarılması için kampanya başlatıldı. Böylelikle romanın da etkisiyle Katedral restore edildi.

Sevgiliniz Juliette'in evinin yakınına bilerek taşınmışsınız. Camdan baktığınızda onu görmek ona yakın olmak için... Doğru mu? Evet doğru.

Eşinizin ne hissedeceğini hiç düşündünüz mü?

Bazen Tanrı beni Juliette'e aşık olduğum için cezalandırıyor ama beni cezalandırırken Adèle'in de canını yaktı...

Kızınız Léopoldine için çok üzgünüz...
Teşekkür ederim. Büyük kızım Léopoldine'i kaybetmek benim için yıkım oldu. Kızım kocasıyla birlikte bu dünyadan gittiğinde daha 19 yaşındaydı... Hayatın anlamı değişti... Léopoldine'i düşünmediğim tek bir an bile yok. 1848 yılına dek bu evde kızımın anıları ile yaşadım. Sonra mecburi bir ayrılık yaşadım.

Ne oldu?

1851'de, III. Napolyon'un askeri darbesi sebebiyle sürgüne gitmek zorunda kaldım. Napolyon'un kurtarıcı olduğu bir yerde ben ancak vatan haini olabilirdim. Napolyon ve imparatorluk hakkında yazılar yazdım. Duyduğum nefreti romanlarımı dile getirdim. 1859'da genel af ilan edilmesine rağmen, ülkeye dönmedim. 1862 yılında ise 17 yılda yazdığım 'Sefiller' yayımlandığında tekrar herkes beni konuşmaya başladı. 1870'te Napolyon iktidardan çekilmek zorunda kalınca Paris'e döndüm. Buraya ilk döndüğüm günü hatırlıyorum da gerçekten çok acıyptı... Halk beni kahraman ilan etmiş ve böyle de karşılamıştı. Doğruyu söylemek gerekirse yaşarken saygı görmüş biriyim. Beni mutlu eden tek şey sanırım yazdıklarım karşılık bulduğunu yaşarken görmüş olmak... Oğlum Charles da 1871'de beni bırakıp gidenlerin arasına karıştı. Tüm sevdiğilerimin ölümünü gördüm... Acılarını yaşadım... Juliette'i de 1883 yılında kaybettim. Mezar taşına, onun için yazdığım bir şiir yazıldı.

ORHAN AYDIN

İlgın...

Güneşin hayata ilk merhaba dediği saatlerde bir ilgın ormanı içinde oldunuz mu hiç? Gece boyu ağlamış olmanın yalnızlığı gibidir her biri. Orman diyorum orman, ilgın ormanı. Öyle üç beş ağaç değil, yüzlercesi koyun koyuna. Üç yüz yaşında olanları da var üç yaşında olanları da, üç aylık olanları da. Deniz kokar iğne yaprakları, kökleri tuzdan beslenir, gövdesi sudan ve güneşten. Bilmezsiniz neden ağladıklarını, kırılğan dallarının arasında sakladıkları güneşle olan aşklarını, rüzgârla olan kavgalarını çözemezsiniz. Ne işe yarar demeyin, ayrılıkları gizlerler gölgelerindeki kum tanecikleri üstünde ve yalnızlıkları ve umutsuzlukları ve ötelenmişleri. Çaresizlerin ev sahibidirler. Kökleriyle dalgaların sevdiği en yaşlı olanının altına oturdum. Güneş kırmızı bir gül gibi dolanıyor üstümüzde. Bu yarımada'nın bir büyüğü olsa gerek; Cevat Şakir'den beri her adımında çiçek, her adımında okaliptüs, her adımında ilgın, nar, mandalina, her adımında begonvil. Sussa insan bu güneş denizinin ortasında buram buram renklere boyanacak nefesi. Seferden dönen balıkçı kayıklarının motor sesleri içinde Balık Tutan Şaşı Kedi Sokağı'ndaki sarman düşüyer aklıma.

Şimdi tüm kedilerden önce o koşturuyordur limana. Çitlerden atlayarak, gezinen insanların ayak diplerinden seyirterek. Yaz kış kendine hayatı barınak yapan İbiş de öte yandan koşturuyordur. Daha ağır aksak, daha düşünceli ve ne yaptığını bilerek. Tekneler dubalara bağlanır bağlanmaz bir şenliktir oluyor çevrede. Kedi yavruları, köpek yavruları, insan yavruları ve insanlar. Hepsinin umudu denizden. Dünün Deniz Gurbetçileri bu balıkçılar. Vurgun yemiş sünger avcıları her biri, kopamamışlar mavi sulardan, dip sarhoşluğundan, köpüren beyazlıktan, oynayan balıktan. Orada sazlıklardan çardağın altındaki köy kahvesinde, incir lokumu gibi bakışlar birbirlerinin yüzlerine. Acı dündür, sevinç dündür. Yetmiş beş metre derinlikte orfoz olmaktadır umut. Paylaşırlar deryanın diplerinden taşıdıkları sevinci, kedilerin hakkı, köpeklerin hakkı ve insanların hakkı diye. Şurada sahilde, yüreğine çiçekler doldurulmuş tekne artığının içinde bin sevinç, bin umut gizliyse bu yüzdendir. Uzaktaki yalnızlıklar düşüyer aklıma. Soma Katliamı'nda karalara bürünenlerin yiten umutları konuyor ellerime. Nedendir bilemedim, şarkılar bile ritmini

yitiriyor. Ne keman ne viyola ne piyano ne davul ne şu ağlaşan saksofon anlatamıyor bir başınlığı. Yeni bir senfonigerek bu hayata. İlgın ormanlarının içinden taşıp, Halıkarnas Balıkçısı'nın okaliptüs ağaçlarına sarılan, oradan Can Baba'nın rengârenk begonvillere dokunup mandalina bahçelerinin içinde satsuma olan ve Balık Tutan Şaşı Kedi Sokağı'ndan koşarak küçük limandaki deniz diyarına ulaşan sevinçler gibi. Zulme yenik düşmeden. Gökyüzünün ta orta yerine mavi bir sevdalı bulut çizer gibi. Varsın birileri saltanat diye bağırsın. Varsın birileri alkış tutsun, dualar okusun, mehteran bölüşüştüğünde 101 pare top atılsın, varsın adalet iç edilsin, varsın, sanat-sanatçı susturulmaya çabalansın, edebiyatın dili bağlansın, şair kelepçelensin. Durdurmazlar şenliğini hayatın. Ne gökyüzünün maviliğini, ne ilgın ormanının hasretliğini ne denizin dibinde oynayan kardeşliğin bayramını. Umut, orman olmakta. İlgın ağaçlarından, akasyalardan, ıhlamur ve okaliptüs ağaçlarından oluşan büyük bir orman gibi. Begonvil sevincinde.

**Umut, orman olmakta.
İlgın ağaçlarından,
akasyalardan,
ıhlamur ve okaliptüs
ağaçlarından oluşan
büyük bir orman gibi.
Begonvil sevincinde.**

NEVZAT CAN UNSAL

Kiše tatilenden
sıkılan ya da
pahalı bulup
gidemeyen
vatandaşlarımız
için Anadolu'nun
gizli kalmış
tatil yerlerini
araştırdım.

Yozgat Çekerek'ten Balıkesir Dursunbey'e Yaz tatilini geçirebileceğiniz saklı cennetler-2

Instagram hikâyelerinde deniz fotoğrafı görmekten bıktığımız şu günlerde, Anadolu'nun gizli kalmış tatil beldelerini araştırmaya devam ediyoruz.

Time for trekking.

Serotonin deposu bir yamaç: Osmaniye Topçam Tepesi

Akdeniz deyince pek az tatilseverin aklına Osmaniye gelir. Sıcak yaz günlerine serin bir ara vermek, dağ yürüyüşü, dağ koşusu, dağa tırmanma gibi aktivitelerle bir senenin yorgunluğunu atmak istiyorsanız, 1628m rakımlı Topçam Tepesi tam size göre demektir. Yerli yabancı trekking tutkunlarının uğrak noktası haline gelen Topçam'da öğle vakitleri düzenlenen sanat atölyelerine ya da gün batımı çay/çorba etkinliklerine katılarak kendinizi şımartabilirsiniz.

Yazı bambaşka geçirmek isteyenlere.

Ege'de taze bir nefes: Balıkesir/ Dursunbey

Masmavi denizi, zeytini ve inciriyle değil kerestesi ve çam ağacıyla ünlenerken Ege'ye yeni bir soluk getiren Dursunbey, tatilciler için alternatif değil, gerçek bir tatil mekânı olmaya aday. Özellikle bayram günlerinde ve kutlamalarda yöre halkının kendi aralarında eğlenmek için oynadığı simit, zıldır zimba ve yağlı kayış gibi oyunlar yerli tatilciler için

de moral deposu olmaya başladı. Tatilini tadı eğlenceyle çıkar diyenlerdenseniz, Dursunbey'e uğramadan plan yapmayın deriz.

Love and live İspir

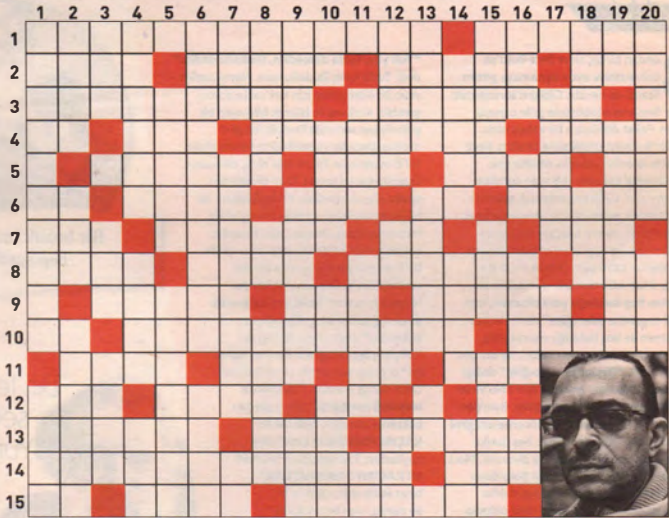
İklimi, doğası ve mimariyle adeta Norveç: Erzurum/İspir

Türkiye'nin İskandinavıya dediğimizde aklımıza hep Orta ve Doğu Karadeniz bölgeleri gelir. Oysa yüzölçümü bakımından memleketimizin en büyük 4. ili olan Erzurum'un farklı iklim ve coğrafi yapılarla da ev sahipliği yaptığını unutmuruz. İspir Erzurum'un kuzeyinde yer alan ve bu konumu sebebiyle hem karasal hem de Karadeniz ikliminin harman olduğu bir ilçe. Yaz aylarının bunalıcı sıcaklarından kaçmak isteyen tatilciler için adeta serin bir nefes. Bunun yanı sıra yeraltı su kaynakları, kuru fasulyesi, taze ve doğal meyve bahçeleriyle örülü bu şirin ilçe tatilcileri sadece Palandöken'i değil, Marmaris'i, Çeşme'yi bile unutturabilir.

Bavul Bulmaca

Çözümü sizinbavulunuz@gmail.com adresine gönderenler arasında yapılacak çekilişte kazananın bez çanta, rozet ve kitap hediye...

Hazırlayan: İlker Mumcuoğlu

SOLDAN SAĞA

1. Resimdeki şair - "Sevgi ..." (Yürümek ve Yenisehir'de bir Öğle Vakti adlı romanları da olan yazar). 2. "Ahmet ..." (Son romanı Kirlenmiş Çiğdem olan yazar). 3. "Akün ..." (Baba Bana Bağırma diyen şair) - "... Sokağı" (Necib Mahfuz'un romanı) - Telefon sözü. 3. Charles Cros'un ünlü şiiri - Vladimir Mayakovsky'nin sevgilisi. 4. Alleen Öyküleri'nin yazarını simgeleyen harfler - "... ve Puf" (Salah Birsal'in öykü kitabı) - Markus Zusak'ın bir romanı - "... Baydar" (Şair). 5. Joy Williams'in bir romanı - "Adalete'nin Bozburun'a Köy Köy ..." (Semra Kadıoğlu'nun kitabı) - "İhanet ..." (Ölümüstü Ozan, Katastrof ve Güneş Ülkesinin Karanlık İnsanları adlı kitapları da olan şarkıcı, yazar) - "Beyaz ..." (Elsa Triolet'in romanı). 6. Azra Kohen'in bir romanı - "... Harikalar Diyarında" (İdris Zaim'in kitabı) - Tayland'da yer alan kıstak - Hollandalı plakası - Scott Fitzgerald'ın eseri. 7. Nazım Hikmet'in soyadı - "... makinalı tüfekler hotchiss marka" (Cem Karaca) - "... Çürüdü" (Ahmet Telli'nin şiir kitabı) - Buket Uzuner'in, İki Yeşil Samuru adlı kitabındaki bir karakter. 8. "Selahattin ..." (Zaniyeler romanının yazarı) - "İçten şey - ... Tekin" (Yazar) - "... Sevdigimi Söyle" (Tanık Dursun K. nin bir öykü kitabı). 9. "Sergio ..." (Spagetti western filmlerinin ünlü yönetmeni) - "... Ayhan" (İkinci Yeni'nin Keşisi) - Ünsüzle biten bir sözcüğün, ünlüyle başlayan sözcüğe bağlanarak okunması - İngilizce numara (Kısal). 10. Slovyaka plakası - Coen Kardeşler'in bir filmi - "Azra ..." (Mitoloji Sözlüğü, Troya Masalı ve Mavi Yolculuk adlı kitapları da olan yazar, çevirmen). 11. "Ömer Lütfi ..." (Sinemayönetmeni) - Bir bağlaç - Duman kırı - Elma kuru. 12. Karışık renkli - Prensip - Bilinc. 13. "İniverdik uyumsların önüne karadan gemilerle / Kesildiler ... nur ... hayret" (EH. Dağlarca) - "Turgay ..." (Oyun yazarı, şair ve dramaturg) - Frederick Forsyth'in bir romanı. 14. İngiliz araştırmacı Peter Willey'in bir kitabı - Harold Pinter'in bir oyunu. 15. Azra Kohen'in bir romanı - Eserler - Pierre Loti'nin bir romanı.

YUKARIDAN AŞAĞIYA

1. Antoine de Saint-Exupery'nin klasikleşmiş romanı - "Özdemir ..." (Şair). 2. "... Kıvanç" (Yazar) - "... Anderson" (Jethro Tull'ün üyesi) - "Lütfü ..." (Sivas Katliamı ve Seriat adlı kitabı da olan yazar). 3. Erk, kayış, zerdali kuru - Enis Batur'un bir şiir kitabı - "... Kitap" (Suat Derviş'in romanı). 4. Thomas More'un ünlü yapıtı - "Süleyman ..." (Beşiktaş'ın efsane başkanı) - Japon Buda rahibi. 5. Afrika'da bir ülke - "Kral ..." (Sophokles'in tragedyası). 6. James Bond romanlarının yazarı - Dar ve kalınca tahta. 7. Athena'nın yapıldığı müzik türü - Bir fotoğraf sanatçısı - Kripton simgesi. 8. "... Seyler Yazmak" (Deniz Kavukcuoğlu'nun öykü kitabı) - Nikelin simgesi - "... Ferrante" (Napoli Romanları'nın yazarı). 9. "... İsyân" (İsmet Özel'in şiir kitabı) - Katip - "... Gözli Yar" (Türkü). 10. Olumsuzluk veren bir örnek - "... Dinleme Uzmanı" (Adalete Ağaoglu'nun romanı) - Kobaltın simgesi - "Selçuk ..." (İstanköyaltı Bodrum ve Makröy'e Dönüş adlı kitapları da olan jinekolog, yazar). 11. "Mehmet Ali ..." (Edirne, Bursa, İstanbul manzara nesimleriyle tanınan asker ressamı) - "Sincir ..." (1930 yılında Nobel edebiyat ödülünü alan Amerikalı yazar) - Bir nota. 12. "... Zola" (Fransız yazar) - Şart eki - Mr No'nun en iyi arkadaşı - "Tan ağarırken, çay buğusu, ... saat" (Fergun Öztelli). 13. Bulgaristan'da bir dağ - Atalürk'un yapıtı - Su. 14. Kimi dillerde dışı olarak kabul edilen sözcük - Dügme deliğ - Şifre. 15. "Atesli ..." (Antono Skarmeta'nın romanı) - Altı Ant'nin sahibi olduğu yayınevi - "Çocuk gönlüm kaygılardan ..." (İQV. Kanık). 16. Asıbyası - Zeze'de ikiser tane olan harfler - Emile Zola'nın bir romanı - Bir nota. 17. "... Özel" (Şair) - "Kinamazlar güzel sevsaydı / Güzel sevmek koc yigide ..." (Karacaoğlu). 18. "Nur ..." (Şair) - "Alrakalı ..." (Amin Maalouf'un romanı). 19. "... İste İstanbul" (Cetin Altan ve Ara Güler'in ortak kitabı) - "Kürk Mantolu ..." (Sabahattin Ali'nin romanı). 20. Nabokov'un tanınmış romanı - Güzel sanat.

SOLDAN SAĞA

1. Oğuz Atay-Nazem HEP. 2. Zal-Zaniyeler-Loti. 3. Aramis-Kin-His-Remel. 4. Bekayak-Sitare-Era. 5. An-Nana-İleri-Ajar. 6. Yar-Dalı-Ad-Sa-Ironi. 7. Düşünce So. 8. Adnan Özer-Kocagoz-Ma. 9. Dram-Kanama-Aragon. 10. Ela-Ek-Li-Elam-Rose.

11. Ece-Aras-Haziran. 12. Leros-Renan-Güfi. 13. Evin-Balat-Munoz. 14. Jinan-Sis-Sel-Bi. 15. It-Tohum-Musahip.

YUKARIDAN AŞAĞIYA

1. Ece-Aras-Haziran. 2. Leros-Renan-Güfi. 13. Evin-Balat-Munoz. 14. Jinan-Sis-Sel-Bi. 15. It-Tohum-Musahip.

Karasu. 8. Yaka-İpek-Selim. 9. Niki-Oral-Nas. 10. Nin-Lal-Nihat. 11. Ay-Sedoka-An-Son. 12. Zehir-Gomez-Mes. 13. Elitis-Caligula. 14. Nesa-Aya-Arız. 15. İr-Ra-İmamfobi. 16. Rejissor-Nizip. 17. Le-Ar-Zar. 18. Homeros-Go. 19. Eter-Nomos. 20. Pilaki-Ane.

ALPAY ERDEM

OTOBÜS

Bundan birkaç sene önce Bolu'ya üniversiteye oyun oynamaya gittim. Stand-up hesabı. Gidimi sorunsuzdu. İyi bir firmanın otobüsüyle güle oynaya gittim. Fakat dönüşüm bir kabus oldu. Tırt bir firmanın otobüsüne bindim. Gece o saatte İstanbul'a başka otobüs yok. Otobüs kesif kokuyor. Ağlayan çocuklar, tikli amcılar, küfürbaz ergenler, teyzeler var. Otobüse adımımı atar atmaz bir bilet krizi yaşıdım. Benim biletimi başkasına da satmışlar ve başkalarının biletlerini de başkalarına satmışlar. Ortalık bir anda karıştı. Muavinlerden biri, iki muavin var, **"Herkes boş bulunduğu yere otursun, ben şimdiki organize edeceğim"** dedi. Herkes gerçekten de boş bulunduğu yere oturdu, gençten bir çocuk ayakta kaldı... ve otobüs hareket etti. **"Organize edeceğim"** dediği buymuş meğersem. İstanbul'dan Bolu'ya iki saat kırk beş dakika'la gelmiştim. Bolu'dan İstanbul'a beş saatten önce dönmeyeceğimi o an anladım. Bolu'dan çıktık, beş dakika sonra mola verildi. Beş dakika diyorum. Mola bir saat. Bir saat beş dakikadır Bolu'dayız yani. Bolu'dan çıkalı bir saat beş dakika olmuş hâlbuki. Gevşek mola nasıl olduysa bitti, otobüs hareket etti, nursuz muavin... yani ne bileyim ağabey muavin dediğin de yirmili yaşlarında olur, kırk yaşında muavin de yani ne bileyim ağabey... iki muavin de kırk yaşlarında, ikisi de nursuz, yolculuk sonlarında fark ettim ki bu otobüsü de genç ve tek bir muavin de idare edemezmiş zaten, bu otobüs öyle pis bir otobüsmüş, nursuz muavin, **"nerede ineceksin"** diye sordu. Dedim **"Koşuyolu köprüsünde ineceğim ben"**. **"Orada indiremiyoruz, biz seni Tuzla'da indirelim"** dedi. Dedim **"nelerdiyorsunuz siz, oradan bir daha mı şehirler arası otobüse bineceğin ben?!"** **"Yaa ben seni bindireceğim servise"** dedi. Dedim **"durdur otobüsü, ben Bolu'ya geri dönüyorum, hazır Bolu'dan çıkmamışken."** Hemen Bolu'daki arkadaşımı aradım. Dedim **"beni Tuzla'da indireceklermiş, ben otobüsten iniyorum, gelin alın beni"** dedim. Muavin telaşlandı,

"Yok yav, Tuzla demedim, Dudullu dedim" dedi. Tuzla nere, Dudullu nere. Neyse dedim yine. Bir bilet parası için kırk takla atıyor şerefsiz. Korkunç ve bitmek bilmeyen bir yolculuğun sonunda Dudullu'ya girdi otobüs. Dudullu'ya girdi fakat terminali bir türlü bulamıyor. Yarım saat oldu, dolanıyor Dudullu sokaklarında. O an öldüm ben galiba diye düşündüm. En üzüldüğüm de böyle bir otobüsün içinde ölmüş olma ihtimalim oldu. Dudullu'nun karanlık sokaklarında böyle bir otobüsün içinde belki de yüz yıllar boyunca ölü ölü turlayacaktık. Otobüs yine karıştı. Nursuz muavin, **"belki geç kalıyoruz ama sağ salım de geldik sayılır, şükredin"** dedi. Süper bir teyze, **"böyle yaşayacağımıza öleyim daha iyi"** diye karşılık verdi. O ara ben bir taksi durağı gördüm, **"durdurun otobüsünü ineciğim"** diye bağırdım, baktım durmuyor, **"ADAM MI KAÇIRIYORSUNUZ LAN"** diye haykırdım. Zannedersem **"ADAM MI KAÇIRIYORSUNUZ LAN"** biraz etkili oldu, otobüs bir an durdu, kapı bir an açıldı, ve ben otobüsten dışarıya atıldım. Bu arada da yağmur gök delinmiş çesine yağıyor. Otobüs gözden kayboldu, taksi durağına koştum, bindim bir taksiye, Koşuyolu'na doğru gidiyoruz, **"o otobüs kayıp mı oldu"** diye sordu taksi şoförü. **"Dikkatimizi çekti"** dedi. Dedim **"ağabey bilmiyorum, ama şu an otobüsün içinde kalmış olanlara çok üzüldüyüm, vicdan azabı çekiyorum."** Sabaha doğru vardım eve. Uyumadım. CNBC-e'de The Walking Dead'in tekrarı vardı, onu izledim. Komik geldi bana The Walking Dead.

Bir bozuk saatir yüreğim
hep sende durur.

Turgut Uyar

Bir teneffüssün
sen sevgilim
Yurt Bilgisiyle
Kimya
arasında

can yücel

- İmtiyaz Sahibi: Bırgün Yayınları ve İletişim Tic. A.Ş. adına İbrahim Aydın
- Sorumlu Yazı İşleri Müdürü: Seter Selçuk Öztek
- Yayın Kurulu: Önder Abay, Barış Ince
- Editöryel Danışmanı: Haydar Ergülen
- Editörler: Burak Abalay, Mustafa Kömür
- Sokak Ekibi: Can Binalı Aydın, Onur Turacı, Selin Kalkan, Merve Bavra, Gizem Çolak, Meral Çınar
- Reklam ve İletişim: bavulreklam@bırgun.net, bavul@bırgun.net
- Kapak İllustrasyonu: Ethem Onur Bilgiç
- Grafik Tasarım: Barış Can Sanık
- İletişim: 0546 2863328 - iletisim@bavuldergi.com - bavul@bırgun.net
- www.bavuldergi.com
- Adres: Gülbahar Mahallesi, Avni Diligil Sokak, Özden Apartmanı, No: 14/3 Mecidiyeköy/Sişli İstanbul
- Baskı: UNIPRINT Basım Sanayi ve Tic. A.Ş.
- Adres: Ömerli Mah. Hadimköy - İstanbul Cad. No:159 Hadimköy Anadoluköy 34555 İstanbul / TÜRKİYE
- Tel: +90 212 798 2840 / Faks: +90 212 798 2063 - www.wapa.com.tr
- Genel Dağıtım: DPP (0212) 6.222.110
- ISSN: 2149-8113 Aylık yaygın süreli yayındır.

sizden
gelen

İcra yoluyla alınmış tek kişilik koltuğun hüznü hikâyesi

Nesneler de ağlar, diğer adıyla eşyalar...

Sisli bir bahar sabahında ormanın derinliklerinden gelen, bugüne kadar hiç duymadığımız ürkütücü ve dayanılmaz bir gürültüyle uyandık ben ve tüm ailem. Gövdeme konan tüm kuşlar, çığlık atarak kaçıştılar gökyüzüne. İki adam keskin dişli elleriyle köklerinden söktüler, gövdem düşerken tomruk arabasının içine, bayılmadan son kez tüm gücümle geride katledilen aileme baktım.

Beni buz gibi bir yatağayattırdılar, kesip biçtiler. Koca gövdemi sayısız hücrelere ayırdılar. Başka biri gelip elleriyle yontmaya, tüm derimi iğkençe ede ede soymaya başladı. Günlerce üzerime boyalar döktüler, tinerle bayılıp toprakış, susuz beni güneşe yatırdılar. En son üzerime bana ait olmayan bir kumaş parçası örttü ve başladılar çivilerle bedenimi dikmeye.

Naylon bir muşambaya sardılar beni nefesim kesilip bayılana kadar.

Gözlerimi açtığımda, sarı badanalı bir evin geniş salonu, pencere önündeki sardunyalara yakın duvar dibine konmuş, koca bir ağaçken tek kişilik koltuğa dönüşmüş yeni suretim, yeni bedenimi

gördüm tam karşımdaki güneşin yansıdığı aynalı duvardan.

Evet, ben bir meşe ağacıym. Gölgesinde insanların ve hayvanların dinlendiği, dallarımı yüzlerce yıldır kuşların ev bildiği, meyvesiyle yaprağıyla soluk aldığı, yeryüzüne başkaları yaşasın diye nefes veren.

Aynadaki bu suret ben miyim?

Mevsimler geçti, günler, geceler geçti, dünya kendi ekseninde dönmeye hep devam etti. Yaşadığım şehirde bir ihtilal, bir darbe oldu. Sarı badanalı bu evde gelen giden sürüyle ademie havva oldu. Yemekler yendi, kahverler içildi üzerimde, gelecekte haberler verildi. Uykusu kaçan ev sahibeleri ile gölgeliimde sabahlandı. Kitaplar okundu. Bulmacalar çözüldü. Yoldan geçen sevilmeyen komşunun dedikodusu yapıldı. Asker uğurlandı. Gelin alayı gitmeden az evvel hüznü karışık mutlulukla bekledi. Torunlar sevilirdi zıplatıldı havaya. Pencere kenarına minik ayakları dayandı kaç çocuğun. Üzerime çay, kahve, limonata pasta, çekirdek döküldü. Sabunlu sularla yıkandım. Güneşe doğru ters, düz, yan her türlü çevrilerle kurutuldum. Zaman kendi içinde yitip geçti...

Bir sabah beyaz kağıtlı adamlar geldi. İlk iş, sarı badanalı salondan suretime baktığım aynalı çerçeveyi aldılar. Masayı, sandalyeleri, televizyonu, komodini, vitrini hatta vitrindeki kristal bardakları ve gramo fonu... Bana baktılar, sonra aralarında fısıltıyla konuşular, aralarında biri "Yok almayalım baya eski, dökülür yolda" dedi, anlamadım. Bir diğeri, "Alalım alalım" dedi. Birilerine seslendiler, iki el üstüme masa örtüsünü örttü. Havaya kaldırdıklarında bayılmışım.

İzbe, küf kokulu, beyaz badanalı duvarları sökülmüş, örümceklerin perde gibi sarktığı, havasız, penceresiz on beş metre karelik bir deponun iç içe konmuş çeşitli nesnelerle ya da eşyalarla dolu bir köşesine, icra yoluyla alınmış, hoyratça bırakılmışım. Önceleri kendi toprağında özgürce kök salarken şimdi yaşlanmış, eskimiş benim, muhtemel olarak, sona giden yolculuğum bir çöp konteynerinin önüne bırakılarak bitecek.

Evet, ben bir nesneyim ya da eşya, bilin istedim ben de ağlarım...

"Yuvası bırakığımız tüm kuşlar, Beton evlerin balkonlarında ağlar"

Canan Çelik

Yolladığınız öyküleriniz bundan böyle her ay bir yazarmız seçiyor. Önümüzdeki sayı Ayşen Şahin Aksakal'ın seçeceği öykü yayımlanacaktır. Değerlendirilmesini istediğiniz 3000 vuruş civarı öykülerinizi ayse@yayimuz.com.tr adresine yollayın, yazarmız seçsin. Ücretsiz PDF KİTAP ARSIV <https://mantei.org>

sizin
bavulunuz

Korkun

ACMI-HORSANI ANLA YAMA ARTIK

OFF YANE

DEMI DEMI

KIZI ANGIN, YILDI DE GÜZEL, DAHA NE OLUSUN?

HE-HAHI

ARADIN SENI NINE ACHADIN TELEFONLU MU?

YUZMADIN KENDI KENDINE KAPANIO SESI

ACMIN DÜ MÜ YEMEK YIPI SIDI LAM

NEREYET

BANA

SECTIK!

YENI KALIK POTOGRAFA BAKARAK MUSTUR-BASYON YAPAN VAR MI?

KIZ OLUR BIRAZ

ARADIN SENI NINE ACHADIN TELEFONLU MU?

SANA BIR PANCONE KIS ALALIM

NINE PIPISI KÜÇÜK ADAMLAJIN ARASINDAN KULLANIR KI ISTANBUL'DA?

SAKIN SORMA BENDEN KIZI CE MUHABETI KISA TUT KI SIKILSIN

05

